

GELIJK DE DAUW VAN HERMON

WONDERWERKEN IN DE SCHOTSE HOOGLANDEN

*„Is er een handvol koren in het land op de hoogte der bergen, de vrucht daarvan zal
ruisen als de Libanon; en die van de stad zullen bloeien als het kruid der aarde.”*

Psalm 72 :16

TWEEDE GEDEELTE

door

L. J. van Valen

Uitgave: DE VUURTOREN
URK

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2007

Aanhangsel II

INHOUD

UIT DE NALATENSCHAP VAN "MINISTERS AND MEN."

Thomas Hogg –
James Fraser –
John Munro –
Lachli Mackenzie –
Alexander Stewart (Moulin) –
Charl Calder - John MacDonald –
Archibald Cook –
Finh Cook –
Alexander Macleod –
David Steven –
Day Budge - Christopher Munro (Strathy) –
Alexander Auld Charles Calder Mackintosh –
John Kennedy.

Aanhangsel III

Overzicht van bekende predikanten

Aanhangsel VI

Nabeschouwing

Tradities en sociale achtergronden
Karakteristiek van de prediking
Theologisch standpunt - invloed van de "Men"
De "Communion seasons"
Revivals
Besluit.

II. Uit de nalatenschap van "Ministers and Men"

Thomas Hogg.

Hoe Thomas Hogg handelde met zielen onder een werk van overtuiging. In de eerste plaats gaf hij enkele voorafgaande opmerkingen zoals:

1. Dat het afwijzen of opzij schuiven van een recht Schriftuurlijk onderzoek in enige godsdienstige zaak een zeker teken is, dat de zaken ten uiterste verkeerd zijn (Joh. 3:19-20),

2. Dat er in sommige gevallen sprake is van werkzaamheden, welke veel weg hebben van een werk van overtuiging, maar tenslotte misleidend blijken te zijn.

Zoals in gevallen van melancholie, wat een vreselijke ziekte is, ligt een akelige druk op alles, als gevolg waarvan de zonde ook als vreselijk voorkomt. Boze geesten zijn in het bijzonder bij deze ziekte in de weer om de arme mens tot wanhoop te leiden. Zodoende maakt de zonde een aanzienlijk deel van de ziekte uit. In dit geval is het gemoed donker en verward en naarmate de ziekte de overhand heeft of vermindert, is het gemoed droefgeestig of opgewekt. Het arme schepsel kan voor het een, noch voor het ander een reden aangeven. Bovendien maakt de melancholie hem ten uiterste onbekwaam en ten enenmale ongeschikt om te werken, ja hij is er zelfs afkerig van. Overtuigingen van de Geest van God bezetten de consciëntie en sporen de mens vanuit het Woord krachtig aan tot een vlijtig gebruik der middelen, zoals men doet als het huis geheel in vlammen opgaat. Melancholie kan door medicijnen worden weggenomen, maar zaligmakende overtuiging laat geen genezing toe, totdat in de geest, die ontwaakt is, de helende zalf, zo diep als de wonde zelf, is neergelaten.

Bij sommige ontwaakte personen is er sprake van een vermenging met deze ziekte, maar de Heere overheerst deze en werkt een duidelijke bezorgdheid aangaande de eeuwige staat. Wanneer het er zo voorstaat, is het gelukkig als de kwaal door medicijnen wordt genezen en de zielsbezorgdheid voortgaat en toeneemt, ja in deze toestand brengt de genezing van de ziel gewoonlijk ook genezing van het lichaam voort (volgens Job 33:23-25 en Psalm 103:1-3), Wat ook iets wegheeft van de overtuigingen van het gemoed is de uitwerking van de ontevredenheid over enig werelds verlies of moeite. Dat is de droefheid der wereld die de dood werkt (2 Cor. 7:10). Deze ongesteldheid kan worden genezen door verbetering van de aardse omstandigheden, ja soms wordt deze kwaal door de Heere gezegend door deze te doen overgaan in overtuigingen (2 Kron. 33:22-13; Job 36 8, 9; Psalm 107:10-13).

In het derde geval worden schoonschijnende overeenkomsten van zielsoefeningen soms ontleend aan een heimelijk bewustzijn van enige gruwelijke en schandalige misdaad, welke voor de burgerlij) rechter strafbaar is, of door de kerk gecensureerd moet worden, ma hier is de schaamte en niet de zonde de oorzaak van deze moei der ziel (Gen. 4:13-14, Matth. 27:3-5). Toch kunnen zelfs dergelijke treurige gevallen een uitwerking hebben door de ziel onder een onvervalste bezorgdheid aangaande haar eeuwige staat te breng(en waar dit het geval is zal men gewillig bevonden worden om God te verheerlijken door een openlijke en vrijwillige schuldbelijden (Psalm 51).

3. Een derde voorafgaande opmerking, welke hij naar voren bracht was de ontdekking van de ware staat van een zondaar, als een kin van de eerste Adam, die in hem heeft gezondigd, en nu met hem gevallen. Daarom is hij in dezelfde staat, waarin de satan ons alle heeft gebracht en hierin verhardt door een menigte van dadelijk zonden.

4. Dat, voordat het zaligmakend geloof in het hart wordt gewerkt niets goeds door de Heere kan worden aangenomen, of met ander woorden, voordat wij in Christus zijn, kan de mens niets goed voor brengen (Heb. 11:6; Rom. 14:23; Matth. 7:17-19).

5. Dat door Gods Geest in de consciëntie van de zondaar een verlichtend werk, zowel ten aanzien van de zonde, als over gerechtigheid kan worden teweeggebracht, welke gepast is naar zijn omstandigheden (Joh. 16:8).

In de tweede plaats.

Om vast te stellen of de Heilige Geest een zaligmakende verandering in de ziel voorbereidt, was Mr. Hogg gewoon om de volgende vragen te stellen.

1. Waar? Bij welke gelegenheid en door middel van welke Schriftplaatsen het de Heere behaagd had om een overtuiging van zonde in d consciëntie- te werken? Was het een bijzondere omstandigheid? Zij de overtuigingen gericht op de stroom van ongerechtigheid, welk uit de fontein van schuld opwellen? Vervolgens of deze overtuiging van zonde door een krachtige hand over de ziel is uitgebreid, zodat de zondaar zijn vorige onwetendheid aangaande de ontzettend zondigheid van zijn zonden moet bekennen en bevestigen dat h die nimmer in het licht zag zoals hij nu doet (Joh. 4:2, Rom. 3:9)

2. Of de zondaar zichzelf onder het verdoemende vonnis van het verbroken Werkverbond bevindt en zodoende rechtvaardig aan de to(komende toom is overgegeven. De wijze van de werkingen van Gods Geest in Zijn schepselen zijn weliswaar onderscheiden, maar toch houdt dit in, dat Hij een ware ontdekking verschaft van de staat van de zondaar, zoals deze in werkelijkheid is, want Hij is de Geest der waarheid en zet in een waar licht, wat Hij vanuit het Woord aan de consciëntie openbaart. (Heb. 4:12, Ef. 5:13)

3. Vervolgens vraagt hij hoe de zondaar zich onder dit vonnis bevindt. Deze vraag bestaat uit twee gedeelten: 1. Of het gewicht van dit vonnis zwaarder op de consciëntie is gevallen dan enig werelds verlies, pijn of moeite het gemoed kon beroeren (Spr. 18:14, Joh. 6:2-4, Hand. 2:37 en 16:30 en 31). 2. In het geval de hardigheid en verwarring van het hart in een sterke mate wordt gevoeld, wat gewoonlijk bij een overtuigde ziel onder deze omstandigheden zo is, wil hij weten of deze hardigheid en verwarring beschouwd wordt als een kwaad groter en meer beklaagd dan enig werelds verlies of moeite (Jes. 1:6).

In de derde plaats.

Om de ruwe en ongevormde beginselen van een genadige en onderscheiden verandering te ontdekken, dienden de volgende vragen:

1. Of in het hierboven genoemde, geval de mond van de zondaar is gestopt en hij overreed is van de algehele en onbesmette rechtvaardigheid van des Heeren beschikking en dat geen ander persoon ooit zodanig in de buitenste duisternis behoorde geworpen te worden. Vandaar bewondert en aanbidt de ziel de rechtvaardigheid van de Rechter en is hij vervuld met verbazing vanwege Zijn lankmoedig geduld. Wanneer zijn trotse en verwaande geest zich aan murmuring overgeeft, dan verfoeit en verafschuwt hij zich hierover. Dit zijn de gal en alssem van Zijn beker (Richt. 10:15).

2. Of, terwijl de zondaar op het punt staat om zich over te geven aan de vrije en rijke barmhartigheid van zijn soevereine Heere, hij door een tweetal belemmeringen geplaagd wordt: 1. Een dikke en donkere sluier van onwetendheid ligt over zijn gemoed. Hij weet niet hoe hij moet handelen en is ten uiterste onbekwaam ten

opzichte van de wijze van de genadewerking en hij bevindt dat geen menselijke onderwijzing deze sluier kan wegnemen (Jes. 25:7). 2. Een hoogheid des harten welke hem verhindert om zich aan de Heere Jezus Christus als zijn gerechtigheid te onderwerpen. Hij kent zichzelf als geheel verstoken van gerechtigheid, zoals Christus in Zijn eigen Persoon geheel vrij is van zonde en hij wordt overtuigd dat hij van het gehele mensdom het meeste een volmaakte gerechtigheid nodig heeft.

Ten vierde.

Om waar te nemen of de dageraad van de dag der genade nabij is, vroeg Mr. Hogg of de zondaar een vast besluit in de kracht des Heeren heeft genomen om nooit meer tot de vorige meesters en liefhebbers weder te keren. Vervolgens of hij vastbesloten is om in dezelfde kracht neergeworpen te worden aan de voetbank van soevereine genade, om te wachten totdat de dag der genade aanbreekt, hoe zwaar het uitstel ook zijn moge. En waar dit het geval is, was hij van mening dat een genadige uitkomst gewoonlijk op handen is (Psalm 51:12, Micha 7:7-9, Ps. 27:14 en 62:1-2).

Ten vijfde.

Om vast te stellen of de uitkomst van de overtuigingen van de rechte aard is, vroeg Mr. Hogg:

1. Of (hetwelk voornamelijk beslissend is in deze zaak) het gemoed verlicht is om Christus te kennen, zoals Hij in het evangelie wordt aangeboden, als onze Profeet, Priester en Koning, ons van God gegeven tot Wijsheid, Rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing (1 Cor. 1.30), maar meer in het bijzonder Zijn karakter als "De Heere onze Gerechtigheid" (Jer. 23:6), hetwelk in het bijzonder betrekking heeft op de verloren en hopeloze toestand, waarin de zondaar zich op die tijd bevindt (2 Cor. 4:6, Hand. 26:18).

2. Of de ziel door een onzichtbare kracht bewogen is om zich met de persoon van Christus te verenigen, teneinde een huwelijksverbond met Hem aan te gaan en om Hem te ontvangen en op Hem te rusten, niet alleen als de Zaligmaker in het algemeen, maar als zijn Zaligmaker in het bijzonder (Joh. 1:12, Hebr. 10:39, Jes. 26:2 en 3).

3. Of de arme heen en weer gedreven zondaar iets heeft ervaren van het vredig rusten in het wentelen van zijn weg onder Christus' trekking, nadat zijn wettische besluiten, gebeden en vasten geheel gefaald hadden.

4. Of, naar de mate van de kennis die de persoon heeft van de heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus, een aangenaam gevoel van dankerkentenis en een indruk van de liefde van Christus de ziel met kracht en liefelijkheid heeft ingenomen tot een geheel nieuwe gehoorzaamheid zonder uitzondering of beperking (Ps. 18.1, 116:1, 2, 2 Cor. 5:14).

5. Of het later, wanneer de last van enige zonde hem benauwt, zijn voornaamste begeerte is om gemak en verlichting te zoeken in de ootmoedige belijdenis van schuld voor de Heere en door het geloof te smeken om vergeving om Christus' wil (Ps. 32:2-5, Spr. 28:13, 1 Joh. 1.19, Hos. 5:15, Lev. 26:40-42).

Over het geheel genomen was het de mening van Mr. Hogg, dat wij in het beoordelen van zielswerkzaamheden in het bijzonder, op de uitkomst moeten letten, want het is erg moeilijk, indien niet onmogelijk, om het verschil vast te stellen tussen wat recht en billijk is en hetgeen kan uitlopen in een voortgaande versterking van het koninkrijk van satan (Luk. 11:24-26).

Veel is afhankelijk van de genezing van deze zielskoortsen, welke beide gezondheid of de ondergang van de patiënt moeten bewijzen, indien de soevereine en vrije genade

de zaken niet weer rechtzet (Joh. 16:8, 9). Overtuiging van zonde wordt het beste bekrachtigd door een hierop- volgende overtuiging van gerechtigheid en deze weer door een overtuiging van oordeel.

(Uit: "Memoirs of Mr. Thomas Hogg of Kiltearn").

James Fraser

Raadgevingen aan zielen die ontwaakt zijn.

... Indien de overtuiging van zonde en de indruk van de toom Gods voortgaat om diep in het hart door te dringen en de pijlen des Almachtigen zich vastzetten, ontstaat hieruit natuurlijkerwijs het zuchten en uitroepen: "Wat moet ik doen om zalig te worden?" En wat voor bemoedigend en troostrijk antwoord op deze belangrijke vraag door de openbaring van het evangelie wordt voorgesteld, de natuur geeft heimelijk voor om haar eigen weg te vervolgen. De ontwaakte consciëntie, gevoelig van de eeuwige en onontbeerlijke verplichting tot heiligheid, tot alle wijze van plicht en goede werken, geeft zichzelf hieraan over en werkt in hervorming des levens. Op zichzelf is dit goed. Inderdaad, indien er in een ontwaakte consciëntie een gevoel is van het gevaar van te zondigen met een indruk van de Goddelijke wraak vanwege de zonde en de lusten van het hart worden ingedamd, opdat zij niet de vrije loop mochten hebben om de reformatie in de praktijk te verhinderen, brengt het voor het tegenwoordige een toestand voort welke zeer hoopvol is. Maar, hoewel een reformatie in de praktijk van het leven op zichzelf goed is te noemen, is het ongeluk dat de zondaar in deze toestand geneigd is om hierin te rusten en zijn vertrouwen van vergeving, verzoening en aanneming bij God te gronden op zijn eigengerechtigheid en goede werken ...

... Een ontwaakte, ernstige zondaar, die in deze weg van eigengerechtigheid voortgaat, welke moet worden aangemerkt als een ijver tot God (Rom. 10:2), werkt ernstig om een hogere trap van godsvrucht te bereiken. Hij werkt hard om zijn levenspraktijk te hervormen .

... Maar daar hij nog in het vlees is en geen vernieuwde natuur heeft, noch onder de heiligende invloed van de Geest der genade is, strijdt het vlees, dat der wet Gods niet onderworpen is (Rom. 7:7), opstandig hiertegen, wanneer de wet in zijn consciëntie haar strenge en dringende eisen van heiligheid en alle wijze van plicht voortbrengt, waardoor de ziel zich inspant tot onheilige lusten en genegenheden.

... Indien de consciëntie van de zondaar is ontwaakt door de wet, die met kracht komt, wordt de zonde in het hart met haar onheilige lusten en genegenheden op gelijke wijze ontwaakt en spant zich met een nog grotere ijver in. Zo werkt de zonde door het goede de dood in de ellendige zondaar, "opdat de zonde bovenmate werd zondigende", (vers 13), ongemeen opstandig en verdorven en niet te overwinnen door menselijke kracht. Het gevolg is, wat Paulus heeft bevonden: (Rom. 7:9) "Zonder de wet zo leefde ik eertijds." Zo leefde ik eertijds,

zonder het licht en gezag van de wet had hij een goede gedachte over zijn eigen toestand, maar "als het gebod gekomen is, zo is de zonde weder levend geworden", zo zegt hij en "ik ben gestorven" ..

... Maar er is hope in Israël voor zulk een geval. God is barmhartig. Zo heeft Hij als Zijn Naam genoemd; (Ex. 34:6) "De Heere, de Heere God, barmhartig en genadig." Hij heeft behagen gehad in de zaligheid van zondige mensen, ja Hij heeft die beoogd en met oneindige wijsheid bewaard om deze in een weg, welke in overeenstemming is met al Zijn volmaaktheden, teweeg te brengen. Dit strekte zich uit tot bevestiging van

het gezag van Zijn wet, tot handhaving van de eer en waardigheid van Zijn regering. Hij heeft voorzien in een Zaligmaker, in de gelijkheid des zondige vlees en heeft Hem tot een zondoffer voor ons gemaakt, ofschoon Hij geen zonde heeft gekend, opdat wij zouden worden rechtvaardigheids Gods in Hem. Er is een goede grondslag gelegd voor de verzoening en vrede van zondaren met God door het bloed des kruises. Indien God door de onderwijzingen en tucht van de wet in de consciëntie van zondaren, als door een hevige hagelbui werkt, om de schuilplaats der leugenen weg te doen, waarin zij door de misleiding van hun hart hun vertrouwen stelden, mogen zij nu vertrouwen dat Hij terzelfdertijd hun bekend zal maken met, wat de Schrift zegt: (1 Petrus 2:6) "Ziet Ik leg in Sion een uiterste Hoeksteen, Die uitverkoren en dierbaar is; en die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden." Een Middelaar is hiertoe door de Vader verordineerd en tussengetreden om verzoening te doen voor de misdaden van Zijn volk .. .

... Is Christus een vast Fundament dat God en geen mens in Sion heeft gelegd? Dan is het geloof in Hem de zekerste toetssteen van de zondaar om op dat fundament te rusten en hierop te bouwen tot een welgegronde hoop welke niet beschaamd maakt, zelfs niet voor de grootste der zondaren. Want (1 Petrus 2:6) "Hij (d.i. iedere zondaar die het evangelie hoort) die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden."..

... Totdat deze Goddelijke verlichting en invloeden uitwerking hebben op het gemoed, is de ontwaakte zondaar in een droevige toestand. Hij heeft diepe indrukken van de vloek der wet, vanwege de overtreding, welke alle mogelijkheid van het uitwerken van een rechtvaardigende gerechtigheid voor hem uitsluit. Ook heeft hij een diep besef en bevinding van de heerschappij der zonde, die het hem onmogelijk maakt om deze te onderwerpen of zich hoe dan ook te heiligen of enige oprechtheid voort te brengen, want hij verkeert nog onder de vloek der wet en in zijn natuurlijke staat in het vlees ...

... Men kan zulke zondaars dringen en vermanen om te doen wat gezegd is, maar zolang zij in hun natuurlijke staat verkeren, in het vlees en onder de wet zijn, kunnen zij niets doen dat Gode aangenaam is of op grond waarvan zij door Hem kunnen worden aangenomen. Geer enkele verzekering kan worden gegeven, dat zij enige barmhartigheid of zegen kunnen verkrijgen, vanwege hun uiterste pogingen van hun natuurlijke krachten, waartoe zij in die staat bekwaam zijn, om God er Zijn genade te zoeken. Maar, wanneer wij redelijk met zulke zondaars handelen en hen aanraden en vermanen om met ernst de middelen der genade en der zaligheid te gebruiken, moeten wij hen dan niet verzekeren dat, indien zij dit door hun natuurlijke krachten kunnen doen in dit geval genade nodig is om geestelijke zegeningen aan hun ernstige betrachtingen te verbinden? Worden wij niet gedrongen om hun zulk een verzekering te geven wat de Heere voorhoudt (Luk. 11:9-13): "Bidt en u zal gegeven worden, want een iegelijk die bidt die ontvangt."

In verband hiermee wil ik de volgende zaken voorstellen:

1. Het blijkt niet uit de zin van deze tekst dat de belofte aan enige zaak, plicht of middel verbonden is, welke de zondaar in zijn onwedergeboren staat door zijn natuurlijke krachten kan bewerken .. .

2. Ofschoon de zondaar, die nog in het vlees is en onder de wet, geen werk kan doen welke Gode welbehagelijk is, of aanspraak maakt op enige geestelijke zegening, is hij toch in staat om zich met een diepe indruk een voorstelling te maken van zijn ontzettende goddeloosheid vanwege de zonde en haar gevolgen. Hoewel bij een ontwaakte zondaar zijn gevoel van zonde en ellende niet voortkomt uit dezelfde beginselen als bij de kinderen Gods, kan hij toch een diep gevoel hebben van zijn ellende door de vloek der wet en het Goddelijk oordeel. Zij kunnen gevoelen dat zij

zich hierdoor aanstotelijk maken, vanwege hun onbekwaamheid om zich vrij te maken van de heerschappij der zonde in hun natuur en hart om hun zonden en lusten te onderwerpen, of om hun harten te heiligen. Al zijn zij nog in hun onwedergeboren staat, toch zijn zij tot een dergelijk gevoel bekwaam, teneinde -hun vleselijk vertrouwen te vernietigen en hen zeer laag te brengen om in die weg te wanhopen aan alle hulp om zichzelf en anderen te redden, opdat zij beseffen dat niets dan de Goddelijke soevereine genade hen kan helpen ...

3. Het is zeer onredelijk om te stellen dat zondaars in hun natuurstaat niet behoren vermaand te worden om te bidden, zich te bekeren, of te geloven in Jezus Christus ...

4. Het gebod om God te zoeken en te geloven in Jezus Christus, om het getuigenis en woord van God aangaande Hem aan te nemen, verbindt tot deze plichten voor een ieder tot wie dit gebod gericht is en het evangelie hoort ...

Christus wordt de zondaar voorgesteld en hij behoort zich op Hem te wentelen. Zijn hand is verdord, maar hij behoort zonder aarzeling zijn verdorde hand op Christus' bevel uit te strekken, hetwelk het gebod is van genade en vaak de kracht verleent die tot de vereiste gehoorzaamheid nodig is. Hij behoort zich in te spannen om het bloed der besprenging, waardoor de vrede wordt verkregen, aan zijn gewonde consciëntie en zieke hart toe te passen. Hij behoort als zijn nood vergt, te trachten om bij iedere gelegenheid zijn hongerige ziel te voeden met het Brood des levens, met het vlees en bloed van een gekruiste Zaligmaker, zoals het evangelie hem voorstelt ...

(Uit "Sanctification").

Uit een preek over Hebr. 9:14.

... Nu wordt het bloed van Christus aan de zondaar toegepast:

1. Richterlijk door het gelovige toe te rekenen, ten opzichte van zijn persoon en staat, als zijn rechtvaardigmaking.

2. Er is een onmiddellijke en inwendige toepassing aan de consciëntie. De vraag is: Door welke middelen wordt het toegepast? Hier kunnen wij drie zaken beschouwen: 1. Het Woord van God; 2. Het geloof; 3. De onmiddellijke werking van de Heilige Geest.

1. Het Woord van God, "het woord van het eeuwige evangelie van de bediening der verzoening", dat Hij gezonden heeft "om vrede te verkondigen aan hen die verre waren en hen die nabij waren; het woord des geloofs." Dit is het dat de prediking van Christus' bloed nabij het oor en de consciëntie brengt: het is de opening van dit Woord in het hart, dat overschaduwde is met een duistere bevatting van de toorn Gods, hetwelk licht geeft (Ps. 119:130). "Gedenkt des Woords, tot Uw knecht gesproken, op hetwelk Gij mij hebt doen hopen" (Ps. 119:49).

Nu kan het Woord van God deze weldaad van Christus' bloed aan de consciëntie in -de--bevinding van -de zielen op onderscheiden wijze en onder verschillende omstandigheden mededelen. Soms treedt het Woord in de ziel door Schriftgedeelten welke meer direct de weldaad van het bloed van Christus en haar gebruik tot onze verlossing uitdrukken. Deze brengen een meer duidelijke inwilliging en geloof met betrekking tot Christus' bloed met een gevoeliger uitwerking op de consciëntie voort. Op andere keren kan een belofte van Gods Woord in de ziel inkomen en enig bijzonder voorrecht en troost uit het Verbond uitdrukken, geschikt voor datgene waarin de ziel in het bijzonder geoefend wordt. Het is echter alleen in Christus dat de beloften van God ja en amen zijn; de bijzondere troost wordt zo in de ziel gebracht, dat de consciëntie terzelfdertijd, hoewel in een rustiger weg ten volle voldaan wordt ten aanzien van de grond van die belofte in het bloed van Christus, dat alleen

aanspraak maakt op de zegening van Abraham of van het Verbond.

2. Er is het geloof. Door het geloof wordt Christus ontvangen (Joh. 1:12). Hierdoor voedt de ziel zich met het vlees en bloed van de Zoon des mensen (Joh. 6:47, 48, 51). De mond hiervan is de ziel, waardoor het bloed inkomt en als het ware op de consciëntie valt. In een woord: "God heeft Christus voorgesteld tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed" (Rom. 3:25).

Bij deze gelegenheid moge het gepast zijn om enige toelichting te geven 1. op de natuur van dat geloof, 2. op haar ambt ten opzichte van het bloed van Christus in de consciëntie.

1. Over de natuur van het geloof. Om dit des te beter te verstaan, zal ik drie zaken voorop stellen:

(1). Dat het voorwerp des geloofs onderscheiden en uitgestrekt is. Geloof handelt onderscheidenlijk, gepast naar de verscheidenheid die hieraan in het Woord van God wordt toegekend, tot alle lengte en breedte waartoe ons geloof ten opzichte van elke onderscheiden zaak zich behoort uit te strekken. Nu behoort de weldaad van het geloof ten opzichte van onze rechtvaardiging en reiniging van de consciëntie tot de voorwerpen des geloofs, evenals vele andere die in het Woord voorkomen, maar geen rechtmatige betrekking hebben op onze rechtvaardiging of de reiniging van onze consciëntie. Hieruit volgt dat er weldaden van waar geloof zijn, die niet tot ons huidige onderwerp en beschouwing behoren en dat juist het rechtvaardigend geloof of de rechtvaardigende daad van het geloof onderscheiden wordt van de andere geloofsdaden. Wanneer wij geen acht nemen op deze onderscheiding en zeggen dat het geloof ten opzichte van onze rechtvaardigmaking als het meest verstaanbare oogmerk moet worden aangemerkt, moet hieruit volgen dat het geloof rechtvaardigt door middel van haar eigen rechtmatige voorwaardelijkheid in het nieuwe Verbond. Dit te veronderstellen is onjuist, omdat vele voorwerpen van de bijzondere geloofsdaden geen betrekking hebben op onze rechtvaardigmaking. Wanneer wij daarom de natuur des geloofs met betrekking tot onze rechtvaardigmaking of reiniging van onze consciëntie beschouwen, is het klaar dat wij die daden des geloofs bedoelen, welke verband houden met de priesterlijke bediening van Christus, daar Hij naar Rom. 4:25 "is overgeleverd om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking" en zoals Hij in dit opzicht wordt voorgesteld en aangeboden in het evangelie.

(2). Daar het geloof van Gods volk vaak, of misschien meestentijds afwijkt van de krachtige grond welke in het evangelie is neergelegd, is het toch onze bedoeling niet om aan te geven, waarin de kleinste mate van geloof bestaat ... . Indien wij het geloof onder het begrip en de opvatting van een zeer klein en zwak zaad aanmerken, is het voor ons moeilijk om hierover te oordelen. Hoe kleiner het is, hoe meer het beneden onze waarneming is en buiten het bereik van het aanmeten van vele regels die wij desbetreffende aanleggen. In dit geval is het voegzaam om niet te snel te zijn in onze oordelen, maar om teergevoelig te zijn, opdat wij hen, die dit zaad in de minste mate hebben, niet ontmoedigen. Aan de andere kant moeten wij hen, die neerzitten bij enige kleine en dubieuze geloofsbegrippen niet aanmoedigen maar opwekken om te geloven op zulk een wijze als het meest tot hun troost, kracht en versterking in het geestelijk leven en de heiligheid dient. Wij moeten hen opwekken om een groot geloof te beoefenen en voorzichtig zijn dat wij geen schema's uitvinden, fundamenten leggen, of waarborgen aanbieden die geheel tegengesteld zijn aan de overeenstemming des geloofs of vorm van de gezonde woorden. Ondertussen zeg ik:

(3). Dat er in het Woord van God en in het evangelie een grond en volmacht ligt voor een sterk geloof ... Het geloof heeft in het gemeen het Woord van God als grond, "het

getrouwe woord.” De prediking van wat het Woord zegt over Christus en de aanbidding van het evangelie en de gezichtspunten en ontdekkingen hiervan, liggen buiten het bereik van het natuurlijk verstand en moeten altijd door een ander licht dan het verstand worden verstaan.

Dit geldt in het bijzonder voor de volgende weldaad:

1. Dit geloof houdt een waarneming in, een genoegzame waarneming van de heerlijke en absolute algenoegzaamheid van de gehoorzaamheid van Christus en Zijn offer, bloed en dood tot ons rantsoen, onze verlossing, om de vergeving der zonde voort te brengen en de verzoening tot onze vrede, om alle genade en zaligheid te verwerven. Dit houdt in:

a. een zielvervullend gezicht van de heerlijke gang van Goddelijke wijsheid en genade ten opzichte van het Middelaarschap van Christus en van Zijn plaatsbekleding voor zondaren.

b. Een recht gezicht van de heerlijkheid van Christus, Wiens Naam is "Wonderlijk", Die is Immanuël, God met ons, "God geopenbaard in het vlees, Die door de eeuwige Geest Zichzelf heeft opgeofferd." Zulk een gezicht vervult de ziel met verwondering en verbazing en overtuigt haar van de uitnemende en oneindige waardigheid en dierbaarheid van Zijn offerande en bloed.

c. Een gezicht van de heiligheid en rechtvaardigheid van God (waarmee de consciëntie voornamelijk is aangedaan), als ten volle verheerlijkt in Christus om voor hem een algeheel herstel voort te brengen.

2. Dat het geloof zulk een waarneming en gezicht van deze kennis in ziel heeft, is duidelijk uit de Schrift en toont de onmiddellijke uitwerking van het evangelie (Hand. 26) "om de ogen te openen en hen te bekeren van de duisternis tot het licht." De Schrift laat ook zien wat het ongeloof is: (2 Cor. 4:4): "In dewelke de god dezer eeuw de zinnen ver. blind heeft, namelijk der ongelovigen, opdat hen niet bestrale de verlichting der heerlijkheid van Christus." Het ongeloof in de verwerping van Christus wordt tenietgedaan "door het licht van de heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus" te ontvangen (vers 6), wat Joh. 17:3 ons verklaart: "Dit is het eeuwige leven dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus Die Gij gezonden hebt."

3. Het geloof sluit een vertrouwen en aannemen van Christus in, met de weldaad en troost van Zijn bloed. Twee zaken dienen hierbij te worden beschouwd nl. aanneming en vertrouwen.

a. *Aanneming*. Dat geloof dit insluit blijkt uit 1 Tim. 1:15, waar de Apostel Christus aanbeveelt aan het geloof van zondaren door te zeggen: "Dit is een getrouw woord en aller aanneming waardig" en uit Joh. 1:12, waar het geloof wordt uitgedrukt door het aannemen "van degenen die Hem hebben aangenomen, namelijk die in Zijn Naam geloven." Ook blijkt dit uit de plaatsen die het ongeloof van de zondaren laten zien en uitdrukken, zoals Matth. 23:37: "Hoe vaak heb Ik u willen bijeenvergaderen en gij hebt niet gewild" en Joh. 5:40: "En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben." De volle en hartelijke aanneming vloeit voort uit een grondig gevoel van een wanhopige toestand, vanuit een gezicht van verlossing door Christus en uit de aangename, zoete en overstromende invloed van de Geest van Christus.

b. Maar vervolgens is er ook *vertrouwen*. Dat zulk een vertrouwen in de natuur van het geloof ligt opgesloten is duidelijk vanuit de aard der zaak, want hoe zal een terneergeslagen en verootmoedigde zondaar, die verwonderd is bij de ontdekking van de gepastheid en algenoegzaamheid van Christus en van de vrije en bijzondere aanbidding aan hem, waarvan hij nu genoegzaam overtuigd is,

Christus kunnen ontvangen zonder een vertrouwen en aanneming?
... Ik heb het geloof voornamelijk beschouwd in haar daden van de aanschouwing van Christus, welke de ziel innemen. Wij merken hierbij op dat het geloof in haar dadelijke oefening niet zo beperkt is, maar een vol gezicht van Christus in zich begrijpt, als van God gegeven tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing en een verheerlijking is van Hem op al deze belangrijke en uitgebreide gronden ...

(Uit: "Sermons of sacramental occasions").

John Munro.

Een brief aan een persoon onder overtuiging

Geliefde broeder,

Ik heb je brief van 4 december 1710 ontvangen, waaruit ik opmaakte dat je sinds 6 augustus onder hevige en gevoelige pijnen van overtuiging werkt. Dit is waarlijk een begeerlijke en zeldzame zaak in deze dagen, waarin de wereld in het gemeen in het boze ligt (1 Joh. 5:19). Zij liggen, slapen en hebben vrede in de ongerechtigheid. Je weet dat de eerste stap van het werk van de Geest van God in onze krachtvolle roeping is de wereld te overtuigen van zonde (Joh. 16:8). O, dat de God van genade en vrije ontferming zijn pijlen vast in je ziel mocht insteken en je verwonden, opdat het zielebloed van de meest verborgen zonden in de schuilhoeken van je hart mag worden uitgetrokken tot een open gezicht van het verlichte verstand. Later zul je de onuitsprekelijke weldaad hiervan ervaren, want door Zijn genade zal deze inkomende pijn niet strekken tot mislukking van die goede stap van oprechte, hart-verbroken en vertederend treuren, en smart en haat vanwege de zonde, maar het werk van verootmoediging gemakkelijker maken. Ik ben er ten volle van overtuigd, dat veel van het werk van verbreking, berouw en verootmoediging afhangt van een gezonde en diepe overtuiging van het oneindige kwaad van de minste dadelijke zonde en in het bijzonder van de zwarte en helse natuur van de erfzonde, in de toerekening van de schuld van Adams eerste zonde en de hieruit voortvloeiende verdorvenheid van onze gehele natuur, welke onafscheidelijk hieraan is verbonden (Rom. 5:12). En geve God, dat een gezonde en diepe overtuiging van zonde meer werd gevonden onder de velen die tegenwoordig de evangeliebeloften aangrijpen en zonder een genoegzame verbreking des harten en gewonde geest op zichzelf toepassen.

Lieve broeder! Wordt niet moede van de overtuigingen door de wet, welke voortkomen uit een straal van zaligmakend licht dat door de dikke deksels van natuurlijke onwetendheid en blindheid van het gemoed doordringt. Het licht dat de wet voortbrengt, ontdekt de heiligheid, rechtmatigheid en onveranderlijkheid van die zuivere standaard, totdat het de gehele wereld voor God verdoemelijk doet zijn en daarna wederkeert en een algeheel gezicht van de staat van de ziel geeft. Hoe wanstaltig is het om deze te zien! "Zie ik ben te gering", zegt Job, toen dit licht in zijn ziel kwam (Job 39:37, Ezra 9:6). Men ziet zich in dat licht gelijk aan het verdorven kind in het 16e hoofdstuk van Ezechiël. En ik moet je tevens zeggen, dat lichte en oppervlakkige overtuigingen later ophouden door het losse aangrijpen van de beloften en dat deze oppervlakkige begrippen van het evangelie, die de genegenheden een weinig aanraken en niet verder gaan, een monsterachtige bastaard van de wedergeboorte zijn. Nergens zijn zulke verachters en onheiliger van het kostelijke

bloed van de Heere Jezus Christus te vinden dan zij zijn. Zij hebben de beloften van het evangelisch verbond, welke hun gemeen zijn geworden, niet een algemene geest ontvangen en zich mei een geest van dartelheid toegeëigend en dan volgt: "Als Jeschurun vet werd, zo sloeg hij achteruit." Heimelijk wordt ruimte gegeven aan een of andere afgod en, zoals de waardige Shepard opmerkt, het evangelie wordt gebruikt als een mantel voor de zonde en bedekking van de wonde, maar niet tot genezing van de verdorven vloed der ongerechtigheid.

En lieve broeder, daar de ziel in het eerste werk van de overtuiging slechts lijdelijk is, zo bid ik je teder en vurig, dat de Heere je tot dat doel wil overtuigen en dit werk in je ziel voortzetten.

Je vergelijkt je staat met Israël in Gosen, dat onder de dienstbaarheid van Farao een werk van zwoegen en slavernij onderworpen was. Dit is inderdaad jouw toestand en zo was het ook met mij gesteld, ja ik durf zelfs te zeggen dat dit nog zo is, want hoewel jij en ik voor de dadelijke beoefening van grove ongerechtigheid en uitspattingen van de wereld uit kracht van een goede opvoeding en een natuurlijke consciëntie zijn bewaard gebleven, is er in het geheel geen verschil tussen ons en de zwarte Egyptenaren. Want, als de overtuiging gezond is, wordt deze vooral op de zonde van de natuur en de verdorvenheid van alle faculteiten van de ziel gericht (Ps. 51:5). Zij ontdekt zo veel gruwel in de zondige voorstellingen in het gemoed en de genegenheden, alsof ze dadelijk begaan worden, want de ziel heeft nu met God te doen en niet met de mens, die alleen de uiterlijke verschijnselen kan onderscheiden. Hij doorzoekt het hart en proeft de nieren en bevindt het hart arglistig en dodelijk (Jer. 17:9-10). De goede opvoeding, waarvan zij spreken, gaat maar een stap verder dan het licht der natuur bij de heidenen maakt de mens in de zaak van de zaligheid weinig beter, totdat "God, Die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, in het hart schijnt om te geven, verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus" (2 Cor. 4:6). "Want duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de volken" en deze zullen in tijd en eeuwigheid blijven, indien de Heere Jezus de ogen der blinden niet opent en hun de duisternis laat zien. Welk verschil is er tussen een natuurlijk mens en de Egyptenaren, daar hij is opgebonden in een dikke geestelijke duisternis, zoals zij door de duisternis van de plaag die op hen viel waren. Niemand van hen kon zijn plaats tijdens de plaag verlaten, want het was een dikke duisternis, waardoor zij geketend en vastgebonden waren en zodoende van alle beweging en handelingen afgesloten (Ex. 10:21, 22, 23). Deze geschiedenis leert ons duidelijk hoedanig onze natuurlijke onwetendheid en duisternis is. In het kort, wij zijn allen Egyptenaren van nature, onder alle plagen en slavernij der zonde, welke erger is dan de Egyptische slavernij. Want Farao's hart was niet alleen tegen ons verhard, maar hij verhardt ook onze harten tegen onszelf om in Egypte te blijven. Zo is het met ons allen van nature gesteld, zodat wij geen enkel verschil tussen ons en de meest losbandige in de wereld kunnen zien noch willen zien, totdat wij hiervan grondig overtuigd worden. De Heere zegt tot Israël (Amos 9:7): "Zijt gijlieden Mij niet als de kinderen der Moren, o kinderen Israëls? spreekt de Heere." De overtuigde ziel rekent zijn eigen ongerechtigheid en zonde zwaarder aan dan van iemand anders. De godzalige Paulus noemt zichzelf de grootste der zondaren, alsof er geen Manasse voor zijn dagen of een Petrus in zijn tijd waren.

De Geest des Heeren stelt in de ware overtuiging de zonde en alle droeve verzwarende omstandigheden in orde voor de ziel, naar tijd, plaats, personen, trappen en waarschuwingen, zodat deze een zware last op hem zijn. Zo wordt de weg tot Christus voorbereid door de ziel vermoeid en belast te maken, voordat hij de rust ontvangt.

Nu ik je heb aangeraden mijn lieve broeder, om de overtuigingen te onderhouden,

totdat de Heere Zijn werk grondig in je ziel heeft gewrocht en om geen onderscheid te zien tussen jezelf en de rest van de blinde wereld, niettegenstaande een goede zedelijkheid en opvoeding, daar wij van nature vervreemd zijn van het burgerschap Israëls en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld, wil ik je vervolgens tonen dat het je roeping is om te vlieden van de toekomende toorn en met David tot de Heere de toevlucht te nemen, teneinde je te verbergen (Ps. 143:9). De wet heeft echter geen ding volmaakt, omdat zij de bediening des doods is, maar is de aanleiding van een betere hoop, "door welke wij tot God genaken", door dezelfde hand welke ons door Zijn rechtvaardige en heilige wet tuchtigt (Hebr. 7:19). En daar de wet ons hopeloos en hulpeloos laat, o vlucht dan door het geloof tot de Heere Jezus, Die de Toevlucht is voor elke arme door de wet veroordeelde ziel en de enige, enige hoop welke ons wordt voorgesteld (Hebr. 6:18). Zekerlijk, Hij wil je tot een levende hoop in en door Hem brengen en toegang verlenen tot die genade, waarin al de uitverkorenen en vrijgekochten van God staan (Rom. 5:2). Wanneer je deze schat, die verborgen is, in het veld van het evangelie vindt, zul je je ziel met een onuitsprekelijke vreugde verheugen (Matth. 13:44). Alleen dan zul je al je voorgaande

ongegrunde hopen en al je verrichtingen laten varen en afstand (loc van alle gerechtigheid door de werken en pogingen van gehoorzaamheid door de wet, ja, je zult ze alle verlaten en door het geloof tot de nimmer falende en liefelijke schat, Christus, gaan, Die het einde der wet is tot rechtvaardigheid een ieder die gelooft (Rom. 10:4). Wij zullen ervaren dat wij nooit zullen worden aangenomen, zonder een offer in onze hand te hebben en zo zullen wij het ram dat in de verward struiken van onze ongerechtigheden en doornen van onze overtredingen vastzit, voor de Vader brengen (Gen. 22:13).

Door het geloof brengen wij Hem, Die tot hiertoe toornig was, dit offer en dit geloof der werking Gods zal het bundelke hysop blijke te zijn dat het bloed van het lam opneemt en het op de ziel (Ex. 12:22 en ook op het boek der wet sprengt, want wij mogen dan zien dat deze vervuld is door Christus tot voldoening van alle gerechtigheid, zelf tot in de doop van Zijn bloed. Wij zien, dat de wet als een voorwaard en verbond des levens is weggenomen en dat de strenge straf, welk hierop rust, door Zijn lijden is tenietgedaan, hebbende het handschrift dat tegen ons was aan het kruis genageld. Zo wordt de bittere vloek der wet en het gezag hiervan, als een bediening des doods en dodend(folteraar, weggenomen en sprengt het bundeltje hysop, dat het boer der wet met het bloed van het reeds genoemde ram heeft besprengd noodzakelijkerwijs de ziel van de zondaar en hij wordt met hetzelfde bloed gewassen. Eertijds was de consciëntie de mond van de wet voor de ziel, die hoorbaar roept en als een schildwacht is voor de overtuig de zondaar, die door de wet schuldig wordt verklaard en hem in d(naam van de Soevereine Heere bekendmaakt dat hij een overtreder is en zo als een schorpioen bijt. Maar nu doet de consciëntie, welk(door het geloof met het bloed van de Middelaar is besprengd en ge beeld om de levende God te dienen (Hebr. 9:14), niet meer dienst al: vijand, maar als vriend. Vroeger beschouwde de veroordeelde en schuldige consciëntie God als een vijand, maar nu ziet de ziel door de verzoening door het geloof in Zijn bloed op God als Vriend. Dit offer absoluut noodzakelijk, want zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving, want de bloedstorting behoorde tot de wezenlijke offerdienst wat duidelijk en helder in Abrahams offer van het ram is uitgebeeld. Het volgende mogen wij hierbij opmerken.

Ten eerste: Dat God Izak: leven zocht, want door Zijn recht zocht Hij ons leven, daar wij zondaars zijn. Naar recht vraagt hij volgens de inhoud van het Verbond

der werken om een volmaakte offerande, want: Ten dage als gij daar van eet zult gij de dood sterven (Gen. 2:17). Hiervan wordt de ziel welke God heeft voorbestemd om tot Christus te brengen, overtuigd.

In de tweede plaats: Abraham had niets tegen God in te brengen; hij erkende God als de Soevereine en dat geen mens Hem kan wederstaan. Zo doet de Heere de ziel in het werk der verootmoediging stil zijn. Hij rechtvaardigt Hem, al zou Hij de strengheid van Zijn wet tegen Hem ten uitvoer brengen. Ik twijfel niet of Abraham had enige hoop, verwachting en gelovige overredingen dat God bijzonder in dit geval zou handelen. Zo bewaart de verootmoedigde ziel altijd iets in zijn gemoed, wanneer de Heere hem zo laag brengt en is hij gereed om het volgende te pleiten: "Zal de Heere in eeuwigheid verstoten?" "Zal Hij niet genadig zijn?" "Zal Hij een arme worm als ik ben in de kuil werpen? Zal Hij Zijn mond met tegenredenen vervullen, zoals deze: Is er enige lofprijzing in het graf? Enige gedachtenis van uw naam in de dood? Is er enige hoop voor Uw waarheid voor degenen die in de kuil zijn nedergedaald? Nee, nee! Wat voordeel is er in mijn bloed? (Jes. 38:18) "De levenden, de levenden zullen U loven." Deze verootmoediging stopt de mond om te razen en te antwoorden, maar weerhoudt niet om te bidden, noch sluit de ogen toe om niet te zien en te wachten op het heil des Heeren, gelijk Simeon, totdat hij Christus in de armen nam.

Wij kunnen in de derde plaats opmerken dat Izak nooit bevrijd is en de ram geofferd, totdat Abrahams ogen werden geopend om de ram te zien. De Heere opende de ogen van Abraham, zodat hij de ram, die verward was in de doornenstruiken, zag. Zo kan de ziel lange tijd in het duister blijven en als Izak zijn vastgebonden, zodat hij niets anders waarneemt dan de dood, ja de ziel voelt de ketenen van het ongelooft en verkeert in grote of algehele onkunde aangaande de gerechtigheid van Christus. Hij is gekluisterd met sterke banden van onbekwaamheid om te geloven en geestelijk te handelen, zoals je terecht schrijft, en kan zich niet losmaken om de dood te ontkomen, wanneer zijn vader, die sterker is dan hij, hem vastbindt. Maar het behaagt de Heere om met een krachtige straal van zaligmakend licht te komen en door de dikke wolken van onze natuurlijke duisternis en onwetendheid heen te dringen en deze weg te nemen. "Neem weg het bewindsel des aangezichts, waarmede alle volken bewonden zijn en het deksel waarmede alle natiën bedekt zijn" (Jes. 25:7). Dan wordt de altijd heerlijke Christus in Zijn heerlijke uitnemendheden ontdekt. Dit is de onderscheidende daad van de Geest in de verlichting en een andere daad van verlichting, welke hieraan voorafgaat, is die in de overtuiging.

Ten vierde merken wij op, dat het eerste gezicht dat Abraham van de ram had, was toen het in de doornen verward was. Daar het in een vaste greep verkeerde, kon het des te gemakkelijker door hem worden gepakt. Dit toont ons dat Christus als Zaligmaker verlost van de menigte van de ongerechtigheden die ons verwond, verbroken en tot hiertoe veroordeeld hebben en dat alle zonden op Zijn hoofd werden gelegd en zo tot een grote, levende, aangename en eeuwige offerande opgeofferd. Het is het gezicht op Hem dat de consciëntie rust geeft en de ziel vrijheid schenkt, wanneer wij zien, dat Hij zonde voor ons gemaakt is, Die geen zonde heeft gekend en van de Vader is verordineerd en gegeven om onze krankheden op Zich te nemen en onze smarten te dragen, om van God geplaagd en verdrukt te worden, om onze overtredingen verwond en om onze ongerechtigheden verbrijzelt opdat de straf die ons de vrede aanbrengt op Hem zou zijn en wij door Zijn striemen mochten worden genezen (Jes. 53.4-5). O, dat is waai lijk hartverruimend! Het is licht uit de duisternis, leven uit de doder kracht uit zwakheid, rijkdom in armoede, kleding in naaktheid, voedsel voor de hongerige. O, de gezegende vruchten van dit gezicht op Christus, als Priester en Offerande.

Ten vijfde. Toen Abraham dit zag, offerde hij de ram dadelijk op, maakte Izak los en gaf hem de vrijheid Zo offert de ziel, die een gezicht van Christus ontvangt en door d Geest van God met kracht overreed wordt en met een sterke hand onderwezen, zijn offerande aanstonds op. Hij verenigt zich met Christus en gelooft in Hem, door Hem te ontvangen en zijn hart voor Hen te openen, Hem te omhelzen en Hem door het geloof de Vader voor te stellen. Hij stelt zich achter Hem voor de Vader en zegt: "Nu Heere, ik heb verzoening gevonden; of liever gezegd: Verlos hem, want ik heb verzoening gevonden. En nu neem ik Hem aan als mijn rantsoen, mijn Hogepriester Die mij van mij melaatsheid heeft gereinigd, mijn Koning Die mij van vele dingen heeft verlost, mijn Profeet, Die mij wijsheid heeft geleerd. Ik heb veel van Hem te vertellen, zegt de ziel dan, en Gij hebt verklaard dat mijn Borg Uw geliefde Zoon is, in Wie U een wel behagen hebt en ik verklaar dat Hij ook mijn Geliefde is, in Wie ik een behagen heb. Het is in Hem en door Hem dat ik begeer te staan in de hof van Uw tegenwoordigheid in alle eeuwigheid."

Nu zegt de Vader, om zo te spreken: "Ik spreek u vrij van het vonnis des dood dat over uw ziel hangt en u aan het stof doet kleven en van de vloek der wet, die vaak ontzettende gedachten veroorzaakt. Ik verklaar rechtvaardig, zoals Mijn Zoon rechtvaardig is, en een erfgenaam des hemels, gelijk Hij een erfgenaam van alle dingen is."

Dit is des Vader daad van rechtvaardigmaking, een grote en wezenlijke zaak en de we waardoor iedere Izak en kind der belofte van het verdervende zwaan verlost wordt.

Ten zesde. Daarbenevens kunnen ook andere zaken uit het voorbeeld van de ram, dat in de struiken verward was, worden afgeleid, zoals een groot getal van overtredingen en zonden waarmee de ziel omringd is. David zegt: "Want kwaden, tot zonder getal toe hebben mij omgegeven, mijn ongerechtigheden hebben mij aangegrepen, dat ik niet heb kunnen zien; zij zijn menigvuldiger dan de haren mijns hoofds en mijn hart heeft mij verlaten" (Ps. 40:13). Een ziel, welke zo verstrikt is in de doornen van zijn zonden, kan niet anders dan zich onuitsprekelijk verblijden, wanneer hij de ram vindt. Dan vindt hij Christus in deze doornen verward en zijn ziel in vrijheid gesteld, wanneer het jubeljaar voor hem aanbreekt, het welaangename jaar des Heeren.

En ten zevende. Het is duidelijk, dat iedere gelovige in Christus gewillig is om het mes op de keel te zetten van iedere geliefde afgod, wanneer het gebod van de Geest van God tot aan zijn deur komt. Hij acht het gebod van God, evenals Abraham, hoger dan alle aangename Izaks die hij heeft, wanneer hem gevraagd wordt om van hen afstand te doen, hetwelk een recht kenmerk is van het ware geloof, dat alleen zulk een uitwerking kan bewerken.

Ten laatste. Het mag in het bijzonder worden opgemerkt dat, nadat de ram is geofferd en Izak in vrijheid gezet, Abraham de plaats van deze grote openbaring Gods noemt: *Jehovah Jireh* d.i. op de berg des Heeren zal het voorzien worden. Dit betekent dat de Heere Zichzelf in de nieuwtestamentische bedeling helderder zal openbaren. Dan bevestigt Hij het Verbond en zweert plechtig bij Zichzelf dat Hij Zijn enige Zoon niet van hem zal onthouden, maar hem grotelijks zal zegenen en in vermenigvuldiging zal vermenigvuldigen. Zo scheidt de Heere behagen in het geloof van de ziel die met Hem is verenigd, waardoor de enige voorwaarde van de enige toegang tot de weldaden en voorrechten van het Verbond der genade wordt vervuld. Als de voornaamste daad van deze gehoorzaamheid offert hij zijn eigen gerechtigheid op en verzaakt deze voor altijd, hoewel die hem voorheen dierbaar was. Ik zeg dat de Heere zo voldaan is, dat door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is dat God liege, hij een sterke vertroosting geeft aan de ziel (Hebr. 6:18) en hem dagelijks

wil zegenen: Zijn genade vermenigvuldigen en hem een goede voortgang geven in het werk der heiligmaking.

Deze zaken komen mij voor de geest uit deze geschiedenis en de omstandigheden die hieraan verwant zijn en zij verschaffen enig evangelisch licht in de weg der zaligheid. Ik dacht er goed aan te doen om je deze gedachten mee te delen en ik hoop dat ze dezelfde uitwerking op je mochten hebben. Ik dacht nog iets over een ander onderwerp te schrijven, maar wil alleen dit nog even aanstippen. Ik bemerk namelijk, dat je in mijn oude dwaling en misvatting bent terecht gekomen, hoewel onbewust. Je verwacht iets van het werk der heiligmaking in jou en de voortgang hiervan vóór de rechtvaardigmaking. Je weet dat er eerst een afsnijding van de oude stam en wortel der natuur moet plaatsvinden, alvorens wij in de wijnstok Christus worden ingeplant. Er moet dus een inplanting plaatsvinden, voordat wij vrucht voor God kunnen voortbrengen. Hier is een verborgenheid, waarover Christus Zich verblijdt en waarvoor Hij Zijn Vader dankt, dat deze aan de kinderen, zijn eigen kinderen, is geopenbaard en verborgen voor de wereld en ook voor de wettische wijzen. Wij willen eerst geheiligd worden, opdat wij gerechtvaardigd mogen worden. Wij zijn niet geneigd om een vrije rechtvaardiging te zoeken door het geloof, opdat wij mogen geheiligd worden. Dit is toch Gods enige weg, want het is "niet hij die werkt, maar gelooft in Hem die de goddeloze rechtvaardigt." Let op de "goddeloze", dat is hij die belast is met een gevoel van natuurlijke en dadelijke goddeloosheid, alleen aan hem wordt het geloof toegerekend tot rechtvaardigheid (Rom. 4:5). Vergeef mij deze verwarde regels, want ik heb geen tijd om deze brief na te kijken. Ik beveel je Zijn genade aan.

Je liefhebbende en dierbare broeder,

John Munro

Harviestown, 2 juli 1711.

(Uit. "A collection of about fifty religions letters"). John Munro was afkomstig uit Golspie in Sutherland.

Lachlan Mackenzie.

"En de steenrots was Christus"

... Dat Hij ons, indien Hij wil, kan verlossen. Wij moeten ons aan Zijn voeten neerwerpen om met ons te doen wat Hem behaagt.

Wij zijn zondaren en hebben als zodanig een Zaligmaker nodig. Het grote werk der genade is om de ziel te vernederen en om de zondaar, die vermoeid en belast is, tot Christus te brengen. Wij ontvangen troost in de laagste staat van vernedering en onderwerping aan de Goddelijke beschikking. Wij verdienen niets en God is niet verplicht ons enig goed te geven, tenzij Hij ons naar Zijn welbehagen heeft verkoren. Alles wat Hij geeft is uit vrije genade. Al zou Hij ons verdoemen, dan kunnen wij nog niet klagen. Laat ons daarom tot de Zaligmaker zeggen dat wij ons verlaten op de ontferming Gods door Zijn verdiensten en ons geheel aan Zijn wil onderwerpen. Wij moeten, al zou hij ons wegwerpen, toch Zijn rechtvaardigheid aanbidden en de slag met onderwerping ontvangen. Wij zijn zondaren en Zijn rechtvaardigheid is zuiver. Werpen wij ons nu op Zijn ontferming neer, want Hij is een genadig God. Wij hebben onze zielen vermoeid, maar leggen wij onze handen op de hoornen van het altaar. Hoewel Salomo Joab bij het altaar doodde, is Hij meer dan Salomo en een Koning van

barmhartigheid. De zonden van Joab waren voor Salomo te groot om te vergeven, maar onze zonden zijn niet te groot dat Zijn bloed de ongerechtigheid en schuld niet kan afwassen. Wij beven voor Zijn rechtvaardigheid, maar hebben toch een geringe hoop op Zijn genade. Wanneer Hij onze zonden zal vergeven, zal de dankbaarheid voor zulk een grote weldaad ons bewegen om ziel en lichaam aan Zijn dienst te wijden.

... De zonde is een vreselijke ziekte en die dat gewaar worden moeten bekennen dat dit de waarheid is. Een trots en eigengerechtig hart wil niet erkennen dat zijn hart hard is en in vijandschap staat tegen het goede. Hij is beledigd bij de gedachte dat hij geneigd is tot ondankbaarheid voor de beste gaven. Maar waarom zullen wij onze dodelijke kwaal verbergen? Hoe kunnen wij genezing begeren, wanneer wij onze ziekte gewaar worden? Een patiënt, die niet kan verdragen dat zijn geval zo slecht is en daarom een dokter nodig heeft, zal proberen om de meest verborgen en gevaarlijke wonden te verbergen. Maar mag dan verwacht worden dat hij zal genezen? De Zaligmaker wil ons genezen, wanneer wij ons tot Hem wenden, maar trots en ongeloof verhinderen ons om naar ons eigen hart en leven te willen zien. Velen onder ons zijn gelijk aan een man, die een diepe wonde in de zijde en een kleine snede in de vinger heeft. Hij laat de vinger aan de dokter zien, maar verbergt de wonde die zijn leven bedreigt. Wanneer wij hem naar de reden van dit dwaze gedrag vragen, antwoordt hij, dat hij de diepe wond met een pleister heeft bedekt en dat hij bang was dat de dokter een hoge vergoeding zou vragen en hem tot een streng en regelmatig dieet zou verplichten. Als de wond hem begint pijn te doen en zijn leven bedreigt, moet hij deze toch aan de dokter laten zien. Zo is onze toestand. Wij vragen vergeving voor wat ons kleine zonden lijken, wij vertellen Hem niets over onze harten en de grote zonde van onze natuur. Wij zijn bevreesd voor de tuchting en zelfverloochening. Maar wanneer wij onze pijn gevoelen en onze ellende zien, moeten wij naar de Zaligmaker gaan en Hem onze ziekte vertellen. Want, al is de kwaal nog zo ernstig en onze staat hopeloos, er is "balsem in Gilead en een Heelmeester aldaar." Klagen wij dat wij dood zijn in de zonde en geen geestelijk gevoel hebben? "Hij is de opstanding en het leven." Hij kan de dode zondaar uit het graf doen verrijzen en hem leven, licht en vreugde schenken. Laten wij Hem onze toestand vertellen en onze arme harten aan Zijn boezem uitstorten. Laten wij Hem zeggen dat Zijn helende hand ons kan genezen, dat wij bang zijn om op de wonde te zien, omdat het ongeloof zegt dat deze ongeneeslijk is. Vragen wij onze Medicijnmeester om op onze kwaal te zien, of dezelfde ziekte eerder door Hem behandeld is en dat Hij dan niet handelt als andere doktoren. Laten wij hopen dat Hij ons zal genezen en geloven dat het Hem niet aan bekwaamheid en kracht ontbreekt om onze ziekte te genezen. Dat wij Hem bidden om onze wonden te behandelen, want zijn helende medicijnen kunnen iedere kwaal genezen. Wij moeten daarom geen slecht bericht over Hem geloven. Hij kan en wil onze ongerechtigheden om Zijns Naams wil vergeven en Zijn bloed reinigt ons van alle zonde. Ten laatste. Daar Hij onze menselijke natuur heeft aangenomen, mogen wij Hem aanspreken als onze oudste Broeder. Wij mogen ons beroepen op Zijn teder hart en gevoel en wij behoren Hem te danken voor wat Hij voor ons gedaan heeft. Laat ons op Hem wachten, in het gebruik tier middelen, totdat Hij met de zaligheid tot onze zielen komt.

Al doen het ongeloof en de vijanden van onze ziel het uiterste, het ergste is, dat zij kunnen zeggen dat God ons ten laatste zal verdelen. Ook hierover mogen wij bij de Zaligmaker beklag doen en Hem vertellen dat wij vastbesloten zijn om Hem te danken, Hem te zoeken, en Hem te dienen, zo goed als wij kunnen, dat wij waken aan Zijn poorten, kloppen op Zijn deur en Zijn genadige tijd afwachten. Al is Hij toornig

op ons, dan is toch de taal van ons hart: "De zegening van onze zielen is op Zijn hoofd door alle eeuwigheid." Wij moeten onze lusten en afgoden vaarwel zeggen en Hem smeken of Hij de deur van onze harten wil openen, opdat de Koning der ere inga. Dat wij besloten zijn om Hem te volgen, dat Zijn volk ons volk is en Zijn God onze God, dat wij achter Hem aanlopen in het gebruik van de middelen en aan het badwater van Zijn instellingen neerzitten en gaan waar wij denken dat Hij zal voorbijkomen. En zo moge het gebod ons eigen hart geleidelijk veranderen, ofschoon wij God niet kunnen veranderen. Wanneer Mozes zijn ongeloof overwon vanwege het slaan op de rots, gaf de rots water voor de vergadering en zo zal Christus, de Rots der zaligheid water geven om onze ziel te troosten.

(Uit een preek over 1 Cor. 10:4).

... Het evangelie biedt kracht voor de zwakke. Christus wordt niet alleen aan de zondaren in het algemeen aangeboden, maar aan degenen die geheel dood zijn in de zonde en voortgaan in een weg van ongerechtigheid. Zondaren in het bijzonder hebben geen kracht om de plichten van de wet te vervullen en geen lust om deel te krijgen aan de voorrechten van het evangelie. Worden zij uitgesloten? Geenszins! God heeft geen lust in de dood van de zondaar. Hij biedt hem genade aan om zich te bekeren en Zijn Geest om deze bekering in zijn ziel te werken. Zijn klacht is: "En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben." Wij kunnen onszelf niet levendmaken, maar Hij is de opstanding en het leven. Hij is verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker om Israël te geven bekering en vergeving der zonden. Hebben wij waarlijk behoefte aan de genade om bekeerd te worden? De taal van de Zaligmaker is: "Bidt en u zal gegeven worden" en "hoe veel te meer zal uw hemelse Vader Zijn Heilige Geest geven dengenen die Hem hierom vragen?" De bevinding kan ons verzekeren dat wij zonder de genade van Christus niets kunnen doen. Zullen wij ruimte geven aan luiheid en ijdelheid, omdat wij onszelf niet kunnen bekeren? Zullen wij reden hebben om tegen onze eigen ziel te spreken? Indien in het geheel niets in de kracht van een mens was, zou het ongeloof nooit onze grootste zonde zijn. De man met de verdorde hand kon zijn arm niet- uitstrekken en Toch -beval de Zaligmaker om dat te doen. Hij deed zijn plicht en hij werd genezen. Mogen wij zijn voorbeeld niet navolgen? Wij worden geroepen om te geloven. Wij kunnen niet geloven of ons bekeren. Wat zullen wij doen? Het is onze plicht, het is de wil van God. Laat ons dan onszelf aan Zijn voeten neerwerpen, onze zwakheid en onvermogen bekennen en Hem om kracht bidden om naar Zijn wil te handelen. Laat ons geen plaats geven aan onze natuurlijke vijandschap en zeggen: Waarom eist God van ons waartoe wij geen kracht bezitten om te volbrengen? Indien een man in een diepe kuil is gevallen en een ander hem in deze toestand ziet en hem hulp aanbiedt, als antwoord krijgt dat hij niet kan, waarop de man hem een touw toewerpt en verzoekt om dat vast te houden, opdat hij hem kan optrekken. Zou de ongelukkige reiziger niet ondankbaar en ondeugend handelen, wanneer hij zijn weldoener verwijt dat hij begeerde uit deze akelige plaats uit te komen, toen hij inzag dat hij met al zijn pogingen niet bij machte was om zich uit deze benarde positie te bevrijden? Was het niet beter om zijn vriend dankbaar te zijn voor zijn komst, dat hij zijn raad graag wilde opvolgen, maar zijn hand zo verkleumd was door koude en zwakheid, zodat hij het touw niet kon vasthouden? Zal hij hem in die toestand laten? In geen geval. Hij stuurt iemand naar beneden die een touw om hem heen bindt en trekt hem daarna omhoog. Laat ons hieruit leren om onze zwakheid te erkennen, want uit onszelf kunnen wij niet aan de belofte Gods om ons te

helpen vasthouden. Wanneer het arme schepsel in deze toestand verkeert, bindt de Heilige Geest de belofte op zijn ziel en trekt hem op. Zijn wij dood zonder gevoel? Hij is de opstanding en het leven. Hij kan op onze dode zielen blazen en ons uit onze graven doen uitkomen. Wanneer wij ons in een zwakke en onboetvaardige toestand bevinden, belooft Hij ons een nieuw hart en maakt het onze plicht om hierom te bidden, zoals Hij ons zegt dat Hij hierom van de huize Israëls wil gebeden zijn. Te zeggen of te veronderstellen dat goddeloze personen en mensen zonder genade niet bevolen en aangemoedigd moeten worden om te bidden, is hetzelfde als te zeggen, dat genadeloze personen niet geroepen en aangemoedigd worden om zich te bekeren. De zwakken zijn zij, die sterke verdorvenheden in zich hebben en in het geheel geen lust hebben tot heiligheid. Zij gaan in de zonde voort en spotten met de godsdienst. De wijze man richt zich tot deze mensen met een belofte van de Heilige Geest om hun zwakheid te hulp te komen (Spr. 1:22, 23). In een woord, schuldige zondaren, onwaardige schepselen en mensen die verstoken zijn van alle geestelijke kracht, worden aangemoedigd om zich tot God te wenden door de beloften en voorrechten van het evangelie en wanneer dezulken hun eigen toestand gewaar worden, hun gevaar geloven en zich tot de Zaligmaker wenden om verlossing, worden deze dierbare verklaringen van de Schrift een rijk feest voor hun zielen.

(Uit een preek over Jes. 25:6-7 "Rev. Lachlan Mackenzie, Lectures and sermons").

Alexander Stewart (Moulin).

.. . Maar schrikkelijk is het geval van een ieder die lange tijd het licht van de evangelieroeping rondom zich heeft gehad, en toch is zijn geval niet helemaal hopeloos. Nog is er hoop. Zolang wij een stem hebben om te spreken en oren hebben om te horen, kunnen wij u niet in de taal van verwerping aanspreken. Mannen broeders, wij betuigen u dat het Koninkrijk Gods op deze dag nabij u is gekomen, zelfs u, o zondaar, wie gij dan ook zijt, die deze woorden hoort, ofschoon ge tot hiertoe geen ernstige gedachte hieromtrent hebt gehad, ja, ofschoon gij vaak gewent had dat de Bijbel hiervan nooit gesproken had. De deur der genade is nog niet geheel gesloten. Het medelijden van Jezus is nog niet uitgeput. Jeruzalem had de profeten gedood en die tot haar gezonden waren gestenigd, toch openbaarde de Heere Jezus juist aan Jeruzalem zijn tedere barmhartigheid op een bijzondere wijze en Zijn machtige kracht om te verlossen. Jeruzalem doodde de Vorst des levens en hing Hem aan het hout, maar desondanks moesten de apostelen, toen zij bekering en vergeving der zonden moesten prediken onder alle volken, het eerst beginnen in Jeruzalem. Tot u, o zondaar, wordt dit woord der zaligheid gezonden. Ziet toe dat ge Hem niet weigert, Die vanuit de hemel spreekt en luid uitroept: "gij slechten, hoe lang zult gij de slechtigheid beminnen, en de spotters voor zich de spotterij begeren, en de zotten wetenschap haten? Keert u tot Mijn bestraffing; zie, Ik zal Mijn Geest ulieden overvloedig uitstorten; Ik zal Mijn woorden u bekend maken" (Spr. 1:22, 23). Bedroef dan niet langer Zijn medelijdend hart door Zijn vrije genade te weigeren. Beveel uw schuldige zielen in Zijn handen, neem Zijn aangeboden barmhartigheid aan en geef Hem de eer. Wij hebben vandaag een boodschap van God aan u. Dit zijn de woorden die wij u verkondigen: "Zoekt de Heere terwijl Hij te vinden is, roept Hem aan terwijl Hij nabij is ..." (Jes. 55:79). En nog eens: "Bekeert u, bekeert u want waarom zult gij sterven? Neig uw oor en komt tot Mij", zegt de Heere, Die u genadig wil zijn, "hoort en uw ziel zal leven."

(Uit een preek over Luk. 10:11, Alex. Stewart, Memoir of his life).

Charles Calder.

Het grote oogmerk van de bediening van het evangelie is om de mensen te bekeren van de duisternis tot het licht en van de macht des satans tot de levende God, zoals Paulus door een hemels gezicht, dat hem zo plotseling en genadevol staande hield in zijn ijver van vervolging, werd bekendgemaakt. Christus is het Licht der wereld en de enige Weg tot de Vader. Het grote onderwerp van onze bediening kan daarom alleen vervuld worden, wanneer zielen tot Christus worden gebracht, opdat zij tot de genieting van het ware licht mogen geraken en hersteld worden naar het beeld en de gunst van God. Vandaar dat de Apostel, overreed van de heilige opdracht die hij had ontvangen, zijn vurige begeerte aan de Korintiërs uitdrukte, dat hij niets anders wenste te weten dan Jezus Christus en Die gekruisigd. Hij wist bij bevinding dat de leer van het kruis de kracht en wijsheid Gods is om zondaren tot Christus en de zaligheid te leiden. Ook wist hij van het gezegde van de Heere, betekende hoedanige dood Hij sterven zou, zoals onze tekst aangeeft: "En Ik, wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal hen allen tot Mij trekken." Door een tentoonspreiding van liefde, zo rijk en wonderlijk, legde onze gezegende Heere nu een fundament om de meest verstokte harten te overmeesteren en om een schare die niemand tellen kan, uit alle rang en natie, te verbinden om met vreugde de banier van het kruis te volgen. Ofschoon het bloed van Christus genoegzaam is om de schuld van de gehele wereld weg te nemen en Zijn stervende liefde aantrekkende kracht heeft, welke genoegzaam is om ieder hart tot Hem te trekken en ondanks het volmacht om het evangelie aan ieder schepsel te prediken, weten wij toch, dat velen geroepen zijn, maar weinigen uitverkoren. Daarom wordt van velen, tot wie het woord der zaligheid gezonden is, gezegd, dat zij in hun zonden zullen omkomen: "Want wijd is de poort en breed is de weg, die tot het verderf leidt en velen zijn er, die door dezelve ingaan" (Matth. 7:13). Daar Christus vanouds voor de Joden een ergernis en voor de Grieken dwaasheid was, zo wordt Hij helaas nog door velen veracht en verworpen tot hun eigen verzwarende verdoemenis en eeuwige smart. De weldaden van Zijn dood worden echter allen aangeboden en door de prediking van het kruis zal de heerlijke kerk tot Hem vergaderd worden, zowel uit de heidenen als uit de Jodenwereld, uit ieder geslacht, volk en natie, van alle talen, eeuwen en staten. "En Ik, wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal hen allen tot Mij trekken."

Ik stel voor om uit deze woorden, in afhankelijkheid van de Goddelijke hulp, te tonen, waarin de aantrekkelijke invloed van het kruis van Christus bestaat, door die gezichtspunten van Zijn dood toe te lichten, vanuit de voorstelling waarvan, in de prediking van het evangelie en door de vergezellende invloeden van de Goddelijke Geest, het grote einde van onze bediening mag worden bereikt en zondaren kracht-dadig tot Christus en de zaligheid worden getrokken.

... De alles overtreffende heerlijkheid van Christus vertoont zich in de oneindige deugd van Zijn kruis. Hij, Die Zichzelf om onzentwil heeft vernederd, was hoger dan de hemelen. Hij, Die Zichzelf ontledigd heeft, had de volheid van de Godheid welke lichamelijk in Hem woonde. Hij, Die het kruis verdragen heeft en de schande verachtte, was het grote en heerlijke Wezen, Wie de hoogste engelen aanbidden en dienen. Zijn vernedering, Zijn armoede, Zijn schande en lijden hebben daarom niet alleen een oneindige verdienste in zich om voor het kwaad van de zonde te boeten en aan de Goddelijke rechtvaardigheid te voldoen, maar is op evangelijke wijze een oneindige deugd om die verre zijn nabij te brengen en om de meest verdwaalde zwerfers tot Hem te trekken, om zondaren van het uiterste einde der aarde, uit de

kaken van de hel te verlossen. "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden alle gij einden der aarde; want Ik ben God en niemand meer" (Jes. 45:21). Dit is de roeping van Christus aan ons in Zijn Woord. De voornaamste bezigheid van de dienaren van het evangelie is om deze genadige roeping uit te dragen en aan te dringen, teneinde verloren zondaren tot Hem te leiden als de grote God en Zaligmaker, Die aan het kruis werd verheven om de zonde teniet te doen door Zijnzelfs offerande. "Want gij weet de genade van onze Heere Jezus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door Zijn armoede zoudt rijk worden." (2 Cor. 8:9).

... Opdat zondaren krachtadig tot Christus worden getrokken, is het nodig om hun het kwaad en gevaar van de zonde, zoals in het kruis van Christus wordt geopenbaard, voor te stellen. Het was een onderdeel van Gods opdracht aan de profeet (Ez. 3:17-18): "Mensenkind, Ik heb u tot een wachter gesteld over het huis Israëls; zo zult gij het woord uit Mijn mond horen en hen van Mijntwege waarschuwen." Opdat de zondaars mogen verlost worden, of de wachter bevrijd worde van hun bloed, moet de zonde hun getrouw worden voorgesteld, in haar oorsprong en kwaadaardigheid, in haar fatale gevolgen en schrikkelijke bezoldiging, als die vervloekte zaak welke Gods ziel haat en tegen dewelke Hij toorn en wraak, verdrukking en eeuwige smart heeft aangekondigd. Ofschoon veel van de verderfelijke natuur van de zonde mag worden afgeleid uit de smarten zonder getal, waaronder het schepsel zucht, toch wordt niets van haar treurige gevolgen en van alles bij elkaar in haar kwaad en gevaar in zulk een ontzettend licht voorgesteld als in het kruis van Christus. De stervenszuchtingen van de Zoon var. God tonen dit beter aan dan het gejammer van de verdoemden in de hel. Hoe gruwelijk moet de schuld van de zonde wel zijn, wanneer wij bedenken, dat niets anders dan het kostbare offer van het Lam van God nodig was om deze teniet te doen. Hoe diep is de smet van de zonde, welke door niets anders dan door het bloed van God kon worden uitgewist. Wanneer wij dan in de prediking van het evangelie Christus voorstellen, als aan het kruis verhoogd en de zonde beschouwen als de bewerkende oorzaak van Zijn ganse lijden en van al Zijn smarten, van de bloedige zielsangst en smadelijke dood van de Vorst des levens en Heere der ere, hoe moest de in het geweten getroffen zondaar dan niet ineenkrimpen van afschuw en beven vanwege zijn eigen lot! Hij ziet door het licht van Gods Geest in de spiegel van het lijden van Christus en overweegt, wat een vreselijke zaak het is om te vallen in de handen van de levende God. "Indien dit aan het groene hout geschiedt, wat zal aan het dorre geschieden." Zo wordt hij ertoe gebracht om met een intense aandacht te luisteren naar de aanbiedingen van de zaligheid door Christus en hij vlucht, alsof hij de voetstappen van de bloedwreker achter hem hoort, om zijn hoop te vestigen op wat in het evangelie wordt voorgesteld. Er is geen ander toevluchtsoord voor de zondaar, geen plaats van veiligheid voor de toekomstige toorn, dan het kruis van Christus. En zo is er geen ander gezichtspunt, waaruit blijkt hoe schrikkelijk de zonde is, welke het voorwerp is van Gods afschuw en tegengesteld aan zijn Goddelijke natuur. De ziel, aan wie de zonde in dit licht is ontdekt, moet diep overtuigd worden van de fatale dwaling van dezulken die hopen op de zaligheid, terwijl zij in de praktijk van de zonde voortgaan en zij moet gevoelen dat zij tot Christus worden getrokken, niet alleen om verlossing van de zonde te verkrijgen, maar ook om van Gods toorn te worden bevrijd. Zoals de kinderen Israëls, die in de woestijn door vurige slangen waren gebeten, tot hun genezing zagen op de koperen slang, welke naar Goddelijk bevel op een paal was gezet, zo is het door een getrouwe voorstelling van het kwaad en gevaar van de zonde, zoals geopenbaard wordt in het lijden van de Zoon van God, dat de zondaar verwaardigd wordt om met begeerte op Christus te zien, hangende aan het kruis tot genezing der volken, en zich tot Hem te wenden om medicijn voor het

boosaardige gif van de oude slang, waarmee zijn natuur besmet is, te verkrijgen. Hij gaat dan tot Hem als zijn schuilplaats voor de wind en zijn verberging voor de vloed van de Goddelijke wraak of als de hoge toren, waar naartoe de rechtvaardigen vluchten en waarin zij veilig zijn ...

(Uit: "Three sermons by Rev. C. Calder, pred. over Joh. 12:32).

John MacDonald.

De rechtvaardigheid Gods geopenbaard in de rechtvaardiging des zondaars.

Het heldere oogmerk van dit hoofdstuk is om ons de belangrijke leer van des zondaars rechtvaardiging voor God voor te stellen en te bevestigen, een leer welke de grondslag van het christendom vormt en al de zegeningen van het eeuwige leven in zich heeft. Buiten deze leer is geen hoop of troost voor de mens overgelaten, beide in de tijd en voor de eeuwigheid. De Joden vervielen in droevige misvattingen aangaande deze leer, hoewel zij de voorrechten van de Goddelijke openbaring hadden. "Want alzo zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen en hun eigen gerechtigheid zoeken op te richten, zo zijn zij de rechtvaardigheid Gods niet onderworpen." (Rom. 10:3). Zij zoeken de rechtvaardiging "niet uit het geloof, maar als uit de werken der wet ..." (Rom. 9:32). De apostel was zich bewust van de fatale gevolgen van dergelijke misvattingen, niet alleen voor de Joden, maar ook voor de wereld in het algemeen. Zodoende werd hij onder de leiding van de inspiratie bewogen om deze brief te schrijven, voornamelijk met het doel om deze leer in een juist licht voor te stellen. Weliswaar worden ook andere zaken belicht, maar deze worden blijkbaar bijgevoegd in hun ondergeschiktheid aan deze leer of hieruit voortkomend.

Zijn oogmerk vervolgend, stelt de apostel het feit voor, dat niet kan ontkend worden, nl. dat de gehele wereld, Joden en heidenen, "voor God verdoemelijk is", want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods. En het natuurlijk gevolg is "dat door de werken der wet geen vlees kan gerechtvaardigd worden", want "door de wet", zo voegt hij eraan toe, "is de kennis der zonde" (Rom. 9:19, 20). Indien een andere werkwijze van rechtvaardiging en een manier geheel verschillend van wat een mens kon bedenken, kon worden geopenbaard, dan was de mens geheel voor eeuwig verloren. Dan vervolgt de apostel: "Maar nu is de rechtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de Wet en de Profeten; namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen en over allen, die geloven; want er is geen onderscheid .. ." (Rom. 3 :21-26).

Dit belangrijke Schriftgedeelte verdient de voorzichtige en nauwkeurige lezing van een ieder, daar het een van de duidelijkste en meest begrijpelijke gezichtspunten van de rechtvaardiging bevat, welke in enig gedeelte van de Heilige Schrift kan worden gevonden. Het vertoont ons dadelijk een rechtvaardigheid, die de grond van des zondaars rechtvaardiging uitmaakt en de wijze waarop de zondaar hieraan deel ontvangt en tevens hoe hij de weldaden, die hieruit voortvloeien, geniet Dit is door het geloof en zonder de werken der wet. Hij onderstreept ook de grond, waarop de zondaar volmacht heeft om deze rechtvaardigheid te ontvangen en waarop hij mag pleiten om hieraan deel te krijgen. Deze volmacht mag genoemd worden het recht van aanneming d.i. het vrije aanbod hiervan in het evangelie, want 'het is tot allen' zoals het licht van de zon tot nut is van de wereld. Vervolgens leren wij hieruit dat deze gerechtigheid dadelijk aan iedere gelovende zondaar naar de rekening der wet wordt toegerekend of overgedragen, teneinde hem de rechtvaardiging en het eeuwige leven

te schenken. Het is 'over allen die geloven', als een gewaad, waardoor zij bedekt en bekleed zijn en versierd voor God staan.

En eindelijk toont deze wijze van werking niet alleen de genade van God op een bijzondere wijze, omdat van de gelovigen wordt gezegd dat zij "om niet gerechtvaardigd worden, uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is", maar ook laat zij de heerlijkheid zien in een zedelijk karakter. Want hierdoor "wordt zijn rechtvaardigheid verklaard" (Eng. vert.) en het blijkt dat Hij rechtvaardig is en rechtvaardigende die uit het geloof van Jezus is."

... En vervolgens wordt de rechtvaardigheid van God geheten "zonder de wet" te zijn. Niet dat deze geen betrekking tot de wet heeft, want wij hebben reeds gezien dat deze gewrocht wordt door die te vervullen en dat daarom de belangen van de wet, in al haar heerlijkheid en waardigheid, ten volle worden geraadpleegd in de uitwerking hiervan. Wij moeten niet veronderstellen dat de zondaar geen acht slaat op de wet, wanneer hij deze gerechtigheid ontvangt. Integendeel, hij herkent deze in al de uitgestrektheid en geestelijkheid van haar eisen en het is onder een indruk van de billijkheid van haar eis en van haar schrikkelijke straffen dat hij zich dadelijk aan de rechtvaardigheid Gods onderwerpt. Maar het is een gerechtigheid, welke de zondaar wordt verleend, zonder inachtneming van de werken der wet, of enig werk van zijn doen in gehoorzaamheid aan de wet of tensdele, als grond voor zijn aanneming bij God.

Er is in de mens een neiging om de rechtvaardiging door de werken te zoeken en hij zal, zelfs wanneer hij onder de indruk van de wet verkeert, proberen om in zichzelf overtuigingen van zonde en zekere boetvaardige gevoelens op te wekken, waardoor hij zich bij God wil aanbevelen om een aandeel in de gerechtigheid van Zijn Zoon te krijgen, maar hij verstaat niet dat zulke overtuigingen en bevindingen zijn bedoeld om ons aan te sporen om die gerechtigheid aan te nemen, welke alleen voor God geldt en niet om aanspraak te maken op de minste mate van een aandeel in die gerechtigheid. De gerechtigheid Gods aanvaardt geen enkele overeenkomst met de wet in dit opzicht en het is genade, wanneer hij dit mag verstaan.

(Uit een preek over Rom. 3:21).

Archibald Cook.

Uit een brief.

... Ik ben er zeker van, dat gij, die over uw eeuwige staat ontwaakt zijt, gevoelt, dat het net zo onmogelijk is om geloof te oefenen als om uw handen op de zon te leggen. Nu kan een druppel van Goddelijke kracht, welke in een belofte tot het scheepsel komt en de ziel aanraakt, het oog van de ziel tot Christus doen wenden en een geestelijke vereniging met de Zaligmaker vindt in de ziel plaats, ofschoon deze aanraking niet groter zou zijn dan een aanraking van een vlieg. Het kind, dat op de wereld komt, heeft alle lichaamsdelen, maar het kan ze niet gebruiken. Het oog kan niet veel zien, maar zet er een kandelaar voor en ge zult zien dat het die volgt. Zo is het met iedere ziel, die door de belofte is aangeraakt; door het gebruik van de middelen vermeerdert het licht en het zal toenemen, totdat het verslonden is in eeuwige heerlijkheid. O, dit zijn dierbare woorden: "Deze krankheid is niet tot de dood, maar tot heerlijkheid Gods, opdat de Zoon des mensen door dezelve mag verheerlijkt worden." Uit deze dood bracht Christus voort, hetwelk tot op deze dag in zijn heerlijkheid schijnt. En zo is het ook met de meesten van Gods volk, het was juist toen zij alle hoop hadden

opgegeven, dat zij hieraan deel kregen. Dit is een wonderlijk woord voor de kerk: "O, Heere, waarom hebt gij ons van Uw wegen doen afdwalen en onze harten van Uw vreze verhard?", alsof het een richterlijke verharding was. De Heere gaf hem zelfs aan een verharde, onboetvaardigde geest over. Hoor, wat de arme ziel zegt: "Eens dacht ik dat ik hoop zou hebben, wanneer ik in het gebed vrij was van ijdele gedachten, maar nu heb ik een dode ziel, zonder enige begeerte naar God." Maar vaak als wij in deze toestand verkeren, breekt Hij in de ziel door. Als enige belofte tot de ziel komt, breekt deze met een verbazende kracht in de ziel door. En wat zijn dat hartversmeltende woorden, want mijn vrienden, de Zaligmaker moest in de ziel komen en wanneer Hij het hart opent is er een geestelijke vereniging met Hem en de Drieënige God in Hem. Dan worden de middelen der genade zoet voor de ziel. Maar in het geval van de onwedergeboren mens; zijn lichaam wordt wel naar de middelen getrokken, maar zijn ziel trekt nooit zijn lichaam en zo zijn zij dode geraamten onder de middelen der genade ...

Berriedale, 10 nov. 1825.

Mijn lieve vriend,

Met blijdschap ontving ik afgelopen donderdag uw brief, of liever een woord van u in de brief van Angus Macleod, waaruit ik opmaakte dat u nog in het land der levenden bent. En sindsdien is er nauwelijks een dag voorbij gegaan, dat ik niet aan u dacht, ofschoon ik vaak bang ben dat mijn gebeden voor mijzelf en voor anderen niet verhoord worden. Het is een grote genade, dat sommigen met elkaar gemeenschap mogen hebben aan de Troon der genade, al zijn zij van elkaar gescheiden, dat zij elkaars lasten voor de Heere mogen opdragen. Soms vinden zij dit liefelijker dan wanneer zij in elkaars gezelschap zijn. Want de leden van het lichaam moeten voor elkaar zorgen, zoals ieder lichaam het leven van een hoofd ontvangt. Zo bezit Gods volk met dat ene Hoofd dezelfde geest en worden zij door Hem bewogen en geleid, vandaar het Schriftwoord: "Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij." Het is Christus in de ziel geopenbaard, Hij, Die leeft aan des Vaders rechterhand en geopenbaard is in de belofte, vandaar: "het leven dat ik in het vlees leef, leef ik door het geloof des Zoons van God, Die mij heeft liefgehad en Zichzelf voor mij heeft overgegeven." Wanneer de liefde tot Christus verkoelt, dan verkoudt de liefde tot Zijn volk ook. Hoe nader zijn toegang tot God in Christus, hoe meer hij bezorgd is voor het volk van God, want zij zijn de heerlijkheid van Christus. Zij die nooit eerder met de beproevingen en verzoeken van de heiligen werden aangedaan, hebben de liefde van Christus nimmer geproefd, maar zij die waarlijk bewogen zijn over het werk en de belangen van de Verlosser, zullen, wanneer zij Zijn leden in moeilijkheden zien, zeggen: "O, dat ik deze beproevingen en verzoeken had en zij zonder deze waren", zodat hun beproevingen tussen hen en hun eigen ziel komen.

Ik ben blij uit uw brief te horen, dat satan u kwelt met enige giftige pijlen, want het is een grote genade om het oneens met hem te zijn. Hij kan niet in rust zijn, totdat hij met zijn zwarte geslacht in zijn eeuwige gevangenis zal worden opgesloten. Maar zolang de heiligen op aarde zijn, hebben zij deze aanvechtingen nodig, opdat zij ieder ogenblik in de behoefte aan genade vanuit de volheid van Christus zouden staan en hoe scherper deze aanvechtingen zijn, hoe dierbaarder Christus voor hen wordt. Indien ik zoveel genade had, die mij waardig maakt om mij door satan te laten kwellen, zou ik niet klagen, want ik zou ten laatste als overwinnaar uitkomen.

Wanneer Christus komt om van een ziel bezit te nemen, zullen zij bevinden dat er een

duivel dichterbij is nl. een verdorven hart, vol van vijandschap tegen God, het beeld van satan zelf. Zij zullen een duivel vinden in hun eigen genegenheden, een duivel in hun wil, een duivel in hun geheugen, ja hun oren en ogen worden hen tot een kwelling, daar deze de deuren zijn waardoor de vijand inkomt en duisternis in hun gemoed, hardheid in hun ziel en schuld op hun geweten inbrengt zodat zij gedurig de geest van bekering nodig hebben. Nu is er geen war bekering zonder geloof. "Zij zullen Mij zien in Wien zij gestoken hebbe en hierover rouw bedrijven." Dan worden de wonden van de Zaligmaker nieuw voor de ziel, Zijn dierbaar bloed wordt nieuw en warm en ieder nieuwe ontdekking van een gekruiste Zaligmaker steekt een zwaard door de ingewanden van enige zonde, enige lust, enige verdorvenheid en brengt de ziel wederom terug naar God door Christus, als zijn rust plaats en de Fontein van Zijn eeuwige heerlijkheid.

Een druppel vanuit de volheid van Christus geeft meer geluk en rust voor de ziel dan al de genietingen in de zonde en in de wereld, wan geen druppel komt van Christus, dan die hem tot God terugleidt en de ziel een onuitsprekelijke voldoening en vreugde geeft. Een vreugde die de vernieuwde ziel vindt in de oneindige heerlijkheid in God, die haar onsterfelijke natuur alleen voldoening kan geven. Deze druppel: van Christus komen door gouden pijpen, waardoor Hij nabij de zie wordt gebracht om deze tot Hem te trekken, te verlossen en te zuiveren van de kracht der zonde en om haar genegenheden op God te zetten Deze geestelijke gemeenschap wordt tussen God en Zijn volk in stand gehouden, waarvan niemand in deze wereld weet dan Christus en de ziel, totdat het op de grote dag des oordeels zal worden bekendgemaakt.

Ik heb nu geen tijd meer om hier over uit te weiden. Groet uw vrouw en mijn vrienden. Genade, vrije genade, zij uw eeuwig deel!

Ik verblijf, beste vrienden, de uwe tot in de dood,
Arch. Cook.

(Uit: "Sidelights of two notable ministries")

Finlay Cook.

Reay, pastorie Vrije kerk, 14-2-1850.

Beste vriend,

Ik dank u voor uw vriendelijke brief, die lang is blijven liggen. Daar ik u beiden deze en vorige week verwachtte te zien, stelde ik het schrijven tot een geschikter tijdstip uit. Vaak denken wij dat het beter is om het uit te stellen, maar liet betere komt meestal niet zo gauw.

Ik zie, dat ik moet leven en sterven als een arme zondaar. Ik kan niet altijd het onderspit delven en om altijd als een bedelaar te leven, daar schaam ik mij voor, maar de noodzakelijkheid kent geen wet. Soms reis ik met de arme tollenaar mee met de uitroep: 'O God, wees mij zondaar genadig.' Op andere tijden lig ik bij het badwater, in de verwachting om hierin gedompeld te worden, maar wanneer een weinig beroering in het water komt, stapt een ander voor mij in en blijf ik waar ik was. Ik wens dat het goede volk niet zo over mij denkt; zij denken werkelijk dat ik iets waardig ben. "O, dit goed is voor u. Het zou goed voor ons zijn als wij net als u waren. U bent een gelukkig mens!" Inderdaad, mijn beste vriend, ben ik buiten de hel en op de plaats waar de voornaamste der zondaren barmhartigheid verkrijgen. Ik weet dat zondaren genodigd worden om tot Jezus te komen en dat Hij machtig is om

volkomen te zaligen alle degenen die door Hem tot God gaan. Daarom begeer ik Zijn onderwijzingen na te volgen om alle middelen der genade, waarmede wij begunstigd zijn, waar te nemen en om te bidden om dat geloof, opdat ik deze dierbare Zaligmaker in Zijn ambten mag ontvangen. Om niet te rusten op een "naam om te leven", of op de blote inzetten van het evangelie als de grond van mijn hoop op de eeuwigheid.

Het evangelie stelt ons de voorrechten van de zaligheid voor. Wij hebben de God en Vader van onze Heere Jezus Christus in ons geopenbaard om de goddelozen te rechtvaardigen. Wat een grote genade is het voor arme zondaren van het geslacht van Adam, dat het evangelie zo vol is van zulke grote en dierbare, dierbare beloften! Nodigingen voor degenen, die zichzelf vernield hebben, een vrije vergeving voor de schuldigen en de aanbidding van de eeuwige zaligheid aan hen die Christus in het evangelie aannemen. De gelovige behoort vaak terug te zien op de dagen der ijdelheid, toen hij zonder God in de wereld leefde en hij moet zijn huidige staat met die dagen vergelijken. Wat voor kwaad ziet hij nu meer in de zonden dan toen? De belofte, waarin zijn ziel rust vond? Hoe is hij nu gesteld ten opzichte van zijn eerste liefde? Ik moet vaak denken aan wat Mozes tot de kinderen Israëls zei, toen hij afscheid van hen nam: "Gij zult gedenken aan al de weg die de Heere uw God deze veertig jaar in de woestijn geleid heeft; opdat Hij u verootmoedigde om u te verzoeken, om te weten wat in uw hart was ..." Hoe werden wij verlost uit vele beproevingen, bewaard in het midden van vele aanvechtingen en ervan weerhouden om een smaad op de zaak van Christus te werpen. Ik vrees dat u vermoeid wordt van dit geschrijf en inderdaad, ik was vanmorgen niet in een goede gesteldheid om te schrijven, vanwege de storm die mij van Wick afhield. U zult blij zijn om te horen dat het met ons allen goed gaat. Sinds het begin van deze week heb ik niet meer van Alick gehoord. Het weer weerhoudt mij om te catechiseren. Bidt voor een arme, oude man. Mijn liefde tot u allen, Uw toegenegen,
Finlay Cook.

Uit een preek over 1 Joh. 1:7.

..."Het bloed van Jezus Christus reinigt ons van alle zonde." O gelovige! Dit is uw genade! Uw oorzaak van verheuging! Zeg niet: "Wanneer ik in een betere gesteldheid ben, zal ik Christus volgen en met Hem wandelen." Er is geen geneesmiddel voor en geen verdelging van de werken der duisternis, dan het bloed van Jezus. Hij nam vlees en bloed aan. O, hoe kunnen wij Hem liefhebben? Hoe kunnen wij Hem een ogenblik uit onze gedachten laten, wanneer Hij onze natuur aandeed? Het bloed is het leven. "Het leven des vleses is in het bloed" (Lev. 17:11). Jezus stortte Zijn bloed. Als God kon Hij niet sterven, maar Hij nam onze natuur aan en stortte Zijn bloed, vandaar dat het *het bloed van God* genoemd wordt. Hij maakte het verdienstelijk en gaf het waarde. Is dat niet wonderlijk? Jehovah, Die alle dingen heeft geschapen en in stand houdt nam het vlees aan en stortte Zijn bloed. O, zondaar, ga tot Hem! Zolang ge nog buiten de hel zijt, zolang ziel en lichaam nog verenigd zijn, bid ik u, ga tot het bloed van Jezus Christus. Het is genoegzaam om van alle zonden te reinigen. "Al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw." En wat volgt hierop? "Indien ge gewillig en gehoorzaam zijt, zo zult ge het goede van het land eten", dat is, een zegening met alles wat u mag genieten, door de kracht van het bloed der verzoening. Verzoening door Zijn bloed is teweeggebracht. Gods verbroken wet eiste een offer en Jezus gaf deze offerande. Het bloed werd op het boek der wet gesprengd en op al het volk om te tonen dat het God bevredigde en de zondaar reinigde. Daarom, zo zeker als het bloed tot God werd opgeofferd, moet het aan uw consciëntie worden toegepast. "Wanneer Ik het bloed zie, zal Ik u voorbij gaan." Niets anders dan het

bloed kan dit doen. Het is de enige schuilplaats voor de toekomstige toorn. Het bloed is ook vredemakend. Het spreekt van vrede in de hemel. Het spreken van dit bloed brengt de Geest in uw ziel. Abels bloed bracht de dood over Kain. Christus' bloed geeft uw ziel barmhartigheid, vergeving en liefde, geeft geloof, bekering en iedere genade. Alles komt u door dit gezegende kanaal toe.

Het bloed van stieren en van bokken, van heiligen en engelen, kon niet één zondaar ten hemel leiden, noch de vergeving van één zonde teweegbrengen, maar het bloed van Christus schenkt de vergeving van alle zonden. Hier wordt gezegd: "reinigt ons van alle zonde", van kleine zonden, van grote zonden, van zonden van nalatigheid en zonden van bedrijf, Verberg uw zonden niet van dit bloed. Voordat de Heere met u begon te handelen, had ge uw zonden voor uw aangezicht begraven, maar nu is er sprake van een opstanding en dit belast u met een pak van schuld. En o, wat een last is dat voor de ontwaakte consciëntie. Maar het kostelijke bloed van Christus kan deze last wegnemen. Keert u dan ook niet van dit bloed af. Iedere keer, dat u het verwerpt, laat u een steek in uw consciëntie achter, wat uiteindelijk zal zijn als een worm die niet sterft. Ge hebt verborgen afdwalingen en David zegt: "Wie zal mijn afdwalingen verstaan?" O, breng ze tot het bloed. Laat ze u boodschappen om tot Christus te komen. Dit zal u klein in uw eigen ogen houden en Hem voor uw ziel dierbaar maken. Zijt ge meer bevreesd voor de zonde dan voor de hel? Zegt ge: "Zal ik ooit vrij zijn van overtreding?" Wel, in dit bloed zullen ze worden uitgedelgd, zelfs nu en ten laatste zult ge zo vrij ervan zijn alsof ge ze nooit gekend had ..

(Uit: "Sidelights of two notable ministries ...").

Alexander Macleod.

Uit een preek over Joh. 3:16.

... Ik besluit met een korte toepassing. Is de liefde van God daarom van eeuwigheid? Is het de grote, de eeuwige en absolute vrije gunst van God in Christus geopenbaard in de mededeling van geestelijke en eeuwige zegeningen aan onwaardige schepselen, welke geheel vervreemd zijn van alle veronderstelde menselijke waardigheid en geheel ontdaan zijn van enig menselijk goed? O dan, alle gij kinderen der verkeerdheid en zonen van ongerechtigheid, zowel Joden als heidenen, u mag tot deze onuitputtelijke fontein van Gods vrije en onverdiende liefde komen. Hier mag de arme, verminkte, de kreupele en de blinde komen, met verlangende harten en opgeheven handen in de verwachting van genezing te ontvangen. Hij mag komen met de uiterste gereedheid, want de nodiging gaat uit tot alle karakters en soorten van mensen en de afkondiging (Die in Hem gelooft) is een uitdrukking van de meest vrije gunst en allerrijkste genade, welke meest grove overtreders in zich begrijpt en vergeving van zonden openbaart aan zondaren van de ergste soort, hetgeen door de Waarachtige Zelf wordt bekrachtigd. Het geeft genoegzame aanmoediging voor de meest verdorven zondaar, die gewillig is om zich geheel en al aan de Goddelijke gave over te geven, teneinde de hemelse zegening te mogen ontvangen om zich met geloof en dankerkentenis te verheugen in deze koninklijke schenking. Ja, het is de soevereine liefde van God, die de arme opheft uit de drek en de ellendige uit het stof opricht om hem een plaats te geven op tronen der ere en te rekenen onder de prinsen des hemels. Welgelukzalig zijn zij, die de oneindige, wonderbaarlijke, aangename, krachtige en nuttige waarheden van God geleerd hebben, op een wijze die het hart verlicht, trekt,

vernieuwt, wegvoert en heiligt. Welgelukzalig zijn degenen die beschuldigd werden van iedere schuld en onreinheid, maar nu van die alle zijn gewassen door de heilzame en verzoenende offerande van hun Heere, Die hun gerechtigheid en sterkte geworden is. Hoe mogen zij met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade om Zijn liefde te ontvangen en om te zingen op de hoogten van Sion. Gelukkig zijn de onderwerpen van Hem, Die de liefde Zelf is, Wiens wetten heilig, recht, rechtvaardig en goed zijn, ja een volmaakte wet der vrijheid en wiens gehele bediening is wijsheid, gerechtigheid, nederbuiging, vriendelijkheid en liefde. O, moge die gezegende dag verhaast worden, wanneer de tijd plaats zal geven aan de eeuwigheid, wanneer onze kortstondige schijnselen van Zijn heerlijkheid zullen overgaan in onze eeuwige gemeenschap met de Heere, wanneer onze geliefde instellingen van Zijn genade zullen veranderd worden in het aanschouwen van de God van eeuwige liefde, zoals Hij is. Hij zal ons erkennen in het aangezicht van Zijn lieve Zoon, Die het licht is van de hemelse zalen, ons eeuwig licht, onze God en onze eeuwige heerlijkheid.

(Uit: "Rev. Alex. Macleod, Diary and sermons").

David Steven.

Bower, 30 december 1865.

Mijn beste vriend,

Ik ontving uw vriendelijk briefje van de 25ste en was blij van u te horen. U spreekt van lauwheid; ik kan u de hand geven en moet klagen vanwege mijn vleeselijkheid en stomphed, daar ik niet bekwaam ben om mij te verwonderen over de lankmoedigheid en verdraagzaamheid des Heeren met mijn dorheid en onvruchtbaarheid. Helaas zijn wij gerust in Sion en hebben vrede met een gedaante van godzaligheid. Het is de gelovigen eigen om meer op te hebben met de gaven en verkwikkingen, welke uit Christus vloeien, dan met Christus zelf. De wonderlijke Persoon van de Verlosser, waarvan in het Oude en Nieuwe Testament gesproken wordt, vormde het middelpunt van het geloof der heiligen en alleen op Hem steunden zij. Het was de oneindige waardigheid van Zijn persoon, welke een oneindige waardij gaf aan de verheerlijking van de Vader door het werk dat Hij Hem gaf om te volbrengen. Wee mij! dat ik zulk een vreemdeling ben, dat ik Hem niet kan liefhebben, Hij Die de wens is aller volkeren. Het is in de Persoon van Christus, in Zijn volbrachte werk, dat de wet wordt verheerlijkt en aan alle gerechtigheid wordt voldaan, zodat God rechtvaardig is, wanneer Hij de arme ziel, die in Jezus gelooft, rechtvaardigt. Het is in de persoon en in het werk van Christus dat de Vader een welbehagen heeft en het is alleen daar, dat de rust wordt gevonden, wanneer al het andere duisternis is. Maar zegt u, hoe zal ik in deze rust ingaan? In de Schrift wordt Christus voorgesteld en het is uw plicht en belang om te lezen en om de wonderen van de verlossende liefde hierin voorgesteld te overdenken. Bij de arme zondaar, die zo zijn kleine zeilen spreidt, kan de gezegende Geest van God voor de dag komen om hierop te blazen en hem naar de haven der rust te doen gaan.

Vanwege een koude was ik enige tijd aan huis gebonden, maar nu ben ik beter en kan ik sinds de laatste zondag weer naar buiten gaan. Mijn dagen, dat ik nog van het huis des Vaders af ben, naderen hun einde.

De uwe,

David Steven.

Bower, 18 februari 1866.

Mijn beste vriend,

Ik val u altijd lastig met mijn klachten, maar ik vind boven velen redenen om mij te verbazen dat ik al niet lang geleden van het aangezicht des Heeren ben weggeworpen. Indien ik op de rechte plaats was, zou ik deze woorden aangenaam vinden: "Dit is een getrouw woord en aller aanneming waardig dat. Jezus Christus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken van welke ik de voornaamste ben." Ik geloof dat het komt, omdat wij niet laag in onszelf worden gebracht, dat Christus voor ons als een wortel uit een dorre aarde is. O, hoe blind en hard ben ik. Ik kan niet anders op de Schrift zien dan met vleselijke ogen, ik kan het Woord niet overdenken dan met een vleselijk gemoed, ik kan geen tegenstelling zien met wat een verdorven zondaar in zichzelf is, die slechts geschikt is om van Gods aangezicht in een eeuwige smart te worden weggeworpen en wat de verlossende liefde inhoudt, welke hem vergeving schenkt en heiligt, teneinde hem te verwaardigen om tenslotte een plaats in te nemen onder Zijn juwelen. Het is door gebrek aan de aanschouwing van dit wonder, dat ik zo vaak in de dood verkeer. Helaas, de fout ligt bij mij. Zijn hand is niet verkort dat Hij niet kan verlossen, maar het zijn mijn zonden die Zijn Heilige Geest bedroeven. Ik ben zo traag en heb behoefte aan een lentetijd voor mijn ziel, een late groei voor de lange winter. Ik verlang van u te horen. Groet Mr. Auld van mij.

Uw toegenegen,
David Steven.

(Uit: "Ministers and men in the far north").

David Budge.

Barrock, november 1871.

Mijn lieve vriendin,

Ik veronderstel, dat u om deze tijd terug bent van de Avondmaalsviering in Thurso. Ik hoop dat u Benjamins deel hebt ontvangen, dat de Nieuw Testamentische Jozef voor u verdeeld heeft en Hij, Die met Jacob geworsteld heeft, aan het hoofd van de tafel was gezeten om u te zegenen. Dan zult u ongetwijfeld een feest gehad hebben en gering in uw eigen ogen gelaten worden. O, wanneer ik aan de liefde van Christus voor zondaren probeer te denken, dan vergeet ik mijzelf. Deze maakt een zwakke sterk, een arme rijk, een trotse man nederig, ja alles wat hij in eigen ogen is wordt tot niets en hij heeft niets in zichzelf om iets te hebben en over te houden. Nu, ga naar die fontein van de liefde van Christus en zoek hierdoor getrokken te worden. Maar wanneer u de hoogmoed achterhoudt en zelf voor een andere boodschap uitgaat, zult u zo arm als uw voet was terugkomen. O, wees tevreden om als een verloren zondaar te kruipen aan de kant van een oceaan van liefde, zoals zij, die haar plaats bij de honden onder de tafel wilde innemen om een kruimel uit de hand van liefde te ontvangen. Maar, helaas, hoe afkerig ben ik hiervan. Wanneer Jona zijn Vader mishaaagde, werd hij in de zee geworpen en kwam hij in de buik van de vis terecht. Hoewel hij hieruit bevrijd werd, laat hij zijn zonde niet in de buik van de vis of in de zee achter. Ik denk dat ik tevreden zou zijn om in de buik van de vis te gaan, indien ik mijn zonde daar kon

achterlaten, zodat ik dan op deze aarde een dag zou ontvangen om zonder zonde, of zonder mijn zelfvernietigende pogingen om Christus van Zijn eer te beroven, de Heere te prijzen voor Zijn wonderlijke liefde aan mijn ziel bewezen. Schrijf spoedig terug. Wij zijn allen gezond.

De uwe

David Budge.

(Uit: "Ministers and men from the far north").

Christopher Munro (Strathy).

Uit zijn autobiografie.

Hij vindt vrede in het geloven.

... Op de 24ste van deze maand voelde ik mij in zulk een schrikkelijke toestand en beroering der ziel als gevolg van godslasterlijke gedachten tegen God en zelfs een begeerte om deze te volvoeren, teneinde Hem van Zijn wezen te beroven, dat ik dacht dat al de zonden van de verdoemden in de hel de mijne niet evenaarden. Sinds dat mijn toestand mij onverdragelijker scheen dan die van hen en dat haar tormenten reeds bezit van mijn ziel genomen hadden, had de hel geen verschrikking meer voor mij. Zo ging het de gehele dag en een groot gedeelte van de nacht door, totdat ik wat moe werd en in slaap viel. Bij het opstaan probeerde ik te bidden, maar ik kon geen woord uiten en, terwijl ik in de gebedshouding was, kwam mij voor de eerste maal in een overtuigend licht voor de geest dat ik vanwege mijn betrekking tot Adam een verdoemd zondaar was. Voorheen kwam mijn overtuiging voort uit een gevoel van verdorvenheid en van onbekwaamheid om de wet te vervullen, maar nu werd de oorzaak hiervan mij duidelijk. Ik zag dat ik in zonde geboren en een kind des toorns was, onder het rechtvaardige vonnis der verdoemenis. In deze toestand ging ik die dag, (het was zondag) naar de kerk. Deze keer bezette een vreemde predikant de kansel, die preekte over de tekst: "De Zoon des mensen is gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was." Het lezen van deze tekst en het luisteren naar de preek die volgde, bracht een nieuwe gedachte in mijn gemoed voort, want nu verstond ik in enige mate wat voorheen duister voor mij was. Ik was verward in geschiktheden, die van de zondaar gevorderd worden, voordat hij in staat is om Christus te ontvangen, maar nu zag ik dat God naar geen geschiktheid, in wat voor een zondaar ook, omziet en dat het uitgesproken doel van de komst van Christus was om dezulken zalig te maken, die geen enkele geschiktheid in zichzelf hebben, maar ten uiterste verloren zijn. Hierop vond ik mij verlicht van een last, maar deze verlichting kwam slechts hierop neer, dat ik bemerkte dat Christus was gekomen om de verlorenen zalig te maken en ik wist dat ik verloren was en daarom tot de klasse behoorde voor wie Hij kwam om zalig te maken, maar ik voelde nog niet dat ik enig aandeel in die zaligheid had.

Ik kwam minder belast thuis en toen ik 's avonds bad, voelde ik mijn gemoed weer gericht op het Verbond der genade en hoe hierin tot het plaatsbekledend offer van Christus werd voorzien. Ik kreeg ook te zien op mijn verloren toestand, waarvan ik zulk een gezicht ontving, dat ik dacht maar een haarbreed tussen mij en de eeuwige rampzaligheid te zijn. Toen ik in deze toestand verkeerde, dacht ik dat het volgende Schriftwoord hoorbaar tot mij werd gesproken: "Die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen" en op hetzelfde ogenblik voelde ik mij gewillig om een vrij en

onvoorwaardelijk aanbod van de zaligheid aan te nemen. Aan de ene kant was de voorziening van deze zaligheid voor mij weggelegd en de toepassing hiervan voor mijn verloren toestand en aan de andere kant zag ik mijn volmacht om mij deze voorziening ten nutte te maken, in zover er geen uitzondering wordt gemaakt ten opzichte van degenen, die tot Hem komen, want in de woorden "Die tot Mij komt" wordt Zijn gewilligheid en gereedheid uitgedrukt om een ieder die komt aan te nemen. Ik zag toen, dat de nodiging onbeperkt is en dat de aanbidding van de zaligheid onvoorwaardelijk is, in zover enige verdienste van de kant van de zondaar vereist wordt. Ik gevoelde alsof deze nodiging persoonlijk aan mij gericht was en alsof ik uitdrukkelijk en bij name werd uitgenodigd om te komen om de gave van de zaligheid, welke ik zozeer van node had, vrij aan te nemen. Ik gevoelde alsof ik niets anders had te doen dan toe te stemmen in die zaligheid en deze op de voorwaarden van het evangelie aan te nemen, dat is als een verloren zondaar, van wie alleen de hartelijke ontvangst wordt vereist. Hierop voelde ik mij inderdaad verlost van de diepten der hel, mijn banden van wanhoop werden losgemaakt en mijn geest bevrijd van de verwarrende strikken, waarin mijn werkverbondgedachten mij hadden geleid, want tot hiertoe had ik geen heldere en Schriftuurlijke gedachte aangaande de wijze van rechtvaardigmaking uit vrije genade door Jezus Christus. Maar nu werden al mijn twijfelingen tot stilte bewogen, mijn ongelooft verdween, zodat ik het Woord geloofde, haar kracht en werkelijkheid gevoelde en er vast van overtuigd was dat het Gods waarheid was.

Ik zag dat het geloof bestond in een eenvoudig vertrouwen op de waarheid van het evangelie en dat Christus te ontvangen een hartelijk rusten is op wat in de Schriften geschreven staat, een overreding dat Hij de waarheid spreekt en onfeilbaar zal vervullen wat beloofd heeft. Vroeger was ik verward ten opzichte van de natuur des geloofs, daar ik mij het geloof voorstelde als iets dat verborgen en onbegrijpelijk is, maar nu zag ik dat het bestaat in het geloven in de waarheid van Gods Woord en te vertrouwen op Christus alleen tot zaligheid. Ik voelde mij bekwaam gemaakt om dit vertrouwen te beoefenen, waaruit een onuitsprekelijke vreugde voortkwam. Het was mij een onuitsprekelijk wonder, toen ik bevond dat ik in deze nieuwe staat was ingeleid. Alles kreeg nu een ander licht. De Schrift gaf mij een vertroosting, want hierin verscheen Christus helder in al Zijn schoonheid en uitnemendheid, in Zijn kracht en gereedheid om zalig te maken. Op ieder woord, dat van Hem gesproken wordt, bleek te zijn ingedrukt: "Ik ben gewillig, ik ben gereed en machtig om te verlossen. De zaligheid is vrij voor allen, voor de grootste der zondaren."

De schepping bleek vol van God te zijn, ieder schepsel openbaarde Zijn bestaan, kracht, wijsheid en goedheid en dat vervulde mijn ziel met gevoelens van dankbaarheid en liefde. De zonde kwam mij als uitermate zondig en hatelijk voor en de heiligheid als de enige begeerlijke zaak. Mijn grootste troost was nu dat er een God is, Die getrouw, waarachtig, rechtvaardig en barmhartig is, Wiens karakter liefde verkondigd. Ik zag geen verschrikking in Hem door Christus, omdat in Hem, de Geliefde, Gods toom voor eeuwig is weggenomen. Ik verwonderde mij over mijn domheid om Zijn bestaan ooit in twijfel te trekken en om Zijn waarheid en oprechtheid te betwisten en ik verfoeide mij vanwege mijn gedrag. Het gezicht van mijn zonden ging vergezeld met een vernedering en wegsmelten van mijn ziel, een haten van de zonde en een sterke begeerte om heilig te zijn, zoals God heilig is. Ik gevoelde, dat de bekwaamheid en neiging om te geloven en om Christus te ontvangen, de uitwerking was van de oneindige kracht, die in een soevereine weg in mij gewerkt werd en ik werd vervuld met verwondering vanwege de rijkdom van die genade en de vrijheid van die liefde, welke God bewogen heeft om naar een monster van ongelooft

om te zien en om liefde tot Zichzelf in een hart, dat vol was van ongerechtigheid, te verwekken. Ik verweet mijzelf dat ik zo lange tijd had doorgebracht in onwetendheid van God en in een staat van vijandschap tegenover Hem, dat ik op zo grote zaligheid geen acht had genomen en een zo oneindig dierbare Zaligmaker had veracht en dat het Goddelijk geduld mij zo lang had gedragen, vervulde mij met een diepe verwondering.

(Uit: "Memorials of the late Rev. Christopher Munro").

Alexander Auld

Uit een preek over Psalm 110: "Een gewillig volk."

... Hier is een krachtige vertroosting, wijn om de vermoeide harte: van het volk van God vrolijk te maken. Ofschoon zij zulk een dag va: heirkraft, waarop zij uit de duisternis van de geestelijke dood wei den overgebracht tot het licht van het evangelie van de God van genade hebben meegemaakt, vallen zij vaak terug in hevige, harteloze gemoeds gesteldheden, waaruit zij zichzelf niet kunnen verlossen, zodat zij behoefte hebben aan nieuwe aanwendingen van deze Goddelijke kracht. Hier is hoop voor verloren zondaren, die een hard en stenen hart hebben. Zij kunnen door alles, wat zij over hun verdorven natuur horen niet versmolten worden tot berouw over de zonde en niet door verschrikking getroffen worden, wanneer de dreigementen der wet hun worden voorgehouden. Ook worden zij niet verlokkt door de nodigheden van het evangelie.

Hier is troost voor de "vissers der mensen", die de ganse nacht met het evangelienet gezwoegd hebben om in de grote zee van mensen zielen te vangen. Zij vingen die nacht niets en trachtten nog een listige vis in het net te trekken, een wereldgezinde zondaar, die zich echter niet wil laten vangen, omdat hij zo in zijn element is.

Maar ofschoon de mensen harten hebben van steen, welke door geen enkele liefde kunnen worden versmolten, door geen verschrikking kunnen worden verbroken, hoewel zij vanwege hun vijandschap tegen God het kwade kiezen en het goede weigeren, de afgoden beminnen er deze achternajagen, liever dan zij zich aan het juk van Christus zouden onderwerpen, ofschoon sabbatten en instellingen en vermaningen her niet meer van hun goddeloos leven kunnen terughouden, dan de wilde ezel in de wildernis kan worden teruggehouden, zal de Heere op de dag Zijner heirkraft sommigen hunner tot Zich bekeren, zoals Hij sinds de wereld begon, zo heerlijk heeft gedaan, zelfs tot op de huidige dag Hij zal, om zo te spreken, de strop over hun hoofden halen en hen met krachtige en toch vriendelijke hand van achter de brede weg des verderfs doen afkeren en brengen op de nauwe weg die leid ten eeuwigen leven. Ja, dezulken, die zwarte Moren waren vanwege de onwetendheid van de ware God, die met vijandschap tegen Hem vervuld waren, zal Hij op de dag Zijner heirkraft tot Zijn eigen volk brengen, hun gevende een naam en plaats in Zijn huis beter dan der zonen en der dochteren.

U zult misschien zeggen: Wat is dat een wonderlijke handelwijze met zulke wilde en onwillige zondaren. Ja maar, zo zijn de wonderen der genade. In het eeuwige Verbond der genade, tussen de personen van de heerlijke Drieëenheid gesloten, een Verbond welgeordineerd en in alle dingen zeker, was het een onderdeel van "het welgeordineerd" zijn hiervan, dat de Zijnen gewillig zullen gemaakt worden op de dag Zijner heirkraft ...

(Uit: "Memorials of Caithness ministers").

Charles Calder Mackintosh

Predicatie: "*De ondergang van het oude leven.*"

Tekst: "*Want zonder de wet, zo leefde ik eertijds: maar als het gebod gekomen is, zo is de zonde weder levend geworden, doch ik ben gestorven*" (Rom. 7:9).

Ongetwijfeld zinspeelt de apostel Paulus hier op de gedenkwaardig drie dagen en nachten, die hij in Damaskus had doorgebracht, nadat hij blind naar de stad was geleid, toen hij de Heere Jezus gezien had. Nimmer kende hij een grondiger omwenteling van mening, gevoel e oogmerk dan wat hij toen meemaakte. Saulus, de trotse farizeeër werd Saulus de vernederde tollenaar. Wat hem gewin was, heeft hij om Christus' wil schade geacht.

Het geestelijke proces, dat hij doormaakte, moet in wezen ieder onder werp van genade doormaken. Niet dat het in allen van gelijke mate en begrenzing is, niet dat er enige bijzondere mate van benauwdheid of bezorgdheid in een zondaar, die een Zaligmaker zoekt, moet zijn, of iemand, die naar vrede met God zoekt, moet ondergaan. Niet dat de zondaar een vastgestelde tijd, hetzij kort of lang, onder wat genoemd word "een werk der wet" moet verkeren, niet dat er geen verscheidenheid van werkingen zijn in de wijze, waarop de gezegende Geest met zielen handelt Die Hij tot de Zaligmaker trekt, maar dat er een leven is dat ieder natuurlijk mens zonder de wet leeft, een leven dat moet worden vernietigd en moet worden gedood of ophouden, alvorens hij Christus en Zijn zaligheid zal kunnen omhelzen, is zeker.

I. De woorden van de tekst stellen in de eerste plaats de staat van de niet ontwaakte en niet overtuigde zondaar voor: *Hij is zonder de wet.*

Hij is zonder de ware kennis van de wet, al mag hij de letter der wet beter kennen dan Saulus voor zijn bekering deed. Maar hij verstaat niet hoe geestelijk Gods wet is, want hij begrijpt de geestelijkheid van de Wetgever niet. Ook verstaat hij niet hoe rechtvaardig en onveranderlijk de wet is. Hij verstaat niet, dat de wet in alle opzichten het afschrift van het Goddelijk beeld is en dat de kracht, waarmee deze bekleed is om haar rechten te verzekeren, de kracht van de alomtegenwoordigheid is. Ik zeg niet dat zijn gebrek aan de ware kennis van Gods wet niet zijn zonde is, maar dat hij vanwege zijn onwetendheid van God en ontzettend losse en verkeerde bevattingen van het Goddelijk karakter ook gelijksoortige gedachten omtrent Gods wet heeft.

Hij heeft geen bevindelijke kennis van de kracht der wet, zowel in het ontdekken van de zonde als om hem vanwege de zonde met benauwdheid te vervullen. De wet treft hem niet in zijn consciëntie als een overtreder, opdat hij zich dan niet van haar greep kan ontdoen. Wanneer hij haar rechtmatigheid erkende, haar dreigementen zonder aarzelen geloofde en in waarheid zocht te weten hoe de wet hem aanspreekt, zou hij spoedig haar kracht gevoelen. Maar hij begeert die kennis niet. Hij heeft de duisternis liever dan het licht, omdat zijn werken boos zijn.

Daarom "leeft hij." Hij is gezond en rein in zijn eigen ogen. Hij denkt dat hij een goed en rechtvaardig mens is. Hij belijdt dat hij een zondaar is, maar het is een belijdenis der lippen. Zijn hart is niet gebroken, wanneer hij deze belijdenis doet. Al gelooft hij in enige mate dat hij barmhartigheid nodig heeft, dan toch denkt hij, dat hij zichzelf met de hulp van Christus op zekere tijd wel kan redden. Zo is hij gerust en zeker. De donders van de berg Sinäï verontrusten hem niet. De schuld van zijn verwerping van

een gekruisigde Zaligmaker drukt niet zo zwaar op hem. Als hij soms voor de staat van zijn ziel bevreesd en ontrust is, dan is dit "de morgenwolk en vroegkomende dauw" die voorbijgaat. De wonde is niet diep en wordt daarom gemakkelijk genezen. Een goed voornemen, een gebed of een goed werk kan de onrust doen overgaan. Een ander droevig kenmerk van het leven dat hij leeft "zonder de wet" is een leven van valsheid en daarom van ijdele hoop. Hij hoopt dat het op het eind goed met hem zijn zal. Hij denkt dat hij een christen in Christus is en hij is het niet. Hij rust op iets van zichzelf tot verwerping van Christus' gerechtigheid, of hij hoopt dat hij in Christus zal zijn, voordat hij sterft, hoewel hij geen acht neemt op Hem en op zo grote zaligheid. "Wanneer de sterkgewapende zijn hof bewaart, zo is al wat hij heeft in vrede" (Luk. 11:21). Dit is het geval met velen die onder het evangelie verkeren. Hoe ontzettend! Maar toch, Gode zij dank, niet wanhopig. Wie was ongeloviger dan Saulus van Tarsen en kon vermoeden dat zijn mening zo'n grote ommekeer zou ondergaan?

II. De woorden van de tekst beschrijven in de tweede plaats de toestand van een overtuigde zondaar of de verandering van mening en gevoelen, welke door de komst van het gebod wordt bewerkt, dat is *door de toepassing van de wet aan de consciëntie*. Dit is het werk van de Heilige Geest. Het is alleen in Zijn handen dat de waarheid zijn verstand kan verlichten of de sluimerende consciëntie wakker maken en overtuigen. "En Die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel" (Joh. 16:8). Hij werkt eerst als een Geest van dienstbaarheid, dan als een Geest van aanneming tot kinderen. De komst van Gods heilige wet in haar geestelijkheid, zuiverheid en rechtvaardigheid spreekt de zondaar aan als een overtreder en brem zijn gemoed en consciëntie onder de kracht van haar gebiedend en veroordelend gezag, zodat zijn onkundige en onterende gevoelens betreffende de wet worden weggenomen. Nu kan hij de wet niet meer terzijde stellen of ontvluchten.

Er zijn twee dingen in de wet, die haar kracht openbaren en de zondaar, wanneer hij dit beseft, deze kracht doet erkennen.

In de eerst plaats is haar vraag naar volmaakte gehoorzaamheid, de gehoorzaamheid van de gehele mens, zodat de wet niets minder kan eisen en niets meer kan aannemen. Dit is een waarheid welke, naar te vrezen is, door vele christenen nooit zal worden geleerd. Maar gewis kan de ware natuur van de zonde als overtreding van de wet zonder deze waarheid nimmer worden geleerd.

Vervolgens is daar het recht om de overtreders ten dode toe te verdoemen en haar ontzettende vloek tegen de zondaren te kondigen. "Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet om dat te doen." De zondaar is zodoende onder haar veroordeling en de toom Gods blijft op hem. Wanneer het gebod aldus "is gekomen", is de uitwerking dat de "zond levend wordt." Er is een last van schuld in de consciëntie geplant, welk de zondaar aanzegt dat hij een overtreder van de wet van de grote God is, Die een verterend vuur genaamd wordt. Nu wordt de overtuigd zondaar gewaar, dat hij een overtreder is van moeders buik af en dat hij met deze rechtvaardigheid te doen heeft, hetwelk hem in de schuld brengt. De consciëntie plaatst God nabij hem en vertelt hem, niet fluisterend maar met een stem des donders, dat hij de wraak van de levende God heeft te duchten, van die God, Die met het kwade niet kan wonen. Dan ziet hij de zonden ontelbaar gelijk het zand der zee zonden als scharlaken en karmozijn, vanwege de verachting van God, opstand tegen Hem, verwerping van Zijn Zoon en wederstand van Zijn Geest. O, nu! Wat zal hij doen? Wie zal van Zijn Geest vluchten om Gods tegenwoordigheid ontvlieden?

Er is een ontdekking van zonde. Voorheen was de zonde geheel verborgen ten aanzien

van haar karakter en uitgestrektheid. Maar nu, wanneer de consciëntie is ontwaakt, zullen de zonden, die lang begraven lagen, helder voor de geest oprijzen, zonden die nog niet vergeven zij en nog in rekening staan, de zonden van de jonkheid, waaraan lichtvaardig werd gedacht toen ze werden begaan, en de zonden van de rijpere jaren. Wij hebben een opmerkelijke voorstelling van de werking van de consciëntie in het geval van Jozefs broeders, toen zij in de gevangenis waren. "Toen zeiden zij de een tot de ander: Voorwaar wij zij schuldig aan onze broeder, wiens benauwdheid der ziel wij zagen, toe hij ons om genade bad, maar wij hoorden niet; daarom komt deze benauwdheid over ons" (Gen. 42:21). Wanneer het licht van de heiligheid van de wet in het duistere hart is doorgedrongen, wordt de zonde ontdekt, die hier voorheen verborgen lag. Het is geen schone buitenkant, het is niet de vertoning van goedheid, die de wet tevreden zal stellen. Het licht van de waarheid wordt nu op zijn gehele leven geworpen. Het masker wordt van het valse, huichelachtige hart weggenomen. Alles wordt in een nieuw licht gezien. Alles komt in een nieuwe balans te staan, de balans van het heiligdom. In dit licht gezien, wordt zijn gehele leven aangemerkt als "zonder God" en daarom enkel zonde. In deze weegschaal opgewogen, worden zijn beste daden vol gebrek, zijn beste werken dode werken bevonden, stinkende naar de verrotting van het graf. Heeft hij geen pleidooi aan te voeren tegenover de eisende rechter? Geen verontschuldiging aan te brengen om zijn schuld te verzachten? Of is er geen schone plaats, waarop hij zijn oog kan laten rusten met enig gevoel van zelfvoldaanheid? Neen, "Het ganse hoofd is krank en het ganse hart is mat. Van de voetzool af tot het hoofd toe is er niets geheels aan hetzelve, maar wonden en striemen en etterbuilen, die niet uitgedrukt noch verbonden zijn en geen derzelve is met olie verzacht." Het verstand is verduisterd, het geweten verontreinigd en het hart boos, "Onrein! Onrein!", is zijn roep. Alle pogingen die hij aanwendt om zijn hart te reinigen en zijn ongerechtigheden te bedwingen strekken slechts om des te meer de ketenen, waarmee hij door de zonde gebonden is, te ontdekken. Want de kracht der zonde wordt nu ontdekt in haar tegenstand van de wet. Voorheen lag de zonde voor een groot deel in een toestand van verdoving. Er was niets om de zonde te verstoren, daar deze verborgen lag in de duistere kamers van verbeelding, en niets was in staat om haar vergif op te wekken en te voorschijn te roepen. Onder de bedekking van haar bedrieglijkheid kon de zondaar met een schoon vooruitzicht onbelemmerd op de brede weg voortgaan, zeggende: "Vrede, vrede", doch daar is geen vrede. Maar nu dwingt de niet welkome openbaring van Gods wet om de zonde zelf te tonen en haar ware aard te openbaren. "Hebt gij mij gevonden, o mijn vijandin?", is haar roep. De ware kracht van deze hinderpaal, die de consciëntie wakker maakt, (niet alleen de openlijke zonden, maar ook de hartszonden worden hierbij ontdekt) dient alleen om de kracht van de zonde des te meer te openbaren. Het gebiedt een uitdaging voor iedere hindernis. Het moet uitrazen en een uitweg vinden. Alle trots en sluimerende vijandschap van het hart tegen de wet wordt opgewekt, welke door niets anders dan door haar rechtmatige wil kan worden voldaan, die geen enkele schikking kan aanvaarden. De wet eist een volledige bevrediging en kan niet minder ontvangen. Zij roept de mens op om zijn verheffing te vernederen en zijn trotse aangezicht in de laagte te brengen, opdat hij zijn ware plaats mag innemen, namelijk die van een misdadiger, die zonder oorzaak heeft gezondigd en verdient te sterven. Vandaar dat personen in deze gemoedstoestand vaak gekweld worden met schrikkelijke gedachten omtrent God en de dingen van God. Wanneer de zonde zelf hun wordt geopenbaard, zijn zij ge reed om te besluiten dat het steeds slechter met hen gaat. Zij geraket zelfs tot aan de wanhoop. Dit is het lijden van een gewonde geest en: "Wie kan dit dragen?" De uitwerking van deze overtuiging van zond door het gebod Gods is, dat de mens die

eerst leefde, nú sterft. Hij kan niet langer denken dat hij rechtvaardig is, want hij heeft ontdekt dat hij onrechtvaardig en onheilig is. Hij kan zich niet langer vleien in zijn eigen ogen, want hij heeft ontdekt dat hij altijd onder de kracht van de bedrieglijkheid des harten is geweest. Hij kan zich niet lange gerust voelen, noch verlichting zoeken door zijn ellende te vergeten terwijl Gods pijlen binnen in hem zijn en zijn wonden openhouden. Hij kan niet langer enige vrede of troost aangrijpen, want hij gevoelt dat hij voor een eeuwigheid moet bouwen en dat er slechts een enkele hoop is die de vurige beproeving zal doorstaan. Zelfs uit het Woord kan hij geen vrede ontvangen, tenzij God Zelf deze toepast.

Het zal dan ook niet zonder zware strijd zijn, dat hij aan de voetbank van Jehovah wordt gebracht. Dit zal niet eerder zijn, totdat hij ieder mogelijk middel heeft aangewend om zijn ijdele hoop te steunen. Eerst zoekt hij het in een uitwendige reformatie, dan in vlijt en ernst om de zaligheid te verkrijgen, dan in een zogenaamde bekering, alsof hij zichzelf zo voor de genade vatbaar kon maken, totdat alle uitvluchten falen. En dan zou hij inderdaad in wanhoop wegzinken, maar ter wijl hij gereed scheen te zijn om in zijn ellende om te komen, terwijl de stem van de verzoeker mag fluisteren: "Er is geen hoop", kom. Hij, de barmhartige Samaritaan, die gekomen is om te zoeken en zalig te maken dat verloren is, voorbij en "de tijd is een tijd der minne" Hij werpt Zijn rok om hem heen. Hij openbaart Zichzelf in de Waarheid als de Zaligmaker van verlorenen, de Borg van schuldigen, in Wie de wet voldoening heeft ontvangen, Wiens bloed kan wassen, Wiens gerechtigheid kan bedekken, Wiens genade kan vernieuwen en heiligen. Dit alles is nu voor de ziel als het leven uit de doden.

Laat het volgende recht worden verstaan, wanneer wij de leer van deze tekst trachten toe te passen.

Wij stellen niet dat er iets geestelijk goeds in de zondaar is, voordat hij met de Zaligmaker is verenigd. Wij beweren niet dat het niet zijn dadelijke plicht is om in Christus te geloven of dat het ongeloof niet zijn zonde is. Integendeel, het ongeloof is zelfs de grootste zonde (Joh. 16:9). Wij zeggen niet dat de Geest des Heeren zijn hart niet zo kan openen, zoals hij deed bij Lydia. Hij kan zo met hem handelen in een weg, dat de waarheid van zijn verloren staat en van de zaligheid van Christus elkaar haast onmiddellijk opvolgen, zodat voor hij het gewaar wordt, het diepe gevoel van schuld en verdorvenheid plaats maakt voor de blijdschap des harten door het vinden van de Zaligmaker. Wij wagen het niet om God beperkingen op te leggen, noch vergeten wij dat er zijn die al vanaf moeders buik zijn geheiligd, of die in hun prille jeugd tot Hem getrokken worden. Hij heeft immers gezegd: "Ik heb lief die Mij liefhebben en die Mij vroeg zoeken zullen Mij vinden." Maar wat wij stellen is, dat in de ware natuur van de zaken een zondaar Christus niet kan ontvangen, tenzij hij weet en gevoelt dat hij een zondaar is, in de Schriftuurlijke betekenis van het woord, en dat het de weg is van de Heilige Geest om deze overtuiging voort te brengen, alvorens de ziel tot Christus wordt geleid.

De vraag is dan ook niet, of ik het proces dat wij hier behandelen heb meegemaakt. Maar de vraag is: *of ik uit mijzelf geleid ben en tot Christus ben gekomen.* Onze natuurlijke bevattingen omtrent zonde zijn geheel vals en gebrekkig. Zijn wij hier achter gekomen? Van nature hangen wij iets van onszelf aan. Hebben wij dit ontdekt? Wij zijn van nature vreemdelingen van het kwaad van ons hart. Hebben wij hier kennis aan? Wij mogen geloven in de soevereiniteit van Gods genade in de zaligheid van zondaren, maar is dit alles? Hebben wij bevindelijk kennis gemaakt met deze leer? Hebben wij onszelf verloren bevonden en zijn wij als zodanig tot de Zaligmaker

gebracht?

Zijn er onder ons, die in het geheel vreemdeling zijn van deze zielsoefeningen, die zichzelf nooit hebben onderzocht aangaande de grond van hun hoop voor de eeuwigheid? Die het gemakkelijk hebben gevonden om vrede in hun consciëntie te verkrijgen en deze vast te houden, die nimmer in werkelijkheid kennis hebben gemaakt met Gods wet, hierin nooit tot hun veroordeling hebben gelezen, nooit verlichting hebben gevonden in die gerechtigheid, welke de wet voor altoos heeft bevredigd, maar op hun lauweren zijn gaan rusten?

O, hoe nodig is het dat het gebod tot hen komt om de zonde op te wekken, want zonder dat de zonde levend wordt, zal er geen bloed zijn om de schuldige consciëntie tot vrede te brengen en het hart te veranderen.

Zijn er onder ons met wie Gods Geest twist, tot wier consciëntie de heilige wet werkelijk is gekomen, die zich onder een begonnen indruk van zonde ongerust, ja zeer ongerust, gevoelen en bevreesd zijn dat deze onrust toe zal nemen? Zij denken dan, dat al hun vrede voor altijd zal worden weggenomen. O, wacht u ervoor om deze overtuiging te doen ophouden. Er is een werkzame verleider, die wil hebben dat u de duisternis voor het licht kiest en hij is gereed om uw wonde op het lichtste te genezen. O, zijn er onder ons die dieper gewond zijn, tegen wie de verschrikkingen Gods zich hebben gesteld en van wie de zonden van de jeugd ziel hebben meester gemaakt, maar die nog niet met hun last tot het Lam Gods zijn gebracht? O, laat hen zich ervoor wachten om onder hun last te bukken, alsof het gevoel van zonde iets ware om hen voor de genade geschikt te maken. Laat hen oppassen voor de listen van de duivel. O, laat hen vlieden tot Jezus.

Is er iemand onder ons, die gereed is om te zeggen: "Wee mij! Wat moet ik doen? Eens dacht ik dat ik op de weg ten hemel was, maar nu bemerk ik dat ik altijd op de brede weg gewandeld heb. Eens dacht ik dat ik veel in de zaak van mijn zaligheid van mijn ziel doen kon, dat de Bijbel kon beheersen, wanneer ik mijn gemoed ernstig hierop richtte dat ik mijn hart kon reinigen, dat ik kon waken en bidden en mijn hart kon bewaren. Maar nu bevind ik dat ik schuldig, verloren en verdorven ben. Mijn zonden zijn mij als een zware last, te zwaar om te dragen de meeste van alle zonden is die van de verwerping van de Zaligmaker. En mijn hart is zo hard, dat het niet wil versmelten. Zo gebonden ben ik met ketenen der zonde, dat als het mogelijk was dat de hemel door een zuiver gebed kon worden ingenomen, ik voor eeuwig zou zijn buitengesloten. Ik probeer te bidden, maar ik kan niet bidden. Ik tracht te lezen en te horen, maar er is geen licht voor mij in het gezegende Boek des levens. Het valt op mij als de regen op een rots! De tijd spoedt zich voort en de eeuwigheid is nabij. O, wat zal ik doen?"

Wat zult ge doen, arme ziel? "Is er geen balsem in Gilead? Is er geen heelmeeester aldaar?" Is er geen hoop in Israël voor zulk een als gij zijt? Ja, wat zult ge anders doen dan uzelf als verbrenen aan de voeten van Jezus neer te werpen en zeggen: "Kom ik om, dan kom ik om?" Stel niet uit om tot Hem te gaan. Onteer zijn genade niet. Twijfel niet aan Zijn kracht of Zijn liefde. Wat is de zaligheid die ge behoeft? Is dat een volkomen zaligheid, een zaligheid om God te verheerlijken en gepast voor uw krankheid en de diepte van uw schuld en wee? Het is in Hem te vinden. Hij is machtig om zalig te maken en "Hij is niet gekomen om te roeper rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering."

Predicatie: "Het nieuwe leven"

Tekst: *"Want ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou."* (Gal. 2:19).

In deze woorden vinden wij een beschrijving van de verdere voortgang van het werk Gods in de bekering des zondaars. In onze vorige overdenking stonden wij stil bij Rom. 7:9 "Want zonder de wet, zo leefde ik eertijds, maar als het gebod gekomen is, zo is de zonde weder levend geworden, doch ik ben gestorven." Nu letten wij eerst op wat bedoeld wordt door "dood aan de wet" (Eng. vert.). Het is voornamelijk de wet der zeden en niet uitsluitend of voornamelijk de ceremoniële wet, waar de apostel van spreekt. De wet der gerechtigheid, die Mozes aldus beschrijft, dat "de mens die deze dingen doet door dezelve zal leven", de wet der werken, of de wet als een verbond. Het is van groot belang om het verschil te verstaan tussen de wet als een verbond en de wet als een regel der gehoorzaamheid. De wet heeft haar verbondsvond gekregen als gevolg van Gods soevereine beschikking, maar het komt de wet noodzakelijkerwijs toe, vanuit de natuur van God en van Zijn redelijke schepselen, dat deze in alle omstandigheden een bindende regel van gehoorzaamheid is. De wet als een verbond, zoals deze oorspronkelijk werd gegeven, beloofde het leven aan Adam op voorwaarde van een volmaakte gehoorzaamheid en bedreigde de dood als straf vanwege de ongehoorzaamheid. En nu veroordeelt de wet de zondaar als een zondaar, die straf verdient. De wet als een regel stelt de gelovige voor hoe hij moet wandelen, niet om het leven te verkrijgen, maar om God te verheerlijken. Hij is verlost van een wet als een verbond, maar hij kan hiervan niet verlost worden als een regel des levens. Het is zijn zaligheid en voorrecht om hieronder te verkeren als de wet van Christus.

"Dood aan de wet" houdt twee zaken in:

I. In de eerste plaats: Verlossing van haar verdoemende autoriteit.

De zondaar is van nature onder haar ontzettende vloek, "want zovelen als er uit de werken der wet zijn, die zijn onder de vloek; want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen" (Gal. 3:10). Deze vloek blijft op hem en geeft hem over aan de voltrekking van de straf, tenzij de Wetgever hem hiervan verlost, want het is deze vloek, welke uitwerking heeft en zal hebben in de straf van de verlorenen door de eeuwigheid. En wie kan zeggen wat de Goddelijke wraak is? Wie kan vertellen wat liet is om "de eeuwige wraak van het eeuwige vuur" te ondergaan. "Dood aan de wet", houdt dan ook verlossing in, een volkomen en eeuwige verlossing van de vloek der wet. Dit is het voorrecht van de gelovige door de vereniging met Christus, de Borg, want "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons; want er is geschreven: "Vervloekt is een iegelijk die aan het hout hangt" (Gal. 3:13). Daarom "is er dan geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn" en zij hebben het volledige recht om te zeggen: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods?" (Rom. 8:33).

De gelovige is ook verlost van de bevelende autoriteit van de wet al een verbond. De volmaakte gehoorzaamheid als een voorwaarde de levens wordt niet langer van hem geëist, zolang hij onder de wet is al een regel en onder de onveranderlijke verplichting om de Heere lief te hebben met geheel zijn hart, zijn ganse ziel, gemoed en krachtig en vermaand wordt om "volmaakt te zijn gelijk Zijn Vader Die in de hemel is volmaakt is." Hij heeft reeds een recht verkregen in die volmaakte en oneindige Middelaargerechtigheid, welke de wet heeft verheerlijkt, een recht dat op de grote Dag erkend zal worden. En nu wordt zijn betrekking tot de wet veranderd door zijn aandeel in de Borggerechtigheid. Hij is aan de wet gestorven als een verbond. De wet is dood

voor hem, hoewel deze als een verbond leven zal geven en haar kracht tot in eeuwigheid zal voortbrengen. Nu, dat is het gemene voorrecht van de gelovigen, een gelijk voorrecht voor allen, van de kleinste, tot de sterkste in het geloof, van een zuigeling tot de volkomen man is er geen onderscheid. In zover zij zich hun voorrecht bewust zijn zullen zij ophouden om voor de wet als een verbond bevreesd te zijn. Zij zullen boven de slaafse vrees worden opgeheven, wanneer zij kunnen zeggen: "Christus is het die gestorven is."

II. Ten tweede. "Gestorven aan de wet", houdt ook in dat wij ophouden om het leven uit de wet te verwachten, of om hieruit het leven te verkrijgen.

Eenmaal was het verft van anders. Het is een van de vreemde wegen, waarin de verborgenheid der ongerechtigheid zich in het hart vertoont en een van de vreemde gezichtspunten, welke het bedrieglijke hart zich aanmatigt, dat zijn begeerte naar de wet uitgaat en hierop ziet als zijn bescherming ten leven dat is, hij vertrouwt in iets van zichzelf in de gestalte van gehoorzaamheid, liever dan in Christus. En dat terwijl de zondaar onder de vloei der wet ligt en zedelijk onbekwaam is om enige ware gehoorzaamheid voort te brengen. Maar de gelovige in Jezus heeft afstand gedaan van elke grond van vertrouwen en verlaat zich op de gerechtigheid van de Verlosser als zijn enige Schuilplaats. Ik zeg niet dat hij de werkingen van eigengerechtigheid en trots niet gevoelt en dat dit geen voornaam deel is van 'het lichaam der zonde en des doods', waaronder hij zucht en waar mee hij tot op de dag van zijn dood heeft te strijden, maar ik zeg dat zijn vernieuwde natuur tegenover alle voorstellingen van dit vervloekt, beginsel en van de satan zal antwoorden: "God verhoede dat ik zou roemen anders dan in het kruis van onze Heere Jezus Christus, door Welk, de wereld mij gekruisigd is, en ik der wereld." In de zaak van mijn aanneming door God werp ik alles van mij af, opdat ik in Christus mag gevonden worden. En hoe meer hij toeneemt in heiligheid, hoe meer zij beschouwingen van het heiligend werk van de Geest in de ziel worden vermeerderd, hoe meer hij niet de gevoelens van Paulus zal instemmen: "Ja, gewis, ik acht ook alle dingen schade te zijn, om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus mijn Heere; om Wiens wil ik al die dingen schade gerekend heb en acht die drek te zijn, opdat ik Christus moge gewinnen" (Fil. 3:8).

Nu is het waarschijnlijk dat de apostel hiermee in het bijzonder het aan de wet gestorven zijn op het oog heeft. Het moet worden opgemerkt, dat er een duidelijk en groot onderscheid is tussen de twee door ons genoemde zaken, die het gestorven zijn aan de wet inhouden. Er is inderdaad een onafscheidelijk verband tussen deze zaken, zoals wij zien zullen, maar zij behoren toch voorzichtig te worden onderscheiden. De ene wijst op de macht, die de heilige en rechtvaardige wet op de zondaar heeft en hoe de verlossing hiervan alleen kan geschieden in de weg der gerechtigheid. De andere wijst erop hoe de zondaar van nature de wet aankleeft en hoe hij dit houvast loslaat of ophoudt om hierop te zien, om hierdoor het leven te verkrijgen. Door deze onderscheiding in het oog te houden, zullen wij recht verstaan, wat het betekent, wanneer de gelovige door de wet aan de wet gestorven is.

Ten opzichte van de eerste zaak verlossing van de onderwerping aan de wet als een verbond is het duidelijk dat dit niet door de wet maar door het evangelie wordt uitgewerkt, alleen door de "bediening des Geestes", welke de volmaakte borggerechtigheid openbaart en toepast en de zondaar door het geloof een aandeel geeft in die gerechtigheid. Het werk van de wet eindigt, wanneer het de schuld op een zondaar legt. Het heeft geen boodschap van genade of vergeving. Maar ten opzichte van de tweede zaak, om af te zien van de wet om hierdoor het leven te verkrijgen, is het door de wet dat dit wordt uitgewerkt. Gods wet heeft een belangrijk werk te doen,

zonder hetwelk de dood aan de wet in de tweevoudige betekenis hiervan niet kan worden bewerkt. Wij hebben in de vorige preek getracht te verklaren, hoe de wet in de handen van de Heilige Geest deze uitkomst voortbrengt, hoe de zondaar in de ontvouwing van haar geestelijkheid en zuiverheid, in de omvang van haar eisen en haar ontzettende straffingen en onveranderlijkheid schuldig wordt verklaard en hem overtuigt van zijn algehele zondigheid, totdat de zonde in hem levend wordt en hij sterft. En wat een genadige uitkomst is dat, zonder hetwelk de Zaligmaker geen waarde heeft! De wet brengt de zondaar niet tot het geneesmiddel, maar het zegt hem: "Indien ge het leven zoekt, kunt ge het niet verkrijgen" en het drijft hem uit zijn valse schuilplaatsen, waarin hij anders zou zijn omgekomen. En wat een genadig werk is dat! In het bijzonder wanneer wij zien, dat de wet een dienstmaagd is tot het heerlijk evangelie des vredes en der vrijheid en vreugde. Het evangelie houdt zich als het ware gereed om de door de wet achtervolgde zondaar op Hem te wijzen, Die het "einde is der wet tot recht vaardigheid een iegelijk die gelooft." Hieruit leren wij dat wet en evangelie in hun onderlinge samenhang moeten worden gepredikt. Wan het is onwetendheid, of het zijn ontterende gedachten over Gods wet welke een zondaar enig vertrouwen in het vlees doen hebben en het is alleen de leer des geloofs die de wet bevestigt.

Ook leren wij dat een zondaar jammerlijk tegen zijn eigen ziel zondigt, wanneer hij zich afkeert van de kennis der zonden door de wet. Het is hetzelfde als te zeggen, dat hij niet wil zalig worden en dat hij de vloek der wet niet wil ontvluchten. Hoevelen zijn er die zo tegen hun eigen ziel zondiger en de pijnlijke, (zoals het zijn kan) vernederende, (zoals het zijn moet) maar toch heilzame kennis van zichzelf verwerpen. En zonder deze kennis zal de genade van het evangelie hun onbekend blijven en nimmer worden ervaren.

III. Maar ik ga verder met als derde punt de samenhang tussen het "gestorven zijn aan de wet" en het "Gode te leven" te beschouwen.

Wanneer de gelovigen geheel en voor altijd van de veroordeling verlost zijn betekent dit niet dat zij dan zonder de wet zijn. De belangen van gerechtigheid en heiligheid hebben immers niets uit te staan met hun verlossing van de wet als een verbond. De genade van God leidt niet tot ongebondenheid. Al mogen de mensen kwaadspreken en verbaasd zijn over de mening dat er geen heiligheid en Gode leven kan zijn, ten zij iemand aan de wet gestorven is, het blijft toch onloochenbaar Er kan geen heiligheid zijn, zonder dat men aan de wet gestorven is want de vloek rust op de zondaar en daarom kan zijn godsdienst niet aangenomen worden. Er kan geen Gode leven zijn, want de ontzaglijke vloek der wet sluit alle Goddelijke invloeden van de ziel uit. De hemel is als ijzer en het uitspansel als koper en niets van de hemelse dauw kan op het hart nederdalen. Er kan geen vertoning van heiligheid zijn, dan alleen een gehoorzaamheid, welke uit een slaafse vrees voort komt. Wat zal een zondaar onder het gewicht van een schuldige consciëntie doen? Hij zal land en zee omtrekken, hij zal vasten, arbeiden zwoegen en alles verlaten, maar een ding zal hij niet doen, namelijk als een verloren zondaar tot de Zaligmaker komen. Er kan een gehoorzaamheid zijn uit hoofde van een zelfzuchtige hoop, de hoop op een stillende rechtvaardigheid van de vertedering van Gods hart tot mede lijden en het zich aan Zijn gunst aan te bevelen. Maar dit zal alles zijn Er is geen ware uitgang van het hart naar God. De schuld, de schuld moet worden uitgedelgd en het beginsel van een nieuw leven worden ingeplant, eer dat er enig leven voor God kan zijn.

Wij hebben reeds opgemerkt dat de Heilige Geest door het evangelie aan de ziel openbaart, dat de zondaar, die in Christus Jezus gelooft, verlost wordt van de

verdoemenis. Evenals het het werk is van de Geest, Die Christus verheerlijkt, om een zondaar van zonde te overtuigen, zo is het ook Zijn werk om hem "de dingen die van Christus zijn" te openbaren. Het is Zijn werk om de dood door de wet voort te brengen, maar ook om het leven door het evangelie te schenken. In Zijn handen wendt de wet haar kracht aan om de sluimerende consciëntie te doen ontwaken en de trotse inbeeldingen ter neder te werpen. Het is Zijn hamer, welke het verduisterde verstand verlicht en de wederstrevige wil vernieuwt, dat het evangelie haar kracht aanwendt om de met schuld beladen consciëntie te reinigen en vrede te geven, door op de rand van de wanhoop hoop te verschaffen en de ziel tot de Zaligmaker te trekken. Het is de heerlijkheid van het evangelie, welke de zaligheid door een gekruiste en opgestane Zaligmaker bekend maakt. Hij is "geworden onder de wet" als een verbond, opdat Hij deze in haar eis en straf in de plaats van zondaren mocht vervullen. Hij was gehoorzaam tot de dood en Hij heeft een eeuwige gerechtigheid aangebracht. Het evangelie maakt Christus bekend als de Jehova, de gerechtigheid van zondaren, en als hun leven, in Wie al de volheid van de Geest woont. Het maakt Christus bekend om door zondaren geloofd en ontvangen te worden. En Christus nodigt zondaars om tot Hem te komen. De Vader gebiedt hen om te komen, want Hij verklaart dat alle dingen gereed zijn. Het is de grootste zonde van alle zonden, dat zij niet tot Christus willen komen, opdat zij het leven mogen hebben. Het evangelie komt daarom tot de zelfveroordeelde en aan zichzelf wanhopende zondaar "niet in woorden alleen, maar in kracht en in de Heilige Geest en in veel verzekerdheid" en de Persoon en het werk van Christus worden hun geopenbaard. Zij merken op de gepastheid, volheid en absolute vrijheid van de grote zaligheid, welke een vrije verlossing is van de toorn Gods en van de zonde, geschonken aan de grootste der zondaren. De liefde van de Zaligmaker in de nodiging ontmoeten elkaar in de consciëntie, zelfs van degenen, die Hem lange tijd hebben verworpen en de autoriteit van de Vader in de eis hebben versmaad. De waarheid die in Jezus is, of liever gezegd Jezus in Zijn waarheid, deelt Zijn kracht mede en de volgende vraag wordt beantwoord: "Wil hij deze Zaligmaker als zijn Zaligmaker hebben?" Wanneer dit alles in een zondaar plaatsgrijpt, is hij onder een gezegende noodzakelijkheid om met het wondere voorstel in te stemmen. Hij zegt: "Ja, Heere, want Gij hebt mij gewillig gemaakt" en voordat hij het weet is hij in Christus.

In Christus. Gezegende woorden! De gerechtigheid van Christus wordt hem toegerekend en als de zijne aangemerkt en daarom is hij verlost van de verdoemenis. De wet heeft niet langer aanspraak op hem, want de Borg heeft alle eisen beantwoord. In Christus is het vonnis van ver oordeling, welke iedere genadige gemeenschap van zijn ziel uitsloot voor altijd weggenomen. Hij is "gezegend met alle geestelijke zegeningen in Christus Jezus." Hij is gezegend met de aanneming tot kinderen gezegend met vrede met God, gezegend met een geschonken liefde Hij is gezegend met alle zaligmakende en heiligende genade. De we als een verbond, waarvan hij is verlost, is nu als een regel geschreven in zijn hart. "Ik zal Mijn wetten in hun verstand geven en in hun harte zal Ik die inschrijven; en Ik zal hun tot een God en zij zullen Mij tot eer volk zijn" (Hebr. 8:10). De Geest van Christus, Die op hem is uitgestort om hem tot de Zaligmaker te leiden, komt nu in zijn ziel wonen als een Louteraar en Heiligmaker. De uitnemend grote en dierbare beloften zijn de zijne geworden, de beloften van bewarende genade van groei in de genade, van genade en heerlijkheid. En tot hem word] gezegd: "Gij zijt duur gekocht, zo verheerlijk dan God in uw lichaam en in uw geest welke Godes zijn" (1 Cor. 6:20).

Nu zegt de verlostte zondaar, die verlost is door genade en staat in de genade, onder de

beïnvloeding van de liefde van Christus, welke in het hart is uitgestort: "Wat zal ik de Heere vergelden voor al Zijn weldaden aan mij bewezen?" Daar is, wat wij noemen de eerste openbaring van het nieuwe en gezegende leven, het "Gode leven."

De natuur van dit leven, het verborgen leven van een Christen op aarde wordt in het vers dat volgt geopend, waarvan ieder woord vol is van dierbare waarheid: "Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons Gods, Die mij liefgehad heeft en Zichzelve voor mij heeft overgegeven." Het is een leven, waarvan Christus het weten uitmaakt, een leven waardoor een christen van zijn naaste is onderscheiden en een leven waardoor hij van de heilige engelen wordt onderscheiden. Zoals het van Christus afdaald, zo is Hij het ook die het bewaart. Het is niet de gelovige die leeft, maar "Christus leeft in hem." Het is een leven, dat daarom veel bestaat in geloof en in liefde tot een onzienlijke Zaligmaker, Die toch werkelijk tegenwoordig is. Het is het leven van een behoeftige zondaar (want een Christen blijft een zondaar tot aan het stervensuur) voor wie de Zaligmaker als zijn licht, zijn hoop, zijn kracht, zijn vreugde, zijn alles is. Het is het leven van een ontledigd schepsel op de volheid van Christus. Het is het leven van nabijheid tot God in Christus, om te smaken dat Hij genadig is, om Hem te kennen als zijn schild en zijn loon zeer groot, om Zijn heerlijkheid te aanschouwen en zo naar hetzelfde beeld veranderd te mogen worden. Het is een leven van te wandelen met God in Christus in een nauwe weg, als ziende op Hem als de onzienlijke. Hij is het leven van een bovenmatige hoogachting van Zijn autoriteit, van zorg voor Zijn eer en toewijding aan Zijn heerlijkheid.

Vaak is het in de waardering van Gods kinderen een kwijnend leven, waarvan de pols zwak is. Het is een leven van lijden, want de aanvechtingen, de inwonende zonde en de benodigde vaderlijke kastijding maken het zodanig, maar toch is het een leven dat nimmermeer zal sterven. En de uitgangen van het hart naar de levende God zullen eenmaal ten volle zijn en voor eeuwig verzadigd worden in de volmaakte gelijkvormigheid aan Zijn beeld en in de volle genieting van Zijn gemeenschap.

En nu zullen wij in *de toepassing van de leer*, welke in deze Schriftplaatsen vervat is, opmerken, dat zij geen leerstukken voor een klein ogenblik zijn, van waarheden, waarvan het niet belangrijk is dat we ze gedenken of niet. Zij zijn in hoge mate praktische waarheden, waarheden die ten nauwste verbonden zijn aan de reiniging van de consciëntie. En zij zullen voor degenen, die de angst van een schuldige consciëntie hebben gevoeld, of die naar heiligheid jagen, de meest dierbare waarheden zijn.

Vervolgens kunnen wij de volgende leringen uit de tekst afleiden.

Ten eerste: De tegenstelling tussen werken en genade, tussen een kleven aan de wet en een aankleven van het evangelie. Wij kunnen beide niet aanhouden. Wij kunnen wet en evangelie in de grond van onze hoop van aanneming niet met elkaar vermengen. De oude grondslag moet grondig worden tenietgedaan, anders is genade geen genade meer.

Ten tweede, indien er geen heiligheid kan zijn, zolang wij nog onder de wet blijven, laat dan de vraag betreffende onze aanneming bij God het eerst worden opgehelderd. Er zijn sommigen, die ontwaakt zijn tot een gevoel van de noodzakelijkheid van een grote en beslissende verandering, voordat zij de Heere kunnen zien. Zij gevoelen dat zij niet tot Gods volk behoren. Zij zien niet, als hun wordt voorgehouden dat zij moeten zien. Zij voelen niet wat zij moeten gevoelen. In het kort: Zij zijn geen echte christenen. Daarom zijn zij ernstig in het zoeken naar zulk een verandering. Zij bidden, lezen en onderzoeken zichzelf. Zij waken en beijveren zich om de zonde te

weerstaan. Op zichzelf is het goed om ernstig ten opzichte van zulk een gewichtige zaak te zijn. Hoe kan ooit iets zonder ernst worden voortgebracht? Het is goed gewaar te worden dat het welzijn van de ziel de eerste zorg is. Het is goed om de noodzakelijkheid van de eerste grote geestelijke verandering op het hart te binden. Het is goed om te bidden en alle middelen der genade te gebruiken. Maar als deze ernst niet enige werkelijke vrucht uitwerkt, liever nog, indien dit alles niet is voorbijgegaan, dan rijst de vraag, die in overweging moet worden genomen en het zwaarste moet wegen: Hoedanig is mijn betrekking tot Gods heilige wet? Hoe spreekt Gods wet mij als een overtreder aan? God is rechtvaardig en ik heb met Hem te doen als een Rechter voor de vergeving van mijn zonden en de aanneming van mijn persoon.

Dit is de zaak die in onze gedachten en begeerten moet overheersen. Dit is de zaak welke Gods Geest, wanneer Hij komt, de zondaar voorhoudt. En wanneer Hij hem dit voor ogen stelt, wordt hij niet minder ernstig of waakt en bidt hij minder. Hij bidt des te meer, hij bidt vanuit een diep gevoel van ellende en toch leert hij steeds meer dat al zijn ernst en al zijn gebeden niets tot zijn aanneming bij God kunnen toebrengen. Hij leert steeds meer, dat al zijn gerechtigheden slechts een wegwerpelijk kleed zijn. Hij leert steeds meer dat, als hij genade vindt, hij dit alleen maar uit soevereine genade verkrijgt. O! Laat dit dan uw oogmerk zijn laat dit uw eerste betrachting zijn. Rust niet voordat u vrede met God vindt door het bloed van Zijn lieve Zoon. Rust niet voordat u liefde en genade ziet in het aangezicht, dat nu met een frons bedekt schijn te zijn. Eenmaal aangenomen in de Geliefde en de heiligmaking van zijn natuur is verzekerd. Maar buiten Christus is er slechts verdoemenis.

Tenslotte, het is het voorrecht van de gelovige om "aan de wet gestorven te zijn" en is er zulk een verband tussen het "gestorven zijn aan de wet" en het "Gode leven"? Laat de gelovige, indien hij tot Gods eer wil leven, arbeiden om dit als zijn voorrecht te kennen. Veel van zijn troost, veel van zijn kracht en groei is hiervan afhankelijk. Waarom is hij vaak op dit punt in twijfel, dat hij zich niet kan voorstellen dat deze weldaad de zijne is, of waarom is hij zich de dierbaarheid hiervan zo weinig bewust? Soms heeft een afkerend hart, of de kracht der verzoeking hiermee te maken. Ook kunnen Gods bijzondere handelingen met hem, of het gebrek van een helder gezicht in de voorzieningen van het Verbond der genade hiervan de oorzaak zijn. Maar is er niet een oorzaak boven die alle? Moeten zijn betrekkelijk vage beschouwingen van de volmaaktheid van het offer van de Verlosser, of het verlies van zijn gewetenroerende, hartversmeltende en zielvernederende beschouwing van het kruis van Christus niet als de voornaamste oorzaak worden aangemerkt? Nam hij maar meer acht op de volmaaktheid van het werk van Christus, was zijn oog meer standvastig gericht op het kruis, dan zou hij gewis meer de volkomenheid van het volk van Christus in Hem waarnemen. Dan zou hij meer gebruik maken van die gezegende taal, welke lichtvaardig en in onwetendheid door sommigen wordt gebruikt, maar o, hoe dierbaar zijn deze woorden: "Die mi heeft liefgehad en Zichzelve voor mij heeft overgegeven." En breng deze verzekering hem in de hoogte? Zou hij minder bevreesd zijn voor de zonde, wanneer hij haar kwaad in het lijden van Christus en in Zijn liefde waarnam? Of zou hij minder begerig zijn om tot Zijn eer te leven omdat hij kon zeggen: "Die zichzelve voor mij heeft overgegeven?" Voor mij, een vijand, een rebel, een verachter van Zijn Persoon, een verwerper van Zijn zaligheid, een onvruchtbare boom die onnuttelijk de aarde beslaat?

O, gelovige, bent u verootmoedigd vanwege uw weinige groei in de genade? Bent u beschaamd vanwege uw onstandvastigheid van uw wandel met God? Wilt u voor God leven? Streef er dan naar om in het leven op te wassen door het geloof van Zijn Zoon. Arbeid gedurig om de Geest van alle genade te ontvangen, om u de dingen die van

Christus zijn te openbaren: de heerlijkheid van Zijn Persoon, de dierbaarheid van Zijn bloed en de rijkdom van Zijn liefde. Indien u in ootmoed wilt opwassen, moet het in deze weg gaan. Het moet een gelovige beschouwing zijn van de Zaligmaker, die dit zal voortbrengen. Indien u in de bekering, zelfverloochening en gestorvenheid aan de wereld wilt opwassen, zal alleen deze beschouwing dit kunnen voortbrengen. Indien u wilt veranderd worden naar het beeld van de Heere, kan alleen het zien op Jezus dat voortbrengen. O, zoek dan om bij een aanblik van Christus stil te staan. Laat de verzoeker u daar mogen vinden. Laat de beproeving u daar vinden. Laat de dood u aldaar vinden. Weinig van haar heerlijkheid wordt maar door de heiligste heilige op aarde opgemerkt. Het volle en niet verduisterde gezicht hiervan wordt bewaard voor het heiligdom hierboven. Daar zullen de heiligen allen als in een zeggen: "Het Lam dat geslacht is waardig te ontvangen de kracht en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging." En op aarde zijn zij allen een om dit van de Heere te zoeken, dat zij mogen opwassen in de kennis van Christus en Die gekruisigd en in de bevinding van de heiligende kracht van die kennis.

(Uit: "Memorials of the life and ministry of C.C. Mackintosh").

John Kennedy

Predicatie: *De evangelieroeping.*

Tekst: 'O alle gij dorstigen komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk. Waarom weegt gijlieden geld uit voor hetgeen geen brood is, en uw arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan? Hoort aandachtelijk naar Mij en eet het goede, en laat uw ziel in vettigheid zich verlustigen.' (Jes. 55:1, 2).

Het hoofdstuk, dat met de woorden van de tekst begint, houdt onafscheidelijk verband met de twee voorafgaande, zodat zij tezamen behoren onderzocht te worden. In het 53ste hoofdstuk wordt ons Messias voorgesteld, Die op Zich genomen heeft om het eeuwige Verbond der genade, waarvan Hij het Hoofd is, met Zijn eigen bloed verzegelen. Als wij met een oog des geloofs Zijn wondervolle heerlijkheid als Immanuël mogen aanschouwen en met hart en ziel kennen mogen nemen van het verslag aangaande Zijn lijden, de schoonhes van Zijn ijver en zachtmoedigheid, te midden van de schaamte en ziel angst welke Hij moest verduren, mogen waarnemen, het oogmerk van Zijn verlossend werk waarderen en goedkeuren en verzekerd zijn van haar doeltreffendheid, indien wij gedenken aan hetgeen wij zelf tegen Hem hebben misdaan gedurende de jaren van onwetendheid en hierin wanneer de geur van Zijn liefde ons allen inneemt, hoe zouden onze harten dan niet begeren dat Hij geëerd werd en hoe liefelijk zou het laatste gedeelte van dit hoofdstuk dan niet zijn, waarin de Vader Hem een volledige vergelding toezegt, zoals onze bevinding is. Niets kan ons dan voldoen, dan dat God Zich verbonden heeft om Hem te voldoen. In Zijn voldoening behoren wij ons, wanneer wij Hem ook hebben liefgehad, bijzonder te verblijden en dit alles temeer, daar de vergelding, welke Hem beloofd werd, bestaat uit de bekering, rechtvaardigmaking en algehele zaliging van de zondaar, die Hij door Zij dood verlost heeft.

In het 54ste hoofdstuk zien wij de vervulling van de belofte van de Vader aan Christus. Zijn verlost en worden krachtadig in Zijn gemeenschap geroepen en verkrijgen een aandeel in Hem. Zij verheugen zich in de zegeningen van het Verbond,

hetwelk Hij met Zijn bloed verzegeld heeft. Zij die geroepen zijn, worden gerechtvaardigd, geheiligd vertroost, geleerd en altijd voorzichtig beschermd. Al deze weldaden hebben zij in Christus, hun Verbondshoofd, omdat de Vader in Hem een welbehagen heeft. Indien de zalving van de Heilige het oog dat ziet op dat volk en het feest van verbondsgenade dat zij vieren, heeft aangeraakt, dan zal dat de begeerte naar gemeenschap met hen zeker opwekken. En hoe kan men met zulk een gevoel de roeping Gods, om zich bij de gasten te voegen, weerstaan?

Deze begeerte wordt in het hoofdstuk, welke met onze tekst aanvangt, gevonden. Hier worden Christus en al de zegeningen van het verzegelde Verbond gevonden en voorgesteld aan allen aan wie het evangelie wordt verkondigd. En wie zag ooit met een ware begeerte in een evangelisch licht op die genade, zonder de noodzakelijkheid van Goddelijke kracht te gevoelen teneinde de roeping welke tot hem kwam krachtig te doen zijn? Dit gevoel vinden wij in dit hoofdstuk vertolkt.

Twee voorstellingen van de evangelieroeping worden hier gegeven en elk wordt gevolgd door een belofte om deze krachtig te doen zijn.

De eerste voorstelling vinden wij in de eerste drie verzen van het hoofdstuk, welke gevolgd wordt door de beloften: "Zie, Gij zult een volk roepen, dat Gij niet kent en het volk, dat U niet kende, zal tot U lopen, om des Heeren uws Gods wil en om des Heiligen Israëls wil, want Hij heeft U verheerlijkt."

De tweede wordt in het zesde en de hierop volgende verzen gegeven, gevolgd door de belofte: "Want gelijk de regen en de sneeuw van de hemel nederdaalt en derwaarts niet wederkeert, maar doorvochtigt de aarde en maakt, dat zij voortbrengt en uitspruit, en zaad geve de zaaier en brood de eter; Alzo zal Mijn Woord, dat uit Mijn mond uitgaat, ook zijn, het zal niet ledig tot Mij wederkeren; maar het zal doen hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend." Wellicht draagt in het laatste geval de verzekering meer bij tot de vervulling van de belofte van zaligheid bij de geroepenen, dan bij het krachtig doen zijn van de roeping, maar het kan ook voor beide worden aangemerkt. En het hoofdstuk besluit met een schone beschrijving van de zegening van degenen, die krachtdadig werden geroepen en een aandeel hebben ontvangen in de belofte van zaligheid.

In de woorden van de tekst vinden wij:

- I. Een beschouwing van de voorziening van het Verbond, zoals deze in het evangelie wordt voorgesteld.**
- II. Een beschrijving van het volk dat wordt geroepen om het te ontvangen en te genieten en de voorwaarden van de roeping die tot hen komt.**
- III. De voorwaarden van de roeping door God gegeven. Deze zaken wil ik achtereenvolgens onder uw aandacht brengen.**

I. De beschouwing van de verbondsgenade, zoals in het evangelie geopenbaard en voorgesteld wordt. De woorden die hierbij gebruikt worden om de genade van die zaligheid uit te drukken zijn: "de wateren", "wijn en melk", "het goede" en "vettigheid."

1. "De wateren." Dit zinnebeeld wijst ons aan hoe onmisbaar deze genade is. Waar geen water is, kan geen leven op aarde zijn, geen plant geen dier kan leven. Ten behoeve van de onderhouding van het leven is de aarde veeleer een aarde van water, bedekt met vaste stof, dan een vaste stof met hier en daar water. Alleen op deze wijze kan mens, beest of plant een geschikte plaats vinden om te leven en zou de aarde zonder water alleen maar dood zijn. Maar even onmisbaar is het voor een zondaar, om het leven te hebben dat geestelijk en eeuwig is, om een deelgenoot aan de genade Gods in Christus te doen zijn. Wat kan u zonder dit leven verlossen van de dood?

Mocht u dat beseffen! Mocht u gevoelen dat er maar twee mogelijkheden zijn: om deel hebben aan Gods zaligende genade, of om ellendig voor eeuwig vergaan! Ge kunt niet buiten "de wateren", vanwege de nood van uw geval. Mocht u beseffen en gevoelen dat u een zondaar bent!

"De wateren" vertellen ons ook hoe vrij de genade van het evangelie is. Mensen hebben een weg gevonden om voor water te betalen, maar als God het geeft, is het geheel vrij. Wanneer u van dorst versmacht en bij een bron of stroom komt, dan zult u zich bukken om te drinken. U zult er niet aan denken om, voordat u het water met uw mond aanraakt, naar uw beurs te grijpen. Er wordt niets vereist of een prijs van u verlangd. Wanneer uw beurs leeg is, moet u niet denken dat dit de reden is om niet te drinken. Zo behoeft u in het geheel niets te geven voor hetgeen u in het evangelie wordt aangeboden. Het is genade die u wordt voorgehouden en hoe kan deze anders dan vrij zijn? Indien iets had om te geven, kan het geen genade meer zijn. God maakt beker, dat het een Goddelijke genade is met een oneindige gave. O, zeker deze moet dan ook geheel vrij zijn. Zulk een genade hebt u nodig en de eer van Gods naam vereist dit. O, is het niet goed, dat wat voor het aandeel in Gods heerlijkheid vereist wordt, u precies ten goede komt?

Hier wordt gesproken van een overvloed van Goddelijke genade. Ik weet niet, waartoe "de wateren" anders worden genoemd, dan als een manier van uitdrukking om ons de algenoegzaamheid van de voorziening van het Verbond te tonen. Laat iedere oceaen, zee, rivier, bron, poel, stroom en beek over de gehele aarde samen in een groot reservoir worden verenigd, als een verzameling van "de wateren", dan dient dit slechts om een zwakke voorstelling te maken van de oneindige volheid van de genade in Christus. O, zondaar, vrees niet, want er is voldoende van alle genade die u nodig hebt. Het kan niet minder zijn dan oneindig, omdat het Goddelijk is en het kan onmogelijk meer zijn. In alle opzichten kan het u ten goede komen en alle diepten van uw armoede vullen, daar het alle bergen van schuld als een grote aanzwellende vloed kan overkomen.

2. "Wijn en melk." Het is niet alleen wijn, of alleen melk; ook niet melk en wijn. Zij zijn samen en in orde "wijn en melk"; de wijn die verblijdt en de melk die voedt. Van de wijn wordt gezegd dat deze het hart des mensen verheugt en zij wordt voorgeschreven voor degenen "die bitterlijk bedroefd van ziel zijn." Dit is het ene zinnebeeld. Het ziet op het dierbare bloed van Christus. Dit is de wijn die het hart van God verblijdt en zonder welke geen mensenhart ware vrede en vreugde kan ontvangen. Buiten dit bloed kunt u geen grond van aanneming bij God vinden. Tot dit bloed moet u het eerst de toevlucht nemen, wanneer u tot Christus komt. Hierin is te vinden wat gepast en genoegzaam is. Indien u een oog ontvangt om haar dierbaarheid te onderscheiden, zoals het in het licht van Immanuëls heerlijkheid hierop ziet, indien u een hart ontvangt om het als Gods gerechtigheid voor u aan te nemen, indien uw consciëntie hiermee vergenoegd is, in het licht dat in uw verstand schijnt, komt liet tot u met een verzekering dat het God behaagt en met een belofte van vergeving. Wanneer u de hand des geloofs ontvangt om het u toe te eigenen, dan zult u verstaan dat deze wijn u kan verblijden, omdat het Gode behaagt. Dan mag u deel krijgen aan de melk die u kan voeden, de zaligmakende genade van het Verbond, verzegeld door het dierbare bloed van Christus. Dit is de onvervalste melk van het Woord, welke gevonden wordt in de leringen en beloften van het evangelie. Voordat het uitgeputte hart eerst wordt verblijd door de wijn, heeft het geen kracht om van de melk gebruik te maken. Maar als het Christus eenmaal tot gerechtigheid heeft ontvangen en u op grond van Zijn verdiensten de hand uit mag strekken naar de beloften van genade,

welke in Hem ja en amen zijn, en de leringen van genade, de onvervalste melk van het Woord, mag onderzoeken, dan zal deze melk u voeden en doen opwassen. Maar, wees verzekerd, dat al de verdienste van de gerechtigheid van Christus en al de volheid van Zijn genade u in het evangeliefest worden aangeboden en dat u geroepen wordt om voor beide een schuldenaar te zijn aan de genade Gods in Christus.

3. "Het goede." Het goede komt van God en is het enige dat werkelijk goed voor u is. Het is uitnemend goed, omdat het van God komt en een gepaste uitdrukking is van Zijn oneindige liefde. Het is uitnemend goed, daar liet voor al uw behoeften geschikt is en al uw begeerten kan bevredigen. Het is het goed dat nimmermeer vergaat. O, wat kan u afgescheiden van dit goed bevredigen? Hier is wijsheid voor de dwaze, gerechtigheid voor de schuldige, heiligmaking voor de onheilige en verlossing voor de hulpeloze. Hier is een volheid van Gods voorziening voor de volmaakte verlossing van verlorenen. Gods voorziening is genoegzaam om al uw noden te vervullen. Niets kan voor u een gemis zijn, dat u niet kunt vinden in het goede Gods. En wanneer u het eenmaal ontvangen hebt, zal het nooit meer van u worden weggenomen. Het eeuwige leven zal uw deel zijn, een volmaakte gave aan u geschonken en een eindeloze gelegenheid om God te verheerlijken en te genieten. Wat kan hiermee worden vergeleken? In het goede, dat van God komt, is God Zelf. Hij zal in al Zijn heerlijkheid de uwe zijn, als uw erfdeel, en zal in al Zijn genade de uwe zijn, opdat Hij uw heil mag volmaken, teneinde tot een volle genieting van uw deel te komen, indien u het goede, hetwelk u in de tekst wordt aangeboden, aanneemt.

4. "Vettigheid". Dit woord geeft de rijkdom aan van de voorziening, die voor ons in het evangeliefest wordt uitgespreid. Hoe kan deze anders zijn dan rijk? Alleen Goddelijke liefde kon dit teweegbrengen. Een Koning, de Goddelijke Koning, heeft het bereid. Het komt Hem toe, dat er geen feest zo rijk zou zijn. Zijn oneindige liefde tot zondaren en Zijn ijver voor Zijn eigen heerlijkheid worden in onze tekstwoorden uitgedrukt. Wees gedachtig aan Zijn eniggeboren Zoon, als door Hem gegeven en tot de dood overgeleverd. Denk aan Hem in uw eigen natuur, als uw Borg, met Zijn verbroken lichaam en Zijn vergoten bloed, opdat er waarlijk spijs en waarlijk drank mocht zijn voor zulken als u bent. Denk aan het Nieuwe Testament in Zijn bloed, als aan u voorgesteld, met de heerlijke volheid van haar onwaardeerbare zegeningen. Denk aan Hem met de zalving van de Heilige Geest in al de overvloed van Zijn genade en kracht om mede te delen wat uit de liefde des Vaders voortkwam door het bloed van de Zoon en denk aan dit alles wat u wordt voorgezet, opdat u hieraan deel mag krijgen en voor eeuwig leven. Nu moet u zeker toestaan dat het woord "vettigheid" de zaligheid van het evangelie gepast voor u beschrijft.

II. Degenen, die geroepen worden, zijn: "Alle gij dorstigen"; "gij die geen geld hebt"; zij "die geld uitwegen voor hetgeen geen brood is" en "zij die arbeiden voor hetgeen niet verzadigen kan".

1. Alle gij dorstigen (Eng. vert. Een ieder die dorst). Tot dezulken behoren degenen, die dorsten naar geestelijk leven, dorsten "om Christus te mogen gewinnen" om in Hem gevonden te worden, hoewel zij niet kunnen zeggen dat zij tevreden zijn met de mate van hun begeerte of hopen verzadigd te zijn. Dorst om Christus gelijkvormig te zijn, ofschoon zij zich bewust zijn van de steeds vervullende verdorvenheid binnen in hen en de lach van de versmader alle hoop van "heilig te zijn", zoals Hij heilig is, uit hun harten uitdrijft. Hier is Hij, die zij zoeken, hier is de volheid van alles wat zij begeren. Tot deze voorziening moeten zij komen en mogen zij komen om alles wat

nodig is om aan hun behoeften te voldoen te vinden en om hun begeerten te bevredigen.

Maar tot deze groep is deze roeping niet beperkt. Als dat zo was, dan zouden alleen de weinigen die uitverkoren zijn worden geroepen. Hoewel weinigen zijn uitverkoren, worden velen geroepen. Het getal dergenen die geroepen worden, zou toenemen, indien dit woord ook geldt voor degenen die hun behoefte aan de zaligheid gevoelen en deze met ernst zoeken te verkrijgen. Zeker, ook zij zijn niet uitgesloten, maar het getal dergenen die in de roeping begrepen zijn is nog veel groter. En denk u nu niet dat u eerst dan geroepen wordt om tot Christus te komen, wanneer u zich tevreden kunt stellen met ernstig naar de weg der zaligheid te zoeken. De roeping gaat niet tot u uit als een zoekend mens, maar als een zondig mens, hoewel het waar is, dat u zich in een onverschillige toestand niet over de ernst van de roeping bekommeren zult. Het woord "dorst" geeft meer een toestand aan dan een gevoel. Het ziet meer op een toestand van behoefte dan op een verlangende begeerte. Zo past Christus dit op dezelfde wijze toe in Zijn onderwijzing bij de bron van Sichar, toen Hij zei: "Wie van het water dat Ik hem zal geven drinkt, zal nimmermeer dorsten". Hij bedoelde niet dat hij niet langer enige geestelijke begeerte naar meer, dan hij reeds had gekregen, zou hebben, of dat hij in de toekomst geen krachtig gevoel van zijn behoefte zou hebben. Hij bedoelde alleen dat zulk een niet langer van dit water verstoken zal zijn. De woorden van Christus worden vaak toegevoegd om deze in een andere zin te geven. Men hoort vaak zeggen dat zij, die de Geest van Christus hebben ontvangen, nooit meer zullen dorsten, zoals zij voorheen gedorst hebben. Maar Christus zegt dit niet en wie zijn wij dat wij Zijn woorden zouden aanvullen?

Het woord "dorst" ziet op al degenen die in een toestand van nood en ellende verkeren, waarin zij door de val gebracht zijn. Zij kunnen niet zonder dorst in deze toestand zijn. Zij dragen twee brandende begeertes in zich, die vaak door het dubbele vuur verstikt worden gehouden. In de eerste plaats hebben zij een consciëntie beladen met schuld, die over het geheel genomen niet overeenkomstig haar functie kan werkzaam zijn, zonder een gevoel van gevaar teweeg te brengen. Ten tweede, een zelfgenoegzaam verlangen naar veiligheid. Zij hebben een ziel met een eeuwig bestaan, welke uitgaat naar wat voldoening geeft en duurzaam is. Ik geef er de voorkeur aan om van een ziel te spreken als eeuwig bestaande, dan als onsterfelijk, want het laatste betekent "niet in staat om te sterven" en hoe kan dit gelden voor een ziel die reeds dood is en in een onmiddellijk gevaar verkeert om voor eeuwig te sterven? De begeerte van de ziel naar rust kan onderdrukt worden, maar niet worden uitgeblust en allen die zich van "de fontein des levende waters" afhouden, moeten worden blootgesteld aan een pijnlijke onrust van de dorstenden. Maar allen die in een noodtoestand verkeren en hun consciënties trachten te smoren en hun zielen laten omkomen te midden van de ijdelheden en bekommernissen van de wereld, worden geroepen om tot de wateren te komen, welke alleen ware vrede en rust voor de ziel kunnen schenken.

2. "Hij die geen geld heeft", is degene die niets heeft om als een prijs te geven om ook maar iets wat hij nodig heeft te krijgen. Geen zondaar kan iets geven. Alles wat hij van zichzelf geeft is zonde. Als dat geld genoemd kan worden, geeft hij genoeg. Maar het is geen geld, maar schuld. Hoe kan hij dat als een prijs aan God aanbieden, waarvoor God juist naar zijn rechtvaardigheid voldoening vordert? En toch heeft hij niets anders en niets meer om te geven. Zelfs zijn ziel is niet van hem, ook niet zijn lichaam. Zijn leven is niet van hem, noch een enkel ogenblik van de tijd. Wat houdt hij dan nog over om te geven? Hij kan niets voortbrengen dan wat overeenkomt met

de verdorvenheid waarmee hij is vervuld en niets kan van zijn hand voortkomen wat niet geheel verontreinigd is. Het is de zonde waarvan hij een slaaf is. Alles wat binnen in hem en door hem gedaan wordt, moet overeenkomstig deze tirannieke heerschappij zijn.

O, zondaar, geef alle gedachte, dat u geld kunt geven voor de zaligheid, welke u in het evangelie wordt nabij gebracht, op. Deze kan niet worden gekocht, want zij is oneindig kostbaar en behoeft niet gekocht te worden, want zij is geheel vrij, zoals Goddelijke genade vrij is. Wilt u een volle en eeuwige zaligheid kopen? Wilt u uw "verworpen zilver" aanbieden tot de rijke genade van God?

3. "Zij die hun geld uitwegen voor hetgeen dat geen brood is". Maar hoe kan hij "die geen geld heeft" geld uit geven? Hij heeft geen geld van zichzelf, maar hij heeft het geld van Zijn Heere als een rentmeester in de hand. Hij is schuldig dat geld uit te wegen. Hij heeft zijn ziel en lichaam, zijn tijd en alle gelegenheden en barmhartigheden, alle kracht, welke voortkomt uit de kennis die hij verworven heeft, en het Woord en de middelen der genade. Deze gaven komen de Heere toe, maar Hij geeft ze ons in handen als rentmeesters en dit geld weegt hij uit "voor hetgeen dat geen brood is". Hij handelt als de verloren zoon die het deel van zijn goederen heeft doorgebracht. In toegeeflijkheid, welke strekt tot zelfvernietiging, heeft hij verkwest wat naar de raadgevingen van zijn vader moest worden aangewend tot de eer en verheerlijking van de Meester. Er was veel geld in zijn handen, maar het is uitgegeven zonder dat hij brood voor zijn ziel heeft. Hij heeft zichzelf ten koste van zijn ziel verkocht. De barmhartigheden welke hem van God gegeven waren, gebruikte hij als wapenen van opstand tegen Hem. Hij gebruikte de gaven om zelfmoord te plegen, in plaats van om brood te verkrijgen. Maar desondanks wordt hij geroepen, ja al had hij als de verloren zoon alles tot zijn laatste uur doorgebracht door zijn bandeloos leven, dan nog wordt hij geroepen om vanuit de genade Gods in Christus een vrije, volle en eeuwige zaligheid te ontvangen.

4. Zij die "hun arbeid voor hetgeen dat niet verzadigen kan" hebben besteed. Arbeid is vermoeiend en het is des te vermoeiender, wanneer het niet dient tot een bevredigend resultaat. Zwoegen dat in ijdelheid eindigt, is inderdaad zwoegen, En toch, hoevelen arbeiden zo in een wederstrevende godsdienst? Zij zijn hierdoor vermoeid, maar de gesel is op hun rug, daar de consciëntie hen aanzet, zoals de opzichters de arme zwoegende Israëlieten in het land der dienstbaarheid. Wat heeft al uw arbeid u gebracht? U bent nooit bekommerd geweest of u God hiermee behaagde. Ik daag u uit om te zeggen dat u uzelf hebt bevredigd. Velen onder u arbeiden in hun eigen weg in het gebruikmaken van de middelen der genade. Zoveel als u dat gedaan hebt, wilde u dat niet in enige andere vorm doen, zonder enig bevredigend resultaat te verwachten. Maar wat is de vrucht van al uw arbeid? Hebt u uzelf bevredigd? Bent u voor God verzekerd dat u een aandeel in Zijn gunst hebt ontvangen? Acht uw consciëntie uw godsdienst genoegzaam om een grond van hoop voor de eeuwigheid te vormen? Vriend, u slaapt nog, maar u bent niet bevredigd. Het is de rust van luiaard en niet van de vlijtige arbeider welke u geniet. In deze arbeid is geen rust en zal nooit rust komen. Bent u hiervan overtuigd? Zijn al uw godsdienstplichten, in uw toetsing aan uw geweten en aan de wet van God, toegevoegd aan de lijst van uw zonden? Bent u ervan verzekerd dat niets buiten Christus God en uw geweten kan tevreden stellen? Hoor de roeping Gods welke in de tekst tot u komt. U wordt hier bedoeld en genodigd. Houd op met te trachten om iets uit uzelf te doen en geef het gehele werk van uw zaligheid over in de handen van Hem Die gekomen is om te zoeken en zalig te maken dat

verloren is.

III. De voorwaarden van de roeping door God gegeven. Het begint met de eerste zin van de tekst, 'O', het volgende woord is "komt", dat gevolgd wordt door de oproep om "te kopen", dan door een nodiging "om te eten", dan weer door de woorden "hoort aandachtig naar Mij" en het besluit met de wondere woorden: "laat uw ziel zich in vettigheid verlustigen".

1. 'O', is een Goddelijke uitroep, uitgesproken door de stem van God, als met een trompet vanuit de hemel geblazen. Het is bedoeld om zondaren stil te zetten, daar zij zich haasten om de voorziening van genade in het evangelie voorbij te lopen, op weg naar een eeuwige ondergang. En hoevelen gaan hier ongemerkt aan voorbij, zonder enige indruk van de ernst en autoriteit van God. Zo ging de zorgeloze menigte op weg naar de markt in Jeruzalem het kruis, waaraan Jezus hing en moest sterven, voorbij, terwijl zij hun hoofden schudden en Hem smaadden. Zo gaan nog velen tot hun dood toe aan Hem voorbij en behandelen Hem en de roeping Gods in het evangelie met verachting.

Ook u zondaar, kunt op dezelfde wijze handelen als de versmaders vanouds, want Christus is zo zeker nabij u in het evangelie, als Hij bij hen was in het vlees. Hij is voor u in het evangelie verhoogd en geheel nabij u, zo zeker als Hij aan het kruis nabij hen verhoogd werd. U kunt Hem voorbijgaan, zo zeker als zij eenmaal deden. En wilt u, zorgeloze zondaar, Hem voorbij gaan, terwijl de Heere u roept om u stil te zetten? Hij spreekt tot u vanuit de hemel om u staande te houden, opdat u mag ophouden om zorgeloos helwaarts voort te snellen. O zult u hieraan geen gehoor geven! Strijdt u nog steeds tegen de autoriteit van God om u af te houden van Christus, de gekruiste Christus, als de enige hoop tot Wie u zich kunt wenden? Betekent Gods roeping u niets? Wordt de Goddelijke ernst beantwoord met verachting? Kunnen uw voeten voortgaan in de weg des doods, terwijl God Zijn roepstem doet donderen om u te arresteren? Het was onder een ontzettende duisternis en in het gezicht van het kruis dat de verachters van Jeruzalem Hem voorbij gingen. Hoe zijn uw omstandigheden van gelijke aard en hoe precies eender is uw gedrag? Onder de donkere schaduw van Goddelijke wraak, van de hemel geopenbaard, in de vloek van een verbroken wet, met het geblaas van de bazuin van het evangelie in uw oren en terwijl Christus zo nabij u is als de "onuitsprekelijke gave" van God, gaat u nog voort om uw verachting van God, van Zijn Christus, van Zijn genade en van Zijn zaligheid te openbaren.

O dat de Heere met kracht tot uw consciëntie mocht spreken en dat het u aan mag grijpen, opdat uw dwaze gang mag worden stilgezet en uw kracht ten verderve ten uiterste mag worden gebroken.

2. "Komt", is het volgende woord in de roeping. Het is aan u gericht door God. O, hoe wonderlijk is het dat zulk een woord van Hem tot zulk een mens als u bent zou komen! Het is aan u gericht door Hem, Die u als "Christus gekruist" in het evangelie wordt gepredikt. Hoe moest u gevoelen dat u zijn oproep onmogelijk mag weerstaan! Hij spreekt tot u als de Heere, Die op Zijn troon in de hoge is verheven, met het gezag dat Hem is gegeven, want "Hem is gegeven alle macht in hemel en op aarde" en Hij spreekt als een "Vorst en Zaligmaker". En wat voor een komen houdt dit in? Het is de aanrading van de wil om tot Christus te gaan. Het is de begeerte om Christus en de zaligheid te ontvangen, op de voorwaarden van vrije genade door God in het evangelie voorgesteld. Hebt u ooit zulk een aanrading in uw ziel gehad? Hebt u ooit zulk een gezicht van Christus gehad, dat u zonder Hem niet meer vergenoegd kon zijn?

3. "Koopt" is het volgende woord en het schijnt in zulk een roeping een vreemd woord te zijn. Het vertelt u dat er een persoonlijke verbintenis tussen u en de Christus Gods moet zijn en tussen u en God in en door Hem. Maar hoe kan een dergelijke transactie tussen Christus en de zondaar zijn, als in het kopen en verkopen is begrepen? Door te kopen ontvangt men iets wat nooit eerder uw eigendom was en door te verkopen geeft men u iets wat u nooit eerder toebehoorde. Kan er zulk een verbintenis tussen u en Christus en tussen Christus en u zijn? En wanneer u koopt, krijgt u een recht op hetgeen u ontvangt, wat voor iedere rechtbank van kracht blijft, indien naar recht wordt gehandeld en uw recht ten opzichte van de koop niet zal worden betwist. Wordt een recht tot zaligheid niet in de hof des hemels bekrachtigd en door Christus geschonken aan allen die met Hem in het geloof een verbintenis aangaan? Wordt hierbij niet uitdrukkelijk gezegd, dat het kopen van Christus niets anders is dan "te kopen zonder geld en zonder prijs wijn en melk"? Is dit niet de koop die bij uw staat als zondaar past? Voorwaar het past geheel bij uw toestand, of het uw ligging betamelijk voorkomt of niet.

4. Gij die geen geld heeft" is de enige die van Christus koopt. De markt van vrije genade, de evangeliemarkt, is de enige plaats waar men zulk een zaligheid kan kopen. Niemand kan daar koper zijn, dan die een schuldenaar is geworden en u wordt dan een koper door met Christus te onderhandelen. Door een oneindige schuld te aanvaarden, verwerft u een oneindige rijkdom. U koopt, wanneer u als een zondaar, die verdient voor eeuwig om te komen, Christus aanneemt in al Zijn rijkdommen, van heerlijkheid, van verdienste en van genade, op de voorwaarden waarop God Hem voorstelt als Zijn vrije en "onuitsprekelijke gave". En het Woord van God is uw volmacht om dit alles aan te nemen. Op dat Woord verlaat zich het geloof als goed en genoegzaam en dan begint u hoopvol te zien op de genade van de belofte van zaligheid. O, vrienden, wees niet tevreden zonder met de roeping om te kopen te besluiten. U kunt uw gebrek aan geld en prijs niet als een reden aanmerken om niet te kopen. Ik vrees dat uw beurs nog te vol is, ofschoon het alleen maar vals geld bevat. U moet deze geheel uitschudden. Uw beurs en uw handen moeten geheel ledig zijn en uw verdienste verdwijnen, eer dat u een koper op de evangeliemarkt kunt zijn. Zonder geld, zonder enige verdienste, een schuldenaar die verstaat dat alleen door de eeuwige dood voldaan kan worden. U kunt van Christus kopen, wat u in der eeuwigheid niet kunt verwerven. O, wie kan zulk een aanbieding op die voorwaarden doen? O, zondaar, geef alle verwachting op, totdat u met Christus onderhandelt en wanneer u eenmaal met Hem onderhandelt, zal Hij alle markten onaangenaam voor u maken, behalve die waarop u Hem en Zijn zaligheid hebt gevonden, "zonder geld en zonder prijs".

5. "Hoort aandachtelijk naar Mij" is het volgende deel van de roeping. Dat vertelt ons dat wij het Woord dat uit des Heeren mond uitgaat moeten aankleven, als de enige volmacht van ons geloof. Niet eerder hebt u gekocht, of er zal een poging gedaan worden om uw recht van bezit aan te vallen. Maar "hoort aandachtelijk" naar de Heere. Wat heeft het te betekenen, wanneer Hij toelaat dat uw recht wordt betwist? Laat uw hoop op uw bezit, vanwege haar grond en volmacht, niet geschud worden en voedt uw ongeloof niet in uw gewaarwording. "Hoort aandachtelijk" naar de Heere, wanneer Hij u het pad der plicht voorschrijft. U kunt zich nooit in de voorziening verheugen, waarop zij, die gekomen en gekocht zijn, aanspraak maken, dan in de mate, waarin u eerbied hebt voor al Zijn geboden. Wacht u ervoor om te luisteren naar de voorstellingen van het ongeloof en hoedt u om acht te nemen op de ongerechtigheid van het hart.

6. Het volgend woord in de roeping is "eten". Het komt tweemaal voor, de eerste keer na de roeping om te kopen en dan weer na de woorden "hoort aandachtelijk naar Mij". Het kan niet gesteld worden voor de oproep om te kopen, want ik moet eerst hebben, voordat ik kan eten. En ik kan niet voortgaan met eten, dan wanneer ik "aandachtelijk" naar de Heere hoor. Te "eten" is een geestelijk genoeg te hebben in de leringen van het evangelie en om zich haar beloften van genade in geloof toe te eigenen. Het eerste kan zijn zonder het laatste. Het geloof kan werkzaam zijn op de onderwijzing van de evangeliewaarheid om enige geestelijke genieting te geven in de tentoonstelling van de heerlijkheid en genade Gods in de verlossing, zonder dat er sprake is van enige bewuste toe-eigening van de beloofde genade. En toch kan dit een waar eten zijn. Het verwekt een versterking van de begeerte van de ziel naar vermeerdering in kennis, geloof en liefde en brengt dadelijk een verandering van de ziel teweeg. Hieruit vloeit een begeerte voort om gebruik te maken van de grote en dierbare beloften, waarop allen, die in Christus zijn, recht hebben op grond van Zijn dierbaar bloed. Bekwaam gemaakt om de genade van de belofte in tijd van nooddrift toe te eigenen, worden zij opgewekt en in deze bemoediging mag hun ziel haar kracht vernieuwen. In deze oefening des geloofs eten zij waarlijk. Alleen hierin bestaat de ware spijziging.

Allen die komen en kopen worden geroepen om te eten. Waarom zouden zij niet? Voordat zij kwamen en kochten, konden zij alleen maar stelen door de hand te slaan aan de zegeningen van het Verbond, zoals deze in de beloften van het evangelie nabij gebracht worden. En hoe algemeen is deze diefstal! Er zijn niet weinigen die voorgeven dat zij vrede hebben en die een luidruchtige blijdschap en ijver aan de dag leggen, maar zij hebben alles gestolen. Zij hebben zich de liefde van God toegeëigend, op grond van de algemene verzoening en op dezelfde gronden doen zij met de verlossing van de dood, welke zij verbinden aan Christus en zo misleiden zij zichzelf in de verzekering dat alles wel met hen is en wagen zij het om aanspraak te maken op de beloften. Natuurlijk geeft het hun blijdschap, maar het is gestolen wijn die hen verheugt. Natuurlijk maakt dit hen zeer ijverig en zij doorreizen stad en land om Jodengenoten te maken. Deze blijdschap en ijver kunnen voortduren, totdat het hen vergaat als de dwaze maagden, toen de deur naar het bruiloftsfeest gesloten werd. Vrienden, gedenk dat een recht om te eten een gevolg is van een gelovige onderhandeling met een persoonlijke Zaligmaker, zonder of buiten Wie wij niets kunnen doen. En waarom zouden degenen, die zijn gekomen en hebben gekocht, nu niet beginnen te eten? Mogen zij niet het brood eten dat hun werd gegeven? Mogen zij het brood dat zij gekocht hebben niet eten? Is hun recht om dat te doen niet gegrond op het dierbaar bloed dat het eeuwige Verbond verzegelt? Is dit niet het Verbond waarmee zij zich voeden en zijn alle voorwaarden van dat Verbond niet door Christus, het Verbondshoofd, vervuld. Is het niet op grond van Zijn volbrachte arbeid dat zij geroepen worden om te eten wat hun wordt voorgezet? O, zeker, Hij heeft niets nagelaten wat vereist was om alle Verbondsweldaden voor Zijn volk zeker te stellen en allen, die Hem door het geloof ontvangen, kunnen in Hem geen hinderpaal tussen hen en de beloofde genade ontmoeten. Vereniging met de Persoon en steunen op het bloed van Christus zijn de twee grote wezenlijkheden welke nodig zijn om te voeden met de voorzieningen van de Verbondsgenade, die op de tafel van het evangelie worden uitgespreid.

7. "Laat uw ziel zich in vettigheid verlustigen". Deze woorden worden op de juiste plaats toegevoegd. Zij zijn wonderlijk geschikt voor een verlegen gast, wiens beschaamdheid van aangezicht hem verhindert om aan de maaltijd deel te nemen. Laat

uw ziel met al haar noden en tekortkomingen "zich verlustigen". Vergun u om u tot de overvloed van Gods rijke Verbondsgenade te wenden. Houdt u niet terug. Misgun uzelf uw plaats aan de tafel niet. De Heere zegt: "Het gehele feest is het Mijne en Mijn liefde richt het aan voor zondaren. Ik ontving van Mijn Zoon, als hun Borg, volledige voldoening voor al hun zonden en omdat Ik in Zijn gerechtigheid een welbehagen had, bestaat er geen hinderpaal meer tussen hen die in Hem zijn en enige van al de weldaden, die Ik Hem beloofd heb hun te zullen geven. U hoeft daarom niet meer als een slaaf aan Mijn tafel aan te zitten. U zult Mijn genade eren, niet door vrees om aan de maaltijd deel te nemen, maar door uw ziel in vettigheid te verlustigen. En u zult Hem eren, in Wien Ik een welbehagen heb en Die voor u een recht heeft aangebracht om u met een kinderlijke vrijheid in het welvoorzien feest te verheugen". In dit hartelijke welkom kan de stem van de Zoon herkend worden. Het is alsof Hij zei: "Wat heb Ik anders gedaan dan wat vereist was om u een recht te geven op hetgeen u nu voorgezet wordt? Heb ik enige reden voor schaamte en weerzin overgelaten? En indien Ik, ten koste van Mijn bloed, uw verlossing heb verzekerd, verwacht u van Mij dat Ik u niet met verheuging in deze weldaden wil zien? Heb ik enige reden gegeven dat Mijn liefde is afgenomen? Is het niet tot blijdschap van Mij om waar te nemen dat Mijn geliefden zich in het feest, dat Ik door Mijn dood heb voortgebracht, verblijden?" En de Geest spreekt in deze woorden. Het is alsof Hij zegt: "Heb ik u niet herwaarts gebracht, opdat u feest mocht vieren? Wilt u Mijn liefde niet vergelden door u met Mijn bedoelingen te verenigen? Uw ziel heeft nodig om te genieten wat zo vrij en rijkelijk is voorzien.

Ik wenste dat u hier wel bij wilde varen en teneinde hiertoe te geraken moet u uzelf meer in vertrouwen aan Mijn genade overgeven, als de Geest des geloofs en der aanneming. En gedenk dat het voedsel voor u genezend zowel als versterkend is, medicijn, zowel als brood en door dat middel zal Ik het werk der heiligmaking voortgang doen vinden. U bent Gode schuldig om naar heiligmaking te jagen. Handel daarom wijselijk met uw eigen geval en getrouw met de Goddelijke eis door uw ziel in vettigheid te laten verlustigen. En als ge uw hart verwijdt zult hebben om in de weg van Gods geboden te wandelen, is het alleen door een hartelijk gebruik van wat u is voorgezet dat u dit kunt verkrijgen. Zodanig is de roeping van het evangelie in het Oude Testament. En hoe komt deze precies overeen met de roeping die wij in het laatste hoofdstuk van het Nieuwe Testament vinden: "En de Geest en de bruid zeggen: Kom! En die het hoort, zegge: Kom! En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet". Hier wordt, evenals in Jesaja, het beeld van het water gebruikt om de onmisbaarheid, vrijheid en overvloed van de genade Gods, zoals deze geopenbaard en nabij gebracht wordt door het evangelie, te tonen. Het is het "water des levens", levengevende en levenverwekkende, voortkomende als een rivier "van de troon van God en van het Lam". Haar fontein is in de soevereine, oneindige, eeuwige en onveranderende liefde van God. Het komt uit de Goddelijke troon voort, omdat het Lam, Dat in het midden staat, werd geslacht en het vloeit in de ziel door de bediening van de Heilige Geest.

Alles wat in deze wonderlijke uitstorting is begrepen, wordt gevonden in Christus, als geopenbaard en aangeboden in het evangelie. Een roeping tot Christus is daarom een roeping tot "het water des levens". "En de Geest en de Bruid zeggen, Kom". Niet de Geest zegt en de bruid zegt, maar beiden spreken tesamen. In de Bijbel spreekt de Geest, maar het is door geïnspireerde mannen, die Christus hebben omhelsd. Hij spreekt ook door de prediking van het evangelie, maar het is door mannen die met het Lam zijn ondertrouwd. De Geest spreekt niet zonder de bruid en de bruid kan geen "Kom" zeggen buiten Hem. "En die het hoort, zegge: Kom!". Er wordt niet gezegd:

"Laat hem die hoort komen", want hij die hoort moet deze roeping van zijn oor tot zijn hart overbrengen. Hij moet tot zijn ziel en tot de Heere zeggen: "Kom". Hij moet niet ophouden om "kom" tot zijn hart te zeggen, totdat het de roeping begint te beantwoorden en totdat het hart bewogen wordt om dit te doen moet hij tot de Heere zeggen: "Kom", zoals hij het uitroept : "O, bezoek mij met Uw heil".

"En laat hem die dorst heeft komen", hij die waarlijk het heil des Heeren zoekt op de voorwaarden van het evangelie. Als hij dorstende komt, laat hem nu komen in vertrouwen. Het is alleen in deze weg dat het "zeg" in zijn ziel nederdaalt. De roeping zegt de man die dorst heeft, dat hij gewillig is om een schuldenaar te zijn en hij wordt een gelovige geheten, indien hij gewillig is om dan te ontvangen en te vertrouwen. Laat hem het water des levens om niet nemen, want niets anders dan zijn onwilligheid houdt hem hiervan af. Aldus spreekt de Heere in de beide bedelingen van Zijn genade tot alle evangeliehoorders: "Hoor en uw ziel zal leven!"

(Uit: "Sermons of John Kennedy").

Aanhangsel III.

OVERZICHT VAN BEKENDE PREDIKANTEN.

Thomas Hogg, Kiltearn (1628 - 1692)
John Mackillican, Alness (- 1689)
Thomas Ross, Kincardine (1614 - 1679)
James Fraser of Brea, Culross (1639 - 1698)
Angus Macbean, Inverness (1656 - 1688)
James Fraser, Alness (1695 - 1769)
Daniël Beaton of Bethune, Rosskeen (1679 - 1754)
Alexander Pope, Reay (1706 - 1782)
Eneas Sage, Lochcarron (1694 - 1774)
Lachfan Mackenzie, Lochcarron (1754 - 1819)
John Porteous, Kilmuir Easter (1704 - 1775)
James Calder, Croy (1712 - 1775)
Hector MacPhail, Resolis (1716 - 1774)
Charles Calder, Ferintosh (1748 - 1812)
John Kennedy, Killearnan (1772 - 1841)
Alexander Gunn, Watten (1773 - 1836)
John Munro, Halkirk (1768 - 1847)
John MacDonald, Ferintosh (1779 - 1849)
Alexander Stewart, Dingwall (1764 - 1821)
Roderick Macleod, Snizort (1794 - 1868)
Angus Mackintosh, Tain (1763 - 1831)
Alexander Macleod, Uig (1786 - 1869)
Robert Finlayson, Helmsdale (1793 - 1861)
Charles Calder Mackintosh, Tain (1806 - 1868)
Alexander Stewart, Cromarty (1794 - 1847)
Finlay Cook, Reay (1778 - 1858)
Archibald Cook, Daviot (1788 - 1865)
Donald Sage, Resolis (1779 - 1869)
John MacRae, Ness (1794 - 1876)
John Kennedy, Dingwall (1819 - 1884)
Gustaphus Aird, Creich (1813 - 1898)
Alexander Auld, Orlig (1821 - 1902)
Walter Ross Taylor, Thurso (1805 - 1896)
Robert Findlater, Lochtayside (1785 - 1832)
William Mackenzie, Tongue (1738 - 1834)
ohn Balfour, Nigg (- 1752)
William Forbes, Tarbat (1767 - 1838)
John Mackay, Lairg (1680 - 1753)
Thomas Mackay, Lairg (1717 - 1803)
Christopher Munro, Strathy (1816 - 1885)

Aanhangsel IV.

NABESCHOUWING.

Voor een beter verstaan van het godsdienstig réveil in de Hooglanden van Schotland is het nuttig om wat nader in te gaan op enkele historische en theologische achtergronden.

Tradities en sociale achtergronden.

De geschiedenis van de Schotse Hooglanden is in menig opzicht een boeiende geschiedenis. Veel literatuur is dan ook verschenen over de "clans" de "chieftains", de "tartans", de "kilts", de "bagpipes en de "fairs", begrippen die niet los zijn te denken van de traditionele historie van het volk van boven de Grampians. Ook de moed van de tirannieke stamhoofden, zoals bij de opstand van de "Jacobites" met hun uiteindelijke nederlaag bij Culloden in 1745. is in allerlei toonaarden in proza en versvorm weergegeven. De romantiek van de Hooglanders, welke door de wonderschone en imponerende natuurpracht van het noorden een bijzonder accent ontvangt, heeft velen tot op deze dag aangesproken.

Ook het geestelijk réveil in het noorden heeft iets origineels en is niet los te denken van de aloude tradities. Het waren juist de onbijbelse tradities, welke zo ingeworteld waren in de volksaard van de Hooglanders. Alleen de kracht van het evangelie was in staat om deze tradities teniet te doen. Het was geen geringe opgave om de rebelachtige natuur van de bergbewoners te onderwerpen aan een leer, waarbij het menselijk kunnen geheel wordt uitgesloten. Juist de overwinning over de vastgeroeste en diep ingewortelde tradities betekende een zeer heldere tentoonspreiding van het licht van het evangelie van vrije genade en de uitwerking hiervan is dan ook lange tijd zichtbaar geweest.

Naar de mens gesproken ging het werk van de reformatie in het noorden veel moeizamer dan in het zuiden. Van de kant van de "chiefs", de stamhoofden, was eerder verzet dan medewerking. Het "clan systeem" (stammen) hield het arme volk jarenlang in een ijzeren greep. De "chiefs" hadden het voor het zeggen en hielden de simpele onderdanen onwetend en dom. Terecht wordt het "clan systeem" de belangrijkste sociale factor in de Hooglanden genoemd.¹ In de tijd van de roomse overheersing veranderde de invloed van de "chief" niet ten gunste van de priester. "De één had er belang bij om de invloed van de ander te bevorderen en te erkennen. De "chief" zond zijn "clans- man" met bloed aan zijn handen naar de priester om vrede". De kerk van Rome gebruikte het depotisme van de landadel als middel om het volk in de greep van het bijgeloof te houden.² En de "chieftain" eiste een absolute onderworpenheid van de "clan" aan zijn autoriteit. Het sociale peil van de bevolking was eeuwenlang zeer laag. De schrale grond bood weinig middelen van bestaan, waarbij komt, dat van particulier bezit geen sprake was. De veeboeren leden doorgaans armoede en de magere oogst van haver en gerst was veelal onvoldoende om in de eigen behoefte te voorzien. Zelfs in de 18e eeuw heersten grote sociale

---

¹ M. Lochhead, The Scots household in the eighteenth century, blz. 169

² J. Kennedy, The days of the fathers in Koss-shire, blz. 5

misstanden en was de welvaart ver te zoeken.³ De "clearances", de fanatieke ontpachting door de grootgrondbezitters, welke onder goedkeuring van het gezag in Londen geschieden, dwongen velen tot emigratie naar Canada en Australië. Desondanks betekende de maatschappelijke situatie niet zoëer een barrière voor de verbreiding van het evangelie. Het waren, zoals opgemerkt, vooral de volkstradities die een schier onneembare vesting bleken te zijn. De taal, het Gaelic, en de vele oude Keltische gewoonten drukten een stempel op de volksaard. Het drankmisbruik, de traditionele vermaken en vele heidense en bijgelovige gebruiken waren een hardnekkig kwaad. De doorwerking van de presbyteriaanse godsdienst in de Hooglanden betekende niet dat alle tradities verdwenen. Waar het evangelie krachtig werkte, moesten de verkeerde gewoonten en gebruiken wijken, maar het eigenaardige volkskarakter van de Hooglanders bleef eeuwenlang bestaan. Eerst toen het noorden meer en meer verengelste en het Gaelic als volkstaal werd vervangen door de taal van de zuiderburen, was het réveil over haar hoogtepunt heen.

Het is onjuist om te beweren dat een door het zuiden ingebrachte beschaving het volk van het noorden rijp maakte voor het evangelie. Maatschappelijke en morele omstandigheden kunnen een verandering zijn, maar waar het Gods voornemen is om een land te bezoeken met Zijn heil, daar worden alle obstakels uit de weg geruimd. De prediking van het evangelie richt zich niet tot beschaafde en nette mensen, maar tot zondaren, die niet beter zijn dan de barbaren van Malta. De weg om het volk in aanraking te brengen met het Woord van God moest wel worden gebaad. Gelukkig waren er leraars die hun eigen taal spraken. Thomas Hogg van Kiltarn kwam zelf uit het noorden en het was de Covenanter Munro of Fowles, die zorgde dat hij werd beroepen. Deze adellijke familie heeft veel gedaan om de zaak van de reformatie in het noorden te bevorderen. Zodoende waren de "parishes" van Kiltarn en Alness enclaves omgeven door de "clans" die het Covenant hardnekkig bleven bestrijden.⁴ Maar het eerste steunpunt was gelegd! De "records" van de classis van Inverness en Dingwall tonen duidelijk aan tegen wat voor een sterke stroom de eerste evangelische leraars moesten oproeien. Zij rapporteerden herhaaldelijk van allerlei bijgelovige gebruiken, zoals afgodische afbeeldingen, heiligenverering, "het gebruik om stieren te offeren", "gedenktekenen van afgoderij in verschillende plaatsen" enz. Ook kwamen overspel, drankmisbruik en diefstal veelvuldig voor.

Karakteristiek van de prediking

De komst van het evangelie betekende een bevrijding van de banden van bijgeloof en wreed despotisme. Het kostte Hogg en de zijnen veel moeite om de harten van het volk te winnen. "De evangelische leraars in de Hooglanden, wier onderwijzing uiteindelijk het vertrouwen van de massa van het volk innam, wendden hun geneesmiddel onder een moeilijke en vaak wanhopige toestand aan. Zij verkondigden de boodschap van het evangelie met de hartstochtelijke aandring dat dit de weg des levens en de bron van genezing inhield".⁵ Het was een "strijdbaar presbyteriaans evangelisme" dat niet alleen in conflict kwam met de heersende tradities, maar vooral in de eerste helft van de 18e eeuw te maken had met de geest van "moderation", het evangelie van deugd en verdraagzaamheid. De verheffing van de menselijke talenten, welke de aanhangers van deze Arminiaanse leer propageerden, kon onmogelijk een algehele verandering van het zedelijk leven in het noorden teweegbrengen. Geen

---

³ P. Hume Brown, History of Scotland, deel 3, blz. 207

⁴ W. Mackay, Records of the presb. of Inverness and Dingwall, 1643-1688, blz. VII

⁵ J. Macinnes, The evangelical movement in the Highlands of Scotland 1688 to 1800, blz. 3

wonder dat de prediking van de episcopaals-gezinde leraars in de dagen van de vervolging en van de vrijzinnige moderaten in de eeuw van verlichting het volk in onwetendheid en bijgeloof hield. Deze moraaltheologie miste alle kracht om de zonde als het grootste kwaad aan te wijzen en werkte, in plaats van deugdbevorderend, de ontzedelijking nog meer in de hand. Het "merg van het evangelie" ontbrak in hun predikaties. Geen wonder dat een lid van de Algemene Vergadering van de Schotse kerk een dergelijke preek becommentarieerde als een preek "over moraliteit, waarin niets was over Christus en het evangelie".⁶ De evangelische leraars preekten daarentegen niet alleen de "vorm van de gezonde leer", maar zij hadden ook "de kracht der godzaligheid lief". Hun prediking was een radicale vernieuwing van het hart van een gevallen mens door het geloof in Christus. Alle menselijke deugden als grond werden hierbij uitgesloten. Wat was de karakteristiek van de prediking van de leraars in het noorden? Kort samengevat is het hoofdkenmerk. De aanbidding van de vrije genade Gods in Christus aan verloren zondaren en het geloof in Zijn bloed als het enige middel tot behoudenis. Het bekende werk van James Fraser uit Alness, "The Scripture doctrine of Sanctification" (de schriftuurlijke leer van de heiligmaking) handelt onder meer over "de evangelische prediking".⁷ Fraser stelt hierin dat de prediker rekening moet houden met de feitelijke toestand van de gemeente, die zowel uit bekeerden als onbekeerden bestaat. "Er zijn er die geheel zeker en gedachteloos zijn ten aanzien van hun staat, terwijl anderen ernstig zijn en onder de scherpe tucht van de wet in hun consciëntie verkeren. Er kunnen ook grote verschillen zijn in de bijzondere toestand en omstandigheden van personen die in een staat van genade zijn. Sommigen zijn zwak en anderen sterk". Fraser acht het onjuist te veronderstellen dat de gehele gemeente uit gelovigen bestaat, want "... dan houdt men de mensen onwetend over hun natuurlijke staat". Hij preekte niet alleen voor Gods volk, maar ook geen evangelie zonder de noodzakelijkheid van de kennis van de verlorenheid: "Het eerste voornamen van de prediker aangaande zulke zondaren behoort hierin te bestaan om hen waarlijk tot Christus te brengen door het geloof dat waarlijk met Hem verenigt". Ofschoon Christus aan een ieder moet worden gepredikt, betekent dit niet dat de wet geen functie heeft. Daarom vervolgt hij: "Ondergeschikt aan dit voornamen voornemen is deze andere nl. om zulke zondaren bekend te maken met de ellendigheid van hun toestand door het licht van de wet, teneinde hun het kwaad van de zonde te laten zien en het schrikkelijke oordeel, vloek en wraak, dat door de wet geëist wordt ...". Eerst moet de staat van de verloren mens worden opengelegd, waartoe de wet het voornamen instrument is, want "door de wet is de kennis der zonde". Maar "tegelijkertijd met het oog op de zondaren, die ernstig in de zaak van de zaligheid geworden zijn, is het gepast dat de prediker hun ten volle voorstelt de overvloedige en uitnemende rijkdom van Goddelijke genade, de algenoegzaamheid van de Zaligmaker, Zijn liefde tot zondaren en het behagen dat Hij heeft in hun overgave aan Hem en de absolute vrijheid (zonder geld en zonder prijs) waarmede Christus en alle genade in het evangelie, zelfs aan de voornaamste der zondaren wordt aangeboden".

Vervolgens acht Fraser het de plicht van de voorganger om "de oprechte belijders die waarlijk in de staat der genade zijn op te bouwen in heiligheid en troost". De ware heiligmaking, waarover zijn verhandeling eigenlijk gaat, is een voornaam stuk in het leven des geloofs. De christen is bevrijd van de wet als een verbond, maar niet ontslagen van zijn plicht om naar Gods geboden in heiligheid voor Zijn aangezicht te wandelen.

---

⁶ W.L. Matheson, *The Awakening of Scotland*, blz. 192

⁷ James Fraser, *The Scripture doctrine of Sanctification*, blz. 495 e.v.

Na deze beschrijving van de inhoud van de prediking merkt Fraser op dat "het niet altijd het evangelie is dat vanaf de kansel wordt verkondigd". De prediker "kan erg gevoelig handelen over de Goddelijke volmaaktheden en de autoriteit van Gods regering en wetten". Hij kan "ernstig de mensen vermanen om zich te bekeren van hun zonden en om de gesteldheid van hun harten en levenswandel te hervormen". Deze prediking kan veel waarheid bevatten, "maar in dit alles is niets waardoor de ziel, die vermoeid en belast is, verlicht en verkwikt kan worden . . .". Deze wettische prediking, welke aanzet om de zonde te verlaten en aanspoort tot christelijke deugden, zonder de nadruk te leggen op het geloof in Christus, waarbuiten alle pogingen om de zaligheid te zoeken tevergeefs zijn, mist alle kracht. "Welke argumenten of vermaningen zullen over de harten der mensen zegevieren om heilig en deugdzaam te zijn, terwijl zij nog onder de wet en de heerschappij der zonde zijn?" Er is volgens Fraser maar één weg die de prediker aan moet wijzen: "Christus, de Zaligmaker en de Heere, te prediken is de som van de evangelieprediking". Hij is gekomen om Zijn volk zalig te maken van de zonden. Het kruis van Christus is het centrum van de verkondiging en de enige weg der behoudenis voor een verloren mens. "De algehele strekking van deze zaligheid wordt samengevat in deze weinige woorden: "Hij is ons geworden wijsheid van God, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing". In de wettische preken ontbreekt dit centrale element geheel. Als voorbeeld citeert Fraser een preek van een tijdgenoot over Ps. 9:10, waarin wordt aangedrongen om "Gode te leven en een hemels leven te leiden, indien wij ooit verwachten kunnen om de zalige woonplaats te bereiken. Wij moeten naar goedheid en heiligheid jagen, alvorens wij daar worden toegelaten". Het gebrek van deze preek is volgens Fraser dat de hemelse zaligheid afhankelijk wordt gesteld van heilige plichten "zonder Christus of Zijn dood en opstanding te noemen". De verdiensten van de Middelaar als enig fundament van de zaligheid worden achterwege gelaten. De gerechtigheid van Hem tot rechtvaardigmaking blijkt niet zo noodzakelijk te zijn om een zondaar aan te nemen. Met klem verdedigt de predikant van Alness dat "de leer van het geloof en van Christus en Die gekruist in de juiste verhouding tot de heiligheid en goede werken behoort gezien te worden". Indien deze onafscheidelijkheid wordt losgelaten zijn de gevolgen fataal. De godsdienstige mens gaat dan rusten op zijn plichten, ernst en zogenaamde bekering en is zich niet bewust dat hij Christus als borg voor zijn schuld niet behoeft.

Ondanks het evangelische element, dat de predicaties van vele Schotse leraars in het begin van de 18e eeuw bevatte, won de nieuwe type prediking van "doen en laten" steeds meer veld. In feite was het een semi-arminianisme dat de preken van de moderaten ademde. "Het was op vele kansels en in vele banken dat deze leer in de tweede helft van de eeuw in de Hooglanden aanhang had. James Calder van Croy gaf zijn mening over een preek die hij voor de classis van Inverness in 1763 hoorde: "Niets helaas! Helaas! Niets van de dierbare Christus en van Zijn heerlijk evangelie in deze bevestigingspreek!"⁸ De moderaten preekten zonder leven of kracht. Soms hadden zij een gedaante van rechtzinnigheid, maar "van mannen, die nooit de last der zonde in hun eigen harten hebben gevoeld, kan nooit worden verwacht dat zij de leer van de verzoening of wedergeboorte kunnen waarderen. Zij kunnen de noodzakelijkheid van een Zaligmaker om verzoening teweeg te brengen en van een Goddelijke Geest om te vernieuwen niet inzien".⁹ Deze "levenloze" leraars misten de kracht der godzaligheid. Zij preekten alleen een stelsel van levenloze waarheden.

Van een geheel andere geest waren de evangelische predikers in het noorden. John Kennedy geeft een karakterschets van de leraars in zijn geboortestreek, in Ross-shire.

---

⁸ The evangelical movement, blz. 175

⁹ W.G. Blaikie, The preachers of Scotland, blz. 217

"Het was niet door talenten, noch door geleerdheid, noch door welsprekendheid, dat de predikers in de Hooglanden een leidende plaats hebben verworven, maar door een diepgaande bevinging van de kracht der godzaligheid, een helder inzicht in de leer der genade, een bijzondere nabijheid tot God, een heilig leven en een gezegende bediening".¹⁰ Natuurlijke gaven zonder bij bevinging deel te hebben aan het verborgen leven Gods waren weinig geacht in het noorden. Zij "preekten niet voor hun volk als toneelspelers op de planken om zichzelf te vertonen en hun gehoor te behagen". Zij waren "zichzelf verloochende", "ernstige", "getrouwe", "wijze", "krachtige" en "separerende" predikers, die "naar de mening Gods in Zijn Woord preekten "met gezag, zalving, wijsheid, vurigheid en liefde".

Niet allen hadden dezelfde manier van preken. "Porteous en Mackenzie overtroffen in bekwaamheid en treffende voorstelling en zij hebben meer gedenkwaardige gezegden nagelaten dan wie ook. Calder en MacPhail preekten in heldere, stichtelijke bewoordingen, vervuld van Christus en Die gekruist, terwijl alles uit hun manieren en taal zorgvuldig werd uitgesloten, wat de oren van hun hoorders mocht afleiden van de geestelijke zin van de boodschap die zij brachten. Macadam en Forbes muntten uit vanwege de nauwkeurigheid in uitlegging en uiteenzetting. Dr. Mackintosh was uitnemend in ernst en kracht en Fraser en MacDonald overtroffen hen allen vanwege de helderheid en bekwaamheid in de ontvouwing van de genadeleer en in de vurige aanspraak van degenen die buiten Christus zijn".

Kennedy vindt de prediking van de "apostelen" van het noorden opmerkelijk door de volledigheid. "Het combineerde een voorzichtigheid van verklaring, volheid en nauwkeurigheid van de leerstellige uiteenzetting, een doorzoekende beschrijving van de bevindelijke godsvrucht en een nauwkeurige toepassing van de waarheid aan de consciëntie". Zij waren "systematische godgeleerden", die zowel "de gedaante van de gezonde leer" als een bevindelijke kennis van de waarheid naar voren brachten. Zij verklaarden de volle raad Gods voor hun hoorders, tot waarschuwing van de onbekeerden en troost en bemoediging van Gods volk en van de kleinsten in de genade. Het was geen kenmerkenprediking in die zin dat de gestalten van de christen centraal staan en het werk van Christus op de achtergrond geschoven wordt. Zij verkondigden het geloof in Christus als noodzakelijk voor een ieder, die onder het evangelie verkeert. Zonder de leer der verkiezing te onderschatten legden zij meer de nadruk op "het woord der verzoening", dat zij als "gezanten van Christus wege" hun hoorders voorhielden met de ernstige aandrang "om zich met God te laten verzoenen". Angus MacGillivray geeft zijn mening weer over de inhoud van hun prediking: "De heerlijke persoon van Christus, God geopenbaard in het vlees, de vrije rechtvaardigmaking door Zijn toegerekende gerechtigheid, de volheid van de Geest van Christus, teneinde dode zielen levend te maken en de leden van Zijn lichaam te heiligen, de vrije toegang die zondaars tot Christus hebben, Zijn genadige nodiging tot iedere zondaar om nu tot Hem te komen en Zijn belofte voor al degenen die tot Hem komen om dadelijk met God verzoend te worden en dit alles verbonden met de algehele verdorvenheid en Gods verkiezende liefde, dat waren de leringen die de predikanten preekten ...."¹¹ Door de aanbidding van genade te accentueren deden zij geenszins tekort aan de leer van de onmacht en onwil van het schepsel om met God verzoend te worden, noch aan het vrijmachtig welbehagen Gods van eeuwigheid om te verkiezen en te verwerpen. Juist het naar voren brengen van de vrije nodiging van het heil aan zondaren zonder onderscheid bewees het vrije karakter van de zaligheid,

---

¹⁰ The days of the fathers, blz. 21 e.v.

¹¹ A. MacGillivray, Sketches of religion and revivals of religion in the North Highlands, blz. 23

die zonder verdienste, "zonder geld en zonder prijs" de zondaar wordt geopenbaard en toegepast.

Merkwaaardig is dat het karakter van de preken van de evangelische leraars gedurende twee eeuwen hetzelfde bleef. Er is geen verschil tussen de preken van James Fraser en John Kennedy wat de hoofdkenmerken aangaat. Allen hadden ook gemeen dat zij "uitermate voorzichtig waren in de voorbereiding voor de preekstoel". Doorgaans maakten zij veel werk van de voorstudie, waarbij "zij zochten te weten welke boodschap de Heere hun zou geven". Hun preken ontleenden zij niet aan die van anderen, want "indien hij zijn preek schrijft wat hij in een boek vindt, geeft hij de bevindingen van een ander en niet van zichzelf",¹² zo waarschuwt Lachlan Mackenzie een voorganger die hij moet bevestigen. Zij muntten uit in originaliteit van voordracht. Niet voor niets merkt Hugh Miller van Alexander Stewart van Cromarty op dat "op het gebied van de analogie" niemand hem in "vindingrijkheid en originaliteit evenaarde".¹³

Theologisch standpunt.

Het theologisch standpunt van de mannen van het noorden was gegrond op de leer van de Reformatie. "De Frasers van Kirkhill, de Kennedys, de MacDonalds, de Stewarts, de Mackintoshen in opeenvolgende generaties gingen voort in de geest van een zuiver evangelie, zodat van de 17e eeuw af, van Thomas Hogg tot Angus Macbean, de gezonde en krachtvolle boodschap van het Gereformeerde geloof in de noordelijke delen van het land wel bekend was".¹⁴ De leer van vrije genade kwam op een zeldzame wijze tot uitdrukking in hun preken en geschriften. Veel theologen van formaat hebben de Hooglanden niet nagelaten. De bekendste is wel James Fraser van Alness, "wiens werk over de heiligmaking een van de klassieken van onze Schotse theologie is". Het is een grondige discussie over de leer van Paulus in Romeinen 6 tot hoofdstuk 8 vers 4. Hij bestrijdt hierin vooral John Locke en "het 18e eeuwse wettisme en moderatisme". Meer nog dan met de directe aanhangers van het deïsme hadden de getrouwe leraars te strijden tegen het neonomianisme. Het was de Franse school van Saumur, met mannen als Amirauld en de Schot John Cameron, die een middenweg zocht tussen de leer van Arminius en de strikte calvinistische predestinatieleer.

Hun discipel Richard Baxter, een bekende Engelse puritein, was deze weg van verdraagzaamheid niet ongenegen. De antinomiaanse stellingen van Crisp en Saltmarsh, die het vrije karakter van het evangelie sterk benadrukten, leidden tot een reactie. Tegenover hun leer stelde Baxter c.s. dat "het evangelie een nieuwe wet is, welks zaligende voorrechten de zondaar kan verkrijgen door de Goddelijke voorwaarden van geloof en bekering te vervullen".¹⁵ Bij deze neonomianen kreeg het Verbond der genade aan de zijde van de mens een voorwaardelijk karakter. Daniël Williams ging zelfs zover dat hij de bekering plaatste voor het rechtvaardigend geloof. De consequentie van deze leer was, dat de aanbidding van het evangelie slechts gold voor degenen die "vanuit een overtuiging van hun zonde buiten Christus worden verootmoedigd en waarlijk gewillig zijn om al hun afgoden en zonden te verlaten".¹⁶ De weg om tot Christus te komen werd zodoende afhankelijk gesteld van een

---

¹² The Rev. Mr. Lachlan of Lochcarron, blz. 268

¹³ H. Miller, My schools and schoolmasters, blz. 411

¹⁴ J. Macleod, Scottish theology, blz. 330

¹⁵ The evangelical movement, blz. 169

¹⁶ P. Toon, Puritanism and calvinism, blz. 96 e.v.

boetvaardigheid, die de mens moest voortbrengen. Ongemerkt werden door deze subtiele stellingen de Middelaarsverdiensten als grond van verzoening naar de tweede rang verschoven.

De Hooglander, James Fraser of Brea, onderkende reeds in 1670 het gevaar van deze neonomiaanse leer. Hij schreef dan ook: "Ik bemerk dat in onze godgeleerdheid veel is veranderd met wat het was in de dagen van de hervormers. Wanneer ik Knox, Hamilton, Tindal, Luther, Calvijn, Bradford enz. lees, merk ik een ander schema van godgeleerdheid op, welke meer in overeenstemming is met de Schriften en mijn bevinding dan de tegenwoordige theologen. En ofschoon ik duidelijk genoeg de dwalingen van de antinomianen inzie (want hun dwalingen liggen dicht bij de waarheid), bemerk ik dat weinigen een evangelische ligging hebben. De meeste leraren verwarren droevig genoeg de twee Verbonden en zijn van een Oud-Testamentische geest. Weinig van de heerlijkheid van Christus, van de genade en van het evangelie schijnt in hun geschriften en prediking. Maar ik verafschuw en ben het oneens met Mr. Baxter als een bevestigde vijand van de genade Gods onder de dekmantel van het antinomianisme te bestrijden.¹⁷ Vooral James Hogg van Carnock, een vriend van Thomas Boston, stelde deze geest van vermenging van wet en evangelie aan de kaak. Hij gaf in 1701 een boek uit met als titel "Enige opmerkingen over de werking van de Heilige Geest en het onderscheid tussen wet en evangelie" in 1706 gevolgd door "Enige uitgelezen aantekeningen tot ontdekking van een bedekte vermenging van het Verbond der werken en het Verbond der genade". De leer der Verbonden nam in de oude Schotse theologie een voorname plaats in. De meeste Schotse schrijvers huldigden het stelsel van twee verbonden. Met name Thomas Boston "nam de oude en algemeen aangenomen weg van het Verbond der verlossing tussen de Vader en de Zoon en van het Verbond der genade, dat hierop gegrond is, niet over".¹⁸ Geen wonder dat hij zich geheel verenigd voelde met de gedachtengang van de schrijver van de "Marrow of modern divinity" (het merg der tegenwoordige godgeleerdheid), dat wordt toegeschreven aan een zekere Edward Fisher en in de tijd van Cromwell in Engeland voor het eerst verscheen. Boston vond dit boek in een huis van zijn eerste standplaats, Simprin, op een stoffige plank en proefde de inhoud "als merg voor zijn ziel". James Hogg maakte de Schotse uitgave, vermeerderd met aantekeningen, voor de drukpers gereed. De leer in dit boek sprak velen aan, omdat het "een brede lijn van onderscheiding trekt tussen de wet en het evangelie en maakt de gerechtigheid en het volbrachte werk van Christus als de enige strikte voorwaarde van het Verbond der genade".¹⁹ De Algemene Synode van de Schotse Kerk van 1720 veroordeelde de "Marrow" en verbood een verdere verbreiding of verdediging van de "Marrowleer" op de kansels. Het valt buiten het bestek van dit hoofdstuk om uitvoerig bij de "Marrow-controversy", die hierop volgde, stil te staan.²⁰

Het is niet duidelijk of de evangelische leraars in het noorden de zijde van de "Marrow-men" kozen. De twaalf verdedigers van het omstreden boek, zoals Hogg, Boston en de Erskines, kwamen allen uit het zuiden. Toch tonen de geschriften van James Fraser en de preken van anderen een frappante overeenstemming met de "Marrow-leer". De karakteristieke punten van hun theologie zijn juist de zaken die Boston c.s. benadrukten. Hun uitgangspunt is steeds de leer van de twee Verbonden. Wet en evangelie worden op de juiste wijze en plaats verkondigd. Lachlan Mackenzie

---

¹⁷ Reformation and Revolution, blz. 262

¹⁸ Scottish theology, , blz. 147

¹⁹ Reformation and Revolution, blz. 263

²⁰ Zie voor een uitstekende beschrijving hiervan een art. in Theologia Reformata van M.D. Geuze: Sola Gratia, een theologische strijd in het begin van de 18e eeuw (XLV nr. 4)

waarschuwt voor een vermenging van het eerste en tweede Verbond: "Vermeng de Verbonden niet ....²¹ Mackintosh leert het rechte onderscheid tussen wet en evangelie. De Geest "werkt eerst als een Geest van dienstbaarheid, dan als een Geest van aanneming tot kinderen". Door de wet "is een last van schuld in de consciëntie geplant", maar het evangelie neemt de schuld weg.

Bij het werk van overtuiging door de wet is geen sprake van leven, want de zondaar is nog onder de vloek van het verbroken Werkverbond. "Er is geen ware uitgang van het hart naar God. De schuld, de schuld moet worden uitgedelgd en het beginsel van een nieuw leven worden ingeplant, eer dat er enig leven voor God kan zijn".²² De weg tot God is niet gelegen in een "nieuwe gehoorzaamheid", in boetedoeningen, gebeden, tranen en berouw, maar alleen in een waar geloof, dat met Christus verenigt. John Munro schrijft: "Genade, genade en absolute genade moet onze bezigheid zijn".²³ Geen wonder dat Thomas Hogg in zijn behandeling met "zielen onder een werk van overtuiging" vroeg "of de arme, heen en weer gedreven zondaar iets heeft ervaren van het vredig rusten in het wentelen van zijn weg onder Christus' trekking, nadat zijn wettische besluiten, gebeden en vasten geheel gefaald hadden".²⁴

De rechtvaardiging door het geloof, als de enige weg om met God verzoend te worden, was het centrale leerstuk van de "Marrow-men" en ook van de predikanten van de Hooglanden. Volgens John MacDonald vormt deze leer "de grondslag van het christendom en heeft de zegeningen van het evangelie in zich".²⁵ Het is alleen de toegerekende gerechtigheid van Christus, waarin Gods gerechtigheid alleen wordt geopenbaard en waardoor de schuld van de zondaar bedekt en vergeven wordt. De rechtvaardiging is "God vergevende alle zonden en ons als rechtvaardig aannemende, alleen op grond van de gerechtigheid van Christus welke ons wordt toegerekend en alleen door het geloof wordt ontvangen".²⁶ Het geloof is volgens Fraser alleen een instrument en geen voorwaarde, want "dat is geen andere dan de Arminiaanse leer en een droeve misleiding van de consciëntie". In de rechtvaardiging wordt de zondaar ook bevrijd van de vloek der wet, omdat Christus deze heeft ondergaan en aan alle eisen van Gods rechtvaardiging heeft voldaan. Het plaatsbekledend karakter van het lijden en sterven van Christus, als borg voor Zijn uitverkoren Kerk, komen wij overal in de preken van de predikanten van het noorden tegen. De Schotse theologie wordt wel eens de theologie van de verzoening genoemd en vele boeken handelen over dit onderwerp. Ook Alexander Stewart van Cromarty schreef over dit "merg des evangelies" een weldoorwrocht werk: "The tree of promise or the Mosaic economy dispensation of the Covenant of grace". John Kennedy's preken stellen op een bijzondere wijze het offer van Christus centraal. De zondaar kan uit zichzelf geen gerechtigheid voortbrengen, maar "oneindig verdienstelijk is daarom de borggerechtigheid van Christus. De rechtvaardigheid Gods heeft een oneindig behagen in Zijn bloed als een verzoening voor de zonden van Zijn volk ...".²⁷

Het geloof in de gerechtigheid van Christus ontvangt in de Schotse theologie een zwaar accent. Het viel de Zwitser Merle d'Aubigné op dat de "Schotse theoloog

---

²¹ Mr. Lachlan, blz. 227

²² W. Taylor, Memorials of the life and ministry of C.C. Mackintosh, blz. 133 (zie aanhangsel 11 pred. over Gal. 2:19)

²³ John Munro, A collection of about fifty religious letters, blz. 44

²⁴ Memories of Veith, Hogg en Henry Erskine, blz. 117 (zie aanhangsel II)

²⁵ Predikatie John MacDonald over Rom. 3:21 (zie aanhangsel II)

²⁶ J. Fraser, Sermons on Sacramental occasions, blz. 455 e.v.

²⁷ J. Kennedy, Sermons, blz. 243

zichzelf dadelijk in het centrum van de christelijke leer plaatst. Hij staat stil bij het geloof in de verzoening door het zoenoffer van Christus. Dit grote leerstuk, dat ons zowel van de zonde van de mens als van de genade Gods vertelt, deze fundamentele leer, welke aan de ene kant de bewustheid van onze schuld en aan de andere kant de verzekering van een onherroepelijke raad van genade en zaligheid in zich bevat, is het bezielende middelpunt van de Schotse theologie".²⁸ Thomas M'Crie signaleert een ontwikkeling na de reformatie, waarin het leerstuk van de vrije rechtvaardigmaking "alleen op grond van de verzoening en borggerechtigheid van Christus" minder aandacht ontving. Volgens Sandeman was het een reactie op de algemene verzoeningsleer van Arminius dat sommige schrijvers "in plaats van de vrije rechtvaardiging door Gods genade door de verlossing in Christus' bloed in hun preken veel de nadruk gingen leggen op de vrije verkiezende genade, maar in het bijzonder op de kracht van die genade in de bekering van de uitverkorenen hen roepende en wederbarende . . .".²⁹

De leer van de wedergeboorte ontving meer de aandacht, dan die van de rechtvaardiging uit het geloof. De kenmerken en bevinding van de christen werden meer benadrukt dan de voldoening van Christus. De "Marrow-men" besteedden in navolging van de hervormers weer alle aandacht aan de zoenverdiensten van Gods Zoon. De leer van het geloof in de Zaligmaker der wereld ontving een nadruk die veel weg had van Luthers leer. Op de vraag van de synode of een "gerechtvaardigd zondaar op eenmaal alles heeft, wat nodig is tot zaligheid", antwoordde Boston c.s. met de woorden van Luther: "Want in Christus heb ik alle dingen in eens en behoef dan ook niets meer tot mijn zaligheid". En dan vervolgen zij: "Het is voor ons duidelijk dat dit des gelovigen pleitgrond is nl.: Christus' volkomen gehoorzaamheid aan de wet voor hem, ter beantwoording aan de eis van goede werken ter verkrijging van de zaligheid, overeenkomstig de inhoud van het werkverbond". En de "kennis en zekerheid dat Christus voor mij stierf en dat Hij de mijne is", behoorde volgens hen tot het wezen des geloofs.³⁰ Volgens de synode was de Marrow-leer in strijd met de uitspraak van de Belijdenis van Westminster, dat "de verzekering der genade en zaligheid" niet tot het geloofswezen behoort, "maar de gelovige kan lang wachten en met vele moeilijkheden te kampen hebben, voordat hij hieraan deel krijgt" (hoofdstuk 18).³¹

Volgens de "Marrow-men" bedoelt de confessie hiermee niet de verzekering des geloofs, welke "zich richt op Christus en de belofte en het Verbond Gods", maar de verzekering des gevoels (of van het besef), welke "haar grond vindt in de mens".³² De laatste is subjectief en een vrucht van het geloof, terwijl de eerste zich richt op het objectieve heil: het borgwerk van Christus en Zijn gerechtigheid, waarvan de Schrift getuigenis geeft. Het is opmerkelijk dat de Belijdenis van Westminster meer aandacht schenkt aan de subjectieve verzekering en de confessies uit de tijd van de Reformatie objectieve geloofszekerheid naar voren brengen. De "Marrow-men" wilden terugkeren naar het geloofsbegrip van de reformatoren. De grondslag van het heil ligt niet in de subjectieve ervaringen van de gelovige, maar in Christus. Ook de evangelischen in het noorden sloten zich bij de geloofsbeschouwing van de Marrow-men aan. John Balfour uit Nigg schreef een verhandeling over de vraag "of de verzekering tot het wezen des

---

²⁸ The Scottish Congregational magazine, vol. VIII, blz. 71

²⁹ Th. M'Crie, Life of Thomas M'Crie, blz. 329

³⁰ E. Kuyk, Wet en evangelie, blz. 31, 32

³¹ The Confession of faith, uitgave Free Presb. Ch., blz. 77

³² E. Kuyk, blz. 41 e.v.

geloofs behoort".³³ Ook hij maakt onderscheid tussen een objectieve en subjectieve verzekering. De eerste is "de overreding van de waarheid van de geloofde zaak" en de tweede "de vaste overtuiging van het aandeel dat de persoon zelf in de geloofde zaak heeft of dat een ieder die zaligmakend in Christus gelooft krachtig overreed wordt dat hij oprecht in Hem gelooft".

Fraser van Alness spreekt in dezelfde geest: "Wat geeft een krachtige verlichting aan de zwaar belaste zondaar dan de vrije aanbidding en de roeping van het evangelie dat hem in het bijzonder de volmacht geeft om Christus te ontvangen en het bloed der besprenging aan zijn consciëntie te sprenkelen",³⁴ waaraan hij de waarschuwing toevoegt, dat "de praktijk van heiligheid en goede werken de zekerste weg is om de vaste en gewone verzekering van hun goede staat en eeuwige zalig.

Opvallend is dat het krachtig appèl dat wij bij de Erskines tegenkomen om dadelijk in de persoonlijke vergeving te geloven bij de mannen van het noorden ontbreekt. Men is in de Hooglanden niet geheel ontkomen aan een zeker subjectivisme. Sommigen veronderstellen dat de godsdienst in het noorden bestaat in "het twijfelen aan de eigen zaligheid". Inderdaad lezen wij veel van aanvallen van twijfel en onzekerheid bij de "Men", maar dit wil o gezegende Jezus. Gij zijt van eeuwigheid borg van dit Verbond. Ik geloof dat Gij ook mijn Borg zijt".³⁵ Deze en andere getuigenissen getuigen van een rijke mate van verzekering van Gods gunst en liefde in hun zielen uitgestort. Zij propageerden niet het "geloof van de twijfel", hoewel zij aan de andere kant soms meer stonden naar een gevoelige zekerheid dan naar het gelovig vasthouden van het objectieve heil in Christus. Onder de separatisten kwamen soms excessen voor, waarbij het een standaardnorm werd "dat in het nieuwe leven een zekere aarzeling des geloofs is, in tegenstelling tot een krachtige verzekering".³⁶

Het is opmerkelijk dat in de prediking van de Haldanes een grotere plaats wordt ingeruimd voor de zekerheid des geloofs. Robert Haldane heeft vooral in zijn "Uitlegging van de brief aan de Romeinen" de persoonlijke verzekering met kracht verdedigd. De twijfel is geen kenmerk van geloof, maar van ongeloof. "Vele christenen schaden hun eigen troost en verduisteren hun ziel door geen vrijheid te geven aan het geloof om naar haar natuur en rechtmatige beginselen te handelen. Zij willen niet geloven totdat zij enige blijken van verzekering in zich bevinden".³⁷ Maar, zo benadrukt hij: "Gelovigen doen hun verzekering van de zaligheid rusten in de verdiensten van de gehoorzaamheid van hun Verlosser", Charles Mackintosh, die in tegenstelling tot Haldane veel door twijfel en melancholie werd aangevallen, leerde toch naar de regel van Gods Woord dat "te hopen en te geloven tegen het gevoel naar het voorbeeld van Hem, Die uitriep: "Mijn God! Mijn God! Waarom hebt Gij Mij verlaten" de hoogste oefening des geloofs is".³⁸ Een vriend wees hem eens op een preek die hij over Rom. 5:1 had gehouden: "Dat was de Marrow-leer die je ons voorhield: Vrede door het directe geloof". Waarop Charles antwoordde: "Ik zal je vertellen dat, wanneer ik geen vrede verkrijg door het directe geloof, ik deze vaak niet in een andere weg kan bekomen".

Op een andere keer schreef hij: "Ik zag in een nieuw licht het dierbare gebruik dat wij

---

³³ The evangelical movement, blz. 180 e.v.

³⁴ The evangelical movement, blz. 182 heid te verkrijgen en te handhaven".

³⁵ The evangelical movement, blz. 183

³⁶ D. Maclean, Duthill past and present, blz. 33

³⁷ Robert Haldane, An Exposition of the Epistle to the Romans, blz. 434 e.v.

³⁸ 4). Memorials C.C. Mackintosh, blz. 50

kunnen maken van de waarheid dat Jezus de satan heeft geoordeeld en veroemd. Want, terwijl ik de werking van het vergif van de oude slang in mijn hart gevoel en tevens gewaar wordt dat mijn ziel te heiligen zo onmogelijk is als de wereld te scheppen, ik de volmacht heb en genodigd wordt om het gehele werk in de handen van de Verlosser te geven, als Eén die op Zich genomen heeft om dit te doen, Die verhoogd is om dat te doen en Die Zich verlustigt in het te doen. Ik dacht iets te zien van het vermaak dat de Verlosser heeft om de satan uit het hart van de zondaar uit te werpen en in de strijd met de vijand het werk der heiligmaking voortgang te doen vinden. O, wat een heerlijkheid is er in het Kruis. Zagen we dit maar! Laat ons ons oog hierop gevestigd houden!" Op deze wijze schitterde de leer van vrije genade in de Hooglanden.

Een ander element in de Marrow-leer is het algemeen aanbod van genade aan alle mensen zonder onderscheid. "De Marrow-mannen" zeggen terecht op grond van Gods Woord, "dat de Vader Zijn Zoon aan het menselijk geslacht heeft geschonken en dat Hij belooft, dat een iegelijk die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe".³⁹ In hun verdediging van het onvoorwaardelijk karakter van deze aanbieder citeren zij Rutherford, dat "de verworpenen een even oprechte volmacht hebben om te geloven als de uitverkorenen". De tegenstanders verwierpen de "wereldwijde roeping tot Christus", maar stelden "dat Christus wordt voorgehouden of aangeboden als Zaligmaker alleen aan degenen die God krachtadig roept". Dit is geheel in overeenstemming met hun gedachte dat de heiligmaking aan de rechtvaardiging vooraf gaat. Zij beschouwden het voorbereidend werk der wet als een werk van boetvaardigheid, dat vereist wordt om Christus te kunnen aannemen. De Marrow-men werden van remonstrantisme beschuldigd en de leer van het algemene aanbieder geïdentificeerd met de algemene verzoening. Volgens Macleod bewegen de tegenstanders van een onvoorwaardelijke aanbieder zich juist in een arminiaanse lijn, want zij stelden dat "des mensen verantwoordelijkheid beperkt is door zijn bekwaamheid".⁴⁰ Zij legden de leer van vrije genade beperkingen op en plaatsten de wortel van het rechtvaardigend geloof in wettische betrachtingen, welke zij met de naam van heiligmaking bestempelden. Zo barricadeerden zij de deur der genade door wettische voorwaarden van boetvaardigheid en ontdekking. De "Marrow-leraars" ontkenden echter niet dat het Gods gewone weg is om de zondaar eerst door de wet te overtuigen van zonde, alvorens hem het ware geloof mede te delen. Arminius legde in deze overtuiging een vrije wil om het evangelie aan te nemen of te verwerpen, met een beroep op Romeinen 7:14 - 25.⁴¹ Fraser van Alness doorgrondde deze subtiele vorm van synergisme: "Arminius veronderstelt dat hier (in Rom. 7) sprake is van het geval van een mens onder de krachtadige invloed van de wet in zijn consciëntie",⁴² omdat hij niet begreep dat de Apostel hier spreekt van de strijd van een verlost mens en niet van een zondaar die door de geest der dienstbaarheid wordt bewerkt. Ook de mannen in het noorden verstonden dat de mens, voordat hij door het geloof Christus wordt ingelijfd, nog dood is door de misdaden en de -zonden en al zijn werken, hoe ernstig ook, vijandschap tegen God zijn. Zodoende kunnen zijn ernstige betrachtingen geen voorwaarde zijn om tot Christus te komen, maar moet hij komen zoals hij is, nl. als een verloren zondaar. De preek van John Kennedy over Jesaja 55,⁴³ en diverse preken

---

³⁹ E. Kuyk, blz. 64 e.v.

⁴⁰ Scottish Theology, , blz. 141

⁴¹ E.H. Wagenaar, Van strijd en overwinning, blz. 39

⁴² Fraser, Sanctification, blz. 277

⁴³ J. Kennedy, Sermons, blz. 130 (zie aanhangsel II)

van Lachlan Mackenzie tonen duidelijk aan dat het evangelie geen beperkingen kent. De "dorstigen" in Jes. 55:1 en de "vermoeiden en belasten", die de Zaligmaker nodig, zijn niet alleen overtuigde zondaren, maar ook mensen die geheel ongevoelig zijn aangaande zijn staat. Want "de Zaligmaker der wereld" roept de meest verharde en verstokte zondaren tot het heil van het Genadeverbond.

De leer van het algemeen aanbod van genade betekende geen ontkenning van de leer van de verkiezing en verwerping, want ook de mannen van het noorden handhaafden deze met kracht tegenover alle remonstrantse en neonomiaanse dwalingen. De leer van vrije genade is alleen gegrond op het soeverein welbehagen Gods. Juist de vrijheid van het evangelie betekende een bevestiging van de val van de mens en zijn onbekwaamheid om de weg tot God te vinden. "De paradox van het vrije aanbod van zaligheid en het onvermogen van de mens om deze te beantwoorden werd door hen (de leraars van de Hooglanden) op dezelfde wijze behandeld als door Boston en de "Marrow-men": Evenals de verlamde aan het badwater van Bethesda, die zichzelf niet kon genezen, mogen wij tot het water komen, waarmee de genademiddelen worden bedoeld, want "wie weet de Heere mocht Zich wenden en een zegen achterlaten".⁴⁴

Lachlan Mackenzie bracht dit beeld als volgt onder woorden: "God zag het geduld en de volharding van deze arme man, die bij het badwater wachtte. En hij beloofde hem rijkelijk . . . En wanneer een mens in de weg der middelen der genade wacht, zal zijn arbeid tevergeefs zijn? God verhoede dat . . . Ofschoon hij niet kan geloven en zich bekeren, drijft God niet de spot met Zijn schepselen wanneer hij hen beveelt om beide te doen". Ook Fraser spreekt in dezelfde geest, met het voorbeeld van de man met de verdorde hand. De predikanten in het noorden waren geen fatalisten die de leer van de uitverkiezing misbruikten om een mens achter zijn onmacht te doen verschuilen, maar zij waren rechte zielwinners, die een mens klem preekten door een ieder dadelijk op Christus te wijzen, als het Lam Gods dat de zonden der wereld wegneemt.

Het is duidelijk dat de genadeleer een ruime plaats in het godsdienstig leven in de Hooglanden innam. Zoals wij zagen, volgden de predikanten de voetsporen van de "Marrow-men", die het rechte onderscheid tussen wet en evangelie weer hadden ontdekt en de leer van de rechtvaardiging van de goddeloze ontdaan van wettische voorwaarden. De vraag rijst of zij niet tekort deden aan de wet van de voortgaande bekering en de "praktijk van godzaligheid". Al werden zij beschuldigd van antinomiaanse opvattingen, laat de praktijk duidelijk zien dat zij allen voorstanders waren van een godzalig leven. Ook leerstellig schonken zij alle aandacht aan de noodzakelijkheid der heiligmaking, hoewel nauw verbonden met de rechtvaardiging en het leven des geloofs. Ook de heiligmaking is Gods werk en vloeit geheel voort uit het ware geloof in Christus. De leraars in het noorden bestrafden met ernst de openbare zonden en de gelijkvormigheid aan een werelds leven. Balfour preekte over Matt. 3:8: "Brenge dan vruchten voort der bekering waardig". Hij zei o.a.: "Niets is meer ongerijmd dan een grote belijdenis van bekering en een geringe voortgang in heiligmaking".⁴⁵ Fraser schreef, zoals wij zagen, een boek over de heiligmaking, voornamelijk over de plaats van de wet in het leven des geloofs. En Lachlan Mackenzie waarschuwde tegen allerlei vormen van volkszonden. Charles Mackintosh vermaant: "Jaag de heiligmaking na", zoals gezegd wordt tot de wedergeborenen of die in Christus zijn".⁴⁶ Eerst de rechtvaardiging daarna de heiligmaking. "De rechtvaardiging is inderdaad volkomen, maar de heiligmaking is een voortgaand werk". Het is een

---

⁴⁴ The evangelical movement, blz. 184, 185

⁴⁵ The evangelical movement, blz. 189

⁴⁶ Memorials C.C. Mackintosh, 249 e.v.

gedurig zoeken van de dingen die Boven zijn. 'O, zoek iedere dag werk te maken van uw heiligmaking, door deze gezegende Persoon u opgelegd, Die oneindig gereed is om het voort te zetten totdat u naar ziel, geest en lichaam heilig zijt'.

Invloed van de 'MEN'.

Het standaardtype van de weg der bekering dat de predikanten van het noorden leerden, vinden wij duidelijk terug in de gangen en wegen van de "Men". "De "Men" waren een bepaald erkende, maar kerkelijk niet officiële orde van evangelische leken, die algemene achting genoten door hun uitnemendheid in godzaligheid en bovennatuurlijke bekwaamheden en aan wie het alleen vergund was om tijdens de openbare "fellowship-meetings" te spreken, die gedurende de Avondmaaltijden in de Hooglanden op vrijdag gehouden werden".⁴⁷ De "leken met predikantsgaven" zijn niet weg te denken uit het godsdienstige leven in de Hooglanden. Dr. Donald Maclean veronderstelt dat de "orde" van de Men "een kerkelijke afkomst" heeft, welke teruggaat tot de tijd van de Culdees, de volgelingen van de zending Columba.⁴⁸ John Kennedy is echter van mening dat "de eerste tradities van de "Men" zich scharen rondom de naam van John Munro, de "caird" van Kiltarn".⁴⁹ Zijn type van bekering is inderdaad maatgevend voor bijna alle "Men". "Hij ging van een ingebeelde zorgeloosheid over tot een overtuiging van zonde, van deze overtuiging tot wanhoop, van de wanhoop tot schijnsels van hoop, afgewisseld door duisternis, totdat hij tenslotte een "tijd der minne en een dag der zaligheid" vond".⁵⁰ De bekering van Munro was een krachtige, doch geleidelijke overzetting van de duisternis in het licht. Vooraf aan de openbaring van de weg der zaligheid ging een werk van "awakening" (ontwaking), ook wel genoemd een "law work". Het was een overtuiging van zijn zonden en ellende door de wet van God, welke met angst, verschrikking en ontzetting gepaard ging. Deze verschrikkingen van de consciëntie door de toepassing van de wet komen wij herhaaldelijk tegen. Het is duidelijk dat van de kant van de voorganger een voorzichtige en getrouwe begeleiding nodig is om dergelijke ontwaakte zielen te besturen. Enerzijds is het gevaar groot om op deze overtuigingen te gaan rusten, terwijl aan de andere kant de kans van in wanhoop te vallen aanwezig is. Thomas Hogg, de geestelijke vader van John Munro, stelde raadgevingen samen voor "de behandeling van zielen onder een werk van overtuiging".⁵¹ Hij was zich bewust dat iedere overtuiging geen overbuiging is en dat vele zielen zich bedriegen voor een eeuwigheid door een algemeen werk van de Geest van God voor het ware werk aan te zien. Ook James Fraser geeft in zijn boek over de heiligmaking raadgevingen voor zielen die ontwaakt zijn tot een gevoel van hun verloren toestand.⁵² In de Hooglanden hechtte men veel waarde aan het voorbereidend werk. "Van een getrouwe predikant werd verwacht dat hij de mate van een "werk der wet" of zelfvernedering onder een overtuiging van zonde, voorafgaande aan de ware bekering, kon vaststellen".⁵³ Sommigen waren van mening dat deze voorbereiding enige tijd moest duren en met verschrikkingen moest gepaard gaan. Dr. MacLean vond dat met name de separatisten, de meest extremen onder de "Men", "een sterke neiging hadden om een

---

⁴⁷ Records of the Scottish Church history Society, vol. VIII, part I, bijdr. van J. MacInnes get. "The origin and early development of "the Men", blz. 16

⁴⁸ Idem blz. 18

⁴⁹ The days of the fathers, blz. 93

⁵⁰ The evangelical movement, blz. 186

⁵¹ Memoirs of Veile]] enz., blz. 113 (zie aanhangsel II)

⁵² Fraser, Sanctification, blz. 468 e.v. (zie aanhangsel II)

⁵³ The evangelical movement, blz. 187

eenvormigheid van bevinding te eisen en niet wilden weten van de verscheidenheid in de Schrift. Zij stelden een zeker type als ideaal en een ieder, die niet met hun standaardnorm overeenstemde, werd niet in hun kring opgenomen. De belangrijkste eigenschap van hun type was een zekere kennis van de donders en bliksems van de berg Sinäi, welke zich behoren voor te doen na veel zieleangst met een mentale foltering die grensde aan wanhoop".⁵⁴ Deze "terrors of the law" als maatgevend voor te stellen, kan niet met bewijzen uit Gods Woord worden gestaafd. De predikanten namen een milder standpunt in. Charles Mackintosh ontkende niet de noodzakelijkheid van een zaligmakende overtuiging, maar wilde niet zover gaan, dat dit altijd een langdurig proces is. "Hij kan zo met hem handelen in een weg, dat de waarheid van zijn verloren staat en van de zaligheid van Christus elkaar haast onmiddellijk opvolgen . . .". "De vraag is dan ook niet of ik het proces dat wij hier behandelen heb meegemaakt. Maar de vraag is of ik uit mijzelf geleid en tot Christus gekomen ben".⁵⁵ Bekend is dat het voorbereidende werk vooral door de puriteinen in Amerika, zoals Thomas Hooker en Thomas Shepard is verdedigd.⁵⁶ In de dagen van de reformatie ontving dit lang niet zo'n zwaar accent, hoewel ook Luther en Calvijn het hebben geleerd. De Geest brak toen doorgaans spoedig door en het geloof ging met veel meer zekerheid gepaard dan in de nadagen van de hervorming. Ook de Haldanes hechtten minder waarde aan wettische overtuigingen dan de meesten onder de "Men". Daartegenover legden zij meer de nadruk op de persoonlijke heilszekerheid.

Ondanks verschillen over de trap en maat van het werk van de voorafgaande overtuiging, waren alle godzalige leraars in het noorden het erover eens, dat kennis van de verlorenheid noodzakelijk is, wil een mens vatbaar zijn voor genade.

De "Men" hadden een groot onderscheidingsvermogen in geestelijke zaken. Zij spraken met gezag over de wegen die God met Zijn volk houdt. "Zij wonnen en behielden hun plaats in het godsdienstige leven van het volk door de diensten die zij betoonden in de besloten en in het bijzonder in de openbare "Fellowship-meetings".⁵⁷ De "Fellowship-meetings" zijn niet van Schotse oorsprong, maar kwamen al in de dagen van de Reformatie op het continent voor. In Easter Ross ontstonden deze samenkomsten in de dagen van Hogg uit de "praying societies", de gebedssamenkomsten. Het gezelschapsleven in Ross-shire kwam tot een ongekende bloei. John Balfour verdedigde het "conventikelwezen" in een "verhandeling betreffende godsdienstige samenkomsten". De besloten gezelschappen dienden meer als nabetrachting op het gepredikte woord, die bij de "separatisten" de preek moesten vervangen. De belangrijkste vorm van de "public fellowship meetings" waren ongetwijfeld de "Question-meetings" tijdens de Avondmaalsgelegenheden. Niet altijd was er sprake van kerkelijke approbatie. De moderaten en ook sommige evangelischen zagen de "fellowship meetings" als tegenhangers van de officiële kerkdiensten, welke tot vergroting van de invloed van de "Men" dienden. Zij wisten dat het volk eerder de raad van deze mannen opvolgde dan die van de predikant. In één geval was het net andersom. Dr. Carment van Rosskeen "weigerde de "Men" de plaats toe te kennen waarop zij recht meenden te hebben en zij kwamen dan ook tot een openlijke breuk". Maar het volk koos niet de zijde van de "Men", maar van de

---

⁵⁴ Duthili, past and present, blz. 33

⁵⁵ Memorials C.C. Mackintosh, blz. 126 (zie aanhangsel II)

⁵⁶ Zie N. Petit, The heart prepared: Grace and conversion in Puritan spritual life

⁵⁷ Records Sc. church history soc., blz. 19

predikant.⁵⁸

Dr. Kennedy schrijft met veel achting over de "Men" en weerspreekt de beschuldiging dat er in de Hooglanden sprake was van rivaliteit tussen "Ministers and Men". Het waren, volgens hem, juist de predikanten die de "Men" in waarde hielden en hen naar voren schoven. "Wanneer een godzalig predikant uit de Hooglanden een veelbelovende nuttigheid in een man, die waarlijk tot God bekeerd was, waarnam, leidde hij hem geleidelijk naar een openbaar optreden."⁵⁹ "Alle waardering van Kennedy ten spijt, valt het niet te ontkennen dat sommigen van de "Men" ten opzichte van de kerkelijke ambten hun boekje te buiten gingen. Eén van de separatisten, John Grant, betitelde de kerkelijke ambtsdragers als "Satan en zijn trawanten, de buikgod dienaars, Doëgs ouderlingen en de vervloekte catechiseermeesters van Gehazi".⁶⁰ Ook de bekende Sandy Gair kon een hard oordeel vellen over de "genadeloze predikers". Eens daagde hij in een toespraak een aantal jonge predikanten uit. Hij riep hun toe: "Wie van u, jonge predikers, zal zijn eerste preek houden over de woorden: Moge de vloek Gods op de predikanten neerkomen!".⁶¹ James Sutherland was wat milder van opvattingen. Hij verzuimde de kerkdiensten nooit, ook niet als een "genadeloze prediker" voorging. Al waren de preken "levenloos", dan overdacht hij de tekst. En op een vraag waarom hij zich niet bij de "separatisten" voegde, gaf hij ten antwoord: ". . . dat hij het nimmer als zijn plicht had gezien om hun voorbeeld te volgen door zich van Gods huis af te keren en dat hoewel sommige zaken aan dit huis verbonden hem niet zinden, hij van mening was dat de toestand niet op zo'n laag peil stond als in de dagen van Eli, toen Hofni en Pineas de predikers waren en toch, zelfs toen, verliet de godvruchtige Hanna het heiligdom niet, maar kreeg zij daar het goede voor haar ziel en een antwoord op het gebed des geloofs".⁶²

Ondanks hun feilen hebben de "Men" ongetwijfeld veel bijgedragen tot de zaak van Christus. Zij hadden kennis aan de "verborgenheden des Heeren", waarop John Kennedy "zijn nauwgezette verdediging van deze gave baseerde ...". Hij zegt o.a.: "Door middel van het geschreven Woord kan de Heere Zijn wil bekendmaken op een wijze welke veel verschilt van de dadelijke inspiratie van de profetie. Maar de uitkomsten van dergelijke mededelingen van Zijn gedachte bewijzen dat het verre van onwaarschijnlijk is dat dit van de Heere is. Dit is een kenmerk van de bevinding van de "Men" ....⁶³ Tot de "verborgenheden des Heeren" rekenen sommigen ook de profetische gaven die sommigen van de "Men" praktiseerden. Murray wijst erop, dat "aantoonbare gaven van vooruitzien en voorgevoelens van komende gebeurtenissen in de Hooglanden veelvuldig voorkwamen en een gereedheid om profetische krachten aan mensen toe te schrijven is in een groot aantal gevallen bekend geweest".⁶⁴ Het is duidelijk dat in dit opzicht een onderscheiding tussen het ware en valse moeilijk is, temeer daar de zgn. "second sight" (helderziendheid) met andere vormen van waarzeggerij al eeuwenlang een veel voorkomend verschijnsel was in het noorden van Schotland.⁶⁵

---

⁵⁸ The Monthly Record of the Free Church of Scotland, november 198D, blz. 197

⁵⁹ The days of the fathers, blz. 87

⁶⁰ Records Sc. Church history Soc. blz. 39

⁶¹ Mackay, Life of G. Davidson of Latheron, blz. 185

⁶² Idem, blz. 186

⁶³ Records Sc. Church history Soc. blz. 40

⁶⁴ The happy man, the abiding witness of L. Mackenzie, blz. 26

⁶⁵ M. Martin, A description of the Western Islands of Scotlands, blz. 300

De "Communion seasons".

De "communions" zijn niet weg te denken uit het godsdienstige leven in de Hooglanden. De oorsprong van de Avondmaalstijden ligt nog in het duister. In de dagen van John Knox werd het Avondmaal schaars bediend, meestal niet meer dan eenmaal per jaar en dan alleen op de sabbat.⁶⁶ Eerst in 1630, tijdens het gedenkwaardige revival in Kirk of Shotts, werd op maandag nabetrachting gehouden, de "thanksgiving day". Vanwege de grote belangstelling kwam het volk buiten het kerkgebouw samen. Ook de verboden Avondmaalsvieringen in de dagen van de vervolging, tussen de jaren 1660 en 1688, waren openluchtsamenkomsten. En Boston verhaalt in zijn "Memoirs" van de zegenrijke "communions" in Ettrick en omgeving. De vijfdaagse "communion seasons" waren ten tijde van Boston, d.i. in het begin van de 18e eeuw, al in de Hooglanden bekend. Deze hoogtijdagen, die van donderdag tot maandag duurden, trokken enorm veel belangstelling. Kennedy geeft een verslag van de wijze, waarop de viering van het sacrament plaatsvond. "De predikant preekte een gepaste serie van predicaties op de zondagen die aan het gebeuren voorafgingen. Gods volk werd opgewekt om een bijzondere openbaring van Zijn kracht en heerlijkheid te zoeken". Ook werden ter voorbereiding bijzondere samenkomsten van gebed gehouden. Dan naderde de "Fast day", de donderdag, de dag van gebed. Predikanten van buitenaf, die de plaatselijke predikant bij de jaarlijkse Avondmaalsviering assisteerden, leidden de diensten in de openlucht in het Gaelic en voor een kleine groep in het kerkgebouw in de Engelse taal. De vrijdag was de dag van de "self examination", met een samenkomst in de openlucht, waarin de "Men" het woord voerden. De zaterdag diende als voorbereiding, waarop de "penningen werden uitgedeeld". De kerkenraad gaf deze bewijzen van toelating aan de "communion members", de belijdende leden, en aan nieuwe lidmaten, die na voorafgaand onderzoek naar de genadestaat waren aangenomen. 's Avonds werden overal gebedsbijeenkomsten gehouden en "terwijl de predikanten zich voorbereidden voor het gewichtvolle werk van de Sabbat werden vele aanspraken voor hen opgezonden naar Hem die "de schatkamer" bezit om uit te delen en Wiens is "de uitnemendheid der kracht".⁶⁷ Op de Sabbat, de dag van de bediening zelf, was een grote menigte voor de "tent" verzameld. En op maandag "was een menigte bijna even groot als op de zondag vergaderd en vaak werd bevonden dat "de laatste" "de grote dag van het feest" was". Een plechtige afsluiting van de "Communion season". De "Question meeting" op de vrijdag was één van de hoogtepunten van de Avondmaalsgelegenheden. Omtrent de oorsprong hiervan tast men nog in het duister. Wel staat vast dat de "Men's meeting" in het zuiden van Schotland onbekend was. Kennedy wil ons doen geloven "dat op één van de hellingen van de Pyreneeën, waar de Heere een klein overblijfsel van levende christenen heeft bewaard, samenkomsten worden gehouden die exact dezelfde zijn als de "fellowship meetings" in de Hooglanden van Schotland; het enige verschil is dat zij "to the question" spreken in het Frans en niet in het Gaelic ...".⁶⁸

De "question meetings" kwamen eerst na de Omwenteling van 1688 in zwang. In 1737 werden zij tegengestaan door de synode van Caithness en Sutherland, "maar de

---

⁶⁶ W. McMillan, *The Worship of the Scottish Reformed Church, 1550-1638*, blz. 190

⁶⁷ *The days of the fathers*, blz. 111, 112

⁶⁸ *The days of the fathers*, blz. 123

gezamenlijke actie van de "Men" resulteerde na een strijd van twintig jaar in het terugtrekken van de beslissing".⁶⁹ Murdo MacDonald van Durness "een hooggeplaatst evangelisch leraar" schreef in 1762: "Het is de gewoonte in dergelijke bijeenkomsten om vragen te stellen die zowel beuzelachtig als misplaatst zijn en toe te staan dat onwetende mensen hierover naar willekeur spreken, wellicht zonder de zaak zelf aan te roeren.

. De predikanten die aanwezig zijn, laten zonder controle, verbetering of leiding toe, dat zij met hun moeilijk te verteren gepraat van de hak op de tak springen". Vanwege de invloed van de "Men" waren deze bijeenkomsten een doorn in veler ogen, zodat allerlei vormen van excessen, die soms voorkwamen, werden aangegrepen om een vernietigend oordeel te vellen. Andere predikanten "zagen al gauw in dat er gebruik gemaakt kon worden tot nut van de zaak van Christus en als middel van onderzoek voor de Avondmaalszondag".⁷⁰ "Degenen die gevraagd werden om eraan deel te nemen, waren mannen die bevinding hadden van de wegen der godzaligheid". De "questions" waren van uiteenlopende aard: "een soort behandelde de bevinding van de zondaar in de onweerstandelijke roeping, de tweede soort behandelde de bevinding van de gerechtvaardigde zondaar vanaf de dag van zijn rechtvaardigmaking tot aan zijn dood, terwijl een derde soort de levenswandel van de gelovige in de wereld behandelde". Het ging om de praktische, bevindelijke godgeleerdheid. De predikanten, die de "question" openden, nodigden de sprekers uit om de "marks", de kenmerken, van de te behandelde zaak naar voren te brengen, zowel in het leven van de oprecht gelovige, als bij de geveinsde en nabijkomende christen. Het was hierbij vooral de bedoeling om door toetsing aan de hand van deze kenmerken de kleingelovige op te wekken en te bemoedigen om aan de Tafel aan te gaan en de huichelaar ervan te doordringen dat hij zichzelf een oordeel eet en drinkt, wanneer hij op grond van een tijd- of historisch geloof aan het sacrament deelneemt. Terecht worden de "questionsmeetings" dan ook "zogenaamde besprekingen over praktische godgeleerdheid genoemd".⁷¹

Ten aanzien van de toelating tot het Heilig Avondmaal stelde men in de Hooglanden als eis dat het rechtvaardigmakend geloof in beginsel gekend moest worden. Thomas Hogg liet niemand toe "om te communiceren die niet een redelijk bevredigend verslag van een genadewerk aan zijn ziel kon geven".

Deze strenge toelatingseis gold doorgaans niet voor de bediening van de Doop. "De vaders van Ross-shire hielden staande dat, hoewel in het algemeen genomen de twee sacramenten evangelische zegelen van het Verbond der genade zijn, zij als verzegelden inzetten toch in enkele opzichten verschillen",⁷² aldus John Kennedy. De Doop is volgens hem "de deur der toelating in de zichtbare kerk". In dezelfde geest spraken de Erskines en Rutherford,⁷³ tegenover de Independenten die voor de Doop dezelfde toelatingseis hanteerden als voor het Avondmaal.⁷⁴ Hier laat de invloed van de Westminster confessie zich gelden, welke spreekt over de zichtbare kerk, bestaande "uit allen door de gehele wereld die de ware godsdienst belijden, tesamen met hun kinderen". Zelfs de Independenten in Amerika zijn later tot hetzelfde standpunt van dit

---

⁶⁹ The evangelical movement, blz. 214 e.v.

⁷⁰ Maandblad van de Nederlandse Stichting Mboma-zending, dec. 1979, blz. 58 en 59

⁷¹ Records Sc. Church history Soc. blz. 30

⁷² The days of the fathers, blz. 125

⁷³ Samuel Rutherford, Godsdienstige brieven, nw. Ned. ed., blz. 559, 560

⁷⁴ Zie J. MacPherson, The doctrine of the Church in Scottish theology, Lecture II

zogenaamde "Half way covenant" vervallen.⁷⁵

Vanaf de 17e eeuw was dit de gangbare kerkopvatting in Schotland. Boston behoorde tot de weinige uitzonderingen, die vasthielden dat de Doop slechts bestemd is voor de kinderen van hen "die feitelijk een zaligmakend aandeel in de Heere Jezus Christus hebben".⁷⁶ Evenals Boston had een man als Roderick Macleod van Snizort moeite met de algemeen geldende doopraktijk in de Schotse kerk, hoewel hij op aandrang van Chalmers c.s. toch aan het kerkelijk gebruik gehoorzaamde.

In de Hooglanden kende en kent men nog het onderscheid tussen "communion members" en "adherents"; degenen die tot het Avondmaal worden toegelaten en zij die alleen een uitwendig lidmaat zijn. Ten tijde van de Vrije kerk kende men deze onderscheiding in het zuiden niet. Overigens wijst Kennedy erop dat de eisen van toelating in het intellectuele zuiden wat oppervlakkiger waren dan in het noorden. Uitvoerig gaat hij in op de doopraktijk in de Hooglanden en citeert hij hierbij met instemming Petrus van Maastricht.⁷⁷ Het is duidelijk dat deze opvatting een direct gevolg is van de Verbonds- en kerkopvatting van sommige Schotse en Engelse schrijvers, die de uitwendige en inwendige kant van Verbond en Kerk meer onderscheidden, dan deze in de lijn van de hervormers als een eenheid te beschouwen. De vaders van de Hooglanden beoogden met hun zware eisen het rein bewaren van het sacrament van het Avondmaal. Zo komt Kennedy tot de vraag: "Is er dan geen goede grond om vast te houden dat de weg tot de tafel des Heeren meer gestreng behoort te worden bewaakt dan de buitendeur van Zijn huis?".⁷⁸

Revivals.

De geschiedenis van de geestelijke opbloei in het noorden van Schotland kan onder een woord worden samengevat: "revivals". De letterlijke betekenis is: "herleving", met als synoniemen: opwekking, reveil, opleving. In de King James vertaling van de Heilige Schrift komt het werkwoord "revive" voor in Habakuk 3:2: ". . . O Lord, revive thy work in the midst of the years . . ." (Statenvertaling: "Uw werk, o Heere, behoud dat in het leven, in het midden der jaren").

Een definitie van een "revival of religion" is: "een ongewone openbaring van de kracht der genade Gods in het overtuigen en bekeren voor zorgeloze zondaren en in het verlevendigen en vermeerderen van het geloof en de vroomheid van gelovigen".⁷⁹

Een revival richt zich meer op de massa dan op de enkeling. Een duidelijk voorbeeld in Gods Woord is de uitstorting van de Heilige Geest op de Pinksterdag.⁸⁰ Het woord "revival" wordt ook gebruikt, wanneer er sprake is van een herleving van de zuivere christelijke leer, zoals in de dagen van de Hervorming het geval was.

In het Engelse taalgebied waren de revivals geen ongewoon verschijnsel. Bekend zijn vooral de "Great Awakening" ten tijde van George Whitefield, waardoor in Engeland, Schotland en Amerika vele duizenden tot het geloof kwamen. Ook Noord Ierland en Wales hebben verschillende revivals gekend. In Schotland lezen wij in de kerkgeschiedenis van een revival omstreeks 1625 in de omgeving van Stewarton en Irvine, "een zeer plechtige en buitengewone uitstorting van de Geest",⁸¹ van de

---

⁷⁵ Zie P.Y. de Jong, *The Covenant idea in New England theology*

⁷⁶ h. Boston, *Complete works*, vol. VI, blz. 126

⁷⁷ *The days of the fathers*, blz. 139 e.v.

⁷⁸ *Idem*, blz. 135

⁷⁹ *The evangelical movement*, blz. 154

⁸⁰ Zie W.B. Sprague, *Lectures on revivals*, blz. 2

⁸¹ Robert Fleming, *fulfilling of the Scripture*, blz. 398

"communion" in 1630 in Kirk Shotts, alwaar 500 zielen getroffen werden, en van de bewegingen in Kiltythen Cambuslang omstreeks 1740.

De vele revivals in de Hooglanden waren nauw betrokken bij de Avondmaalsvieringen. Wodrow verhaalt van het "communion" in Obsdale bij Kiltearn, in september 1675, waar "een overvloedige uitstorting van de Heilige Geest op een groot aantal aanwezigen" te zien was.⁸² Het waren de Avondmaalstijden, die "tot de tijd van de grote revivals in de Hooglanden in het midden van de vorige eeuw, de vergaderingen die dan in de openlucht gehouden werden, en de "fellowship meetings" . . . die de belangrijkste evangelische middelen waren en hiervan kunnen wij alle of de meeste opwekkingen en revivals die het geestelijk leven van het volk hebben verlevendigd, afleiden".⁸³

Het was juist de massale vorm van de godsdienstige opleving, die het gezicht van de Hooglanden deed veranderen. De revivals hadden ook een heilzame uitwerking op de zeden en gewoonten van de bevolking, zodat, ondanks individualistische en subjectivistische kanten van de beweging, de invloed ervan algemeen was.

De revivals kenden soms ook negatieve kanten. Jonathan Edwards werd in Nieuw Engeland geconfronteerd met bijkomende verschijnselen, zoals flauwvallen, schreeuwen en onschriftuurlijke sentimenten. Deze symptomen kwamen in de Hooglanden praktisch niet voor. De wijze leraars leidden het werk in goede banen en waarschuwden voor extreem enthousiasme en sentimentele beroeringen. Valse revivals liggen soms nabij de ware, omdat de vorst der duisternis altijd gereed is om het werk van God na te bootsen. Luther schreef eens: "Het is de werkwijze van satan om iedere "revival" van het Goddelijk Woord proberen vernietigen, eerst door kracht en geweld, dan door valse geesten, dan weer door listige en kwade leraars".⁸⁴ Valse leringen vormen meestal de basis voor verkeerde revivals. Charles Finney en Dwight L. Moody waren de Amerikaanse evangelisten, die door een surrogaat evangelie de gemoederen gaande maakten. Ook in de Hooglanden is men aan de invloed van hun methodes niet geheel ontkomen. John Kennedy was een van de weinigen die hun leringen en praktijk doorgrondde. De evangelisatiemethoden van Moody c.s. werden later door de moderne opwekkingsbewegingen overgenomen. Met name Billy Graham is een waar discipel van de Amerikaanse "revivalists". De campagne van Moody en Sankey in 1874 behoort geen plaats te hebben in de geschiedenis van de geestelijke revivals in de Hooglanden, ofschoon velen hun successen op dezelfde lijn willen stellen met de vruchten die John MacDonald oogstte. Hun werk was, om in de woorden van John Kennedy te spreken: "Hyper-evangelisch, een ander evangelie, ofschoon een machtige kracht".⁸⁵

Besluit.

Kort samengevat was het godsdienstig reveil in de Hooglanden van Schotland een krachtige opwekking van het ware geestelijke leven door middel van een zuivere verkondiging van de leer van Gods genade. De in aanhangsel II opgenomen preken, brieven e.d. van "ministers and men" geven een indruk van de wijze waarop de genade Gods in woord en geschrift werd vertolkt. Het behoeft geen betoog dat ook aan het werk van de godzalige Hooglanders menselijke gebreken kleefden, zodat hier en daar kritische kanttekeningen kunnen geplaatst worden. Het is onze bedoeling niet om het

---

⁸² R. Wodrow, History of the sufferings of the Church of Scotland, vol II, bladzijde 284 en 285

⁸³ The evangelical movement, blz. 155

⁸⁴ W.B. Sprague, b lz . 386

⁸⁵ Zie Banner of Truth Magazine, mei 1957

godsdienstig leven in de Hooglanden aan een kritische beschouwing te onderwerpen, maar om de "daden des Heeren te gedenken". De onderwerpen van Gods genade zijn ook na ontvangen genade zondige mensen, die met vele zwakheden zijn behept. Het is daarom nodig om niet de mens te verheerlijken, maar de genade Gods, welke verheerlijkt wordt in alles verbeurd hebbende schepselen.

De vijanden van Gods werk zijn altijd in de weer om de gebreken van Gods volk tentoon te stellen en te overdrijven, met geen ander oogmerk dan om hun geloof in een kwaad daglicht te stellen. Onlangs lazen wij een artikel in het kerkblad van de Vrije kerk in Schotland, die sterk in de Hooglanden vertegenwoordigd is. De schrijver, prof. D. Macleod, wijdde een beschouwing aan "De Vrije kerk en de Hooglanden". Hij wilde hiermede aantonen dat er "een duidelijk onderscheid is tussen wat de Hooglanden zijn en wat de Vrije kerk is".⁸⁶ Als voorbeelden noemt hij: "Het aandringen op een speciaal "fencing" van het Avondmaal des Heeren ("fencing" is een voorafsprak voor de bediening tot waarschuwing van de onbekeerden), het bedienen van de Doop aan de kinderen van doopleden (adherents), het gebruik van een collecteschaal bij de deur in plaats van tijdens de dienst, het staande bidden en zittende zingen, een taboe van muziek en toneelspel, maar niet van tabak en alcohol . . ." Van de "Men" wordt opgemerkt dat zij "zeer begaafd waren, maar op z'n best genomen was hun boodschap beslist mystiek en allegorisch".

Een lachwekkende anekdote moet duidelijk maken dat de prediking op Skye en Lewis soms meer weg heeft van het fulmineren tegen de wereldse mode van de vrouwen, dan het verkondigen van de Bijbelse boodschap. En tot slot wijst Prof. Macleod erop dat de invloed van de opvolgers van de "Men" op Skye en Lewis nog steeds groot is en "dat hen tegen te staan nog fataal zou zijn voor de invloed van de predikant. En zal in geval van een scheuring het volk nog steeds de predikant verlaten en de "Men" volgen?". Uit de teneur van dit artikel spreekt allesbehalve achtung voor de godzaligheid van de "Men". De vroegere leiders van de Vrije kerk, zoals Prof. John Macleod en Prof. D. Maclean, spraken met meer sympathie over het geestelijk leven in het noorden, zonder geheel aan de gebreken voorbij te gaan. Vanaf de Disruption had de Vrije kerk een krachtig bolwerk in de Hooglanden en ondanks verschillen met de geestelijke ligging in het zuiden was er in de begintijd geen sprake van polarisatie. Het artikel illustreert hoe men thans in de Vrije kerk vervreemd is geraakt van wat eens het geestelijk gehalte in de Hooglanden bepaalde. Kenneth MacRae, de predikant van de Vrije kerk in Stornoway op Lewis, heeft tot aan zijn dood in 1964 meermalen de waarschuwende vinger opgeheven tegen de steeds toenemende vervlakking binnen zijn kerkverband.⁸⁷

Het verval van het geestelijk leven heeft in deze eeuw in Schotland schrikbarende vormen aangenomen. Het is alsof de profetie van de Covenanter Alexander Peden steeds meer vervuld wordt: "Er zullen donkere tijden aanbreken, tijden die de arme Kerk van Schotland nooit eerder gekend heeft, noch ooit zal meemaken als ze zijn voorbijgegaan. Wanneer een arme zoekende ziel dan zal gaan van de oostkust tot de westkust om iemand te zoeken met wie hij over zijn geval kan spreken, of die hem de mening des Heeren kan vertellen, zal hij niemand kunnen vinden ...."⁸⁸ In het algemeen is de ark van Gods evangelie in de handen van de godsdienstige Filistijnen die deze in de Dagon-tempel van hun wereldse praktijken hebben opgeborgen.

Lachlan Mackenzie voorspelde een tijd van "zelfbedrog" vlak voor het ogenblik dat

---

⁸⁶ Monthly Record Pree Church, november 1980

⁸⁷ Zie Kenneth MacRae, Diary

⁸⁸ Alexander Smellie, Men of the Covenant, blz. 460

"de dageraad van het Millennium- zal aanbreken.⁸⁹ Achter de wolken van Gods oordelen zagen de godzalige Schotse leraars het licht van betere tijden. Peden was overtuigd dat "de Kerk uit haar graf zou herrijzen". En Ebenezer Erskine hoopte dat de leer van de "Marrow", die als een bundel dierbare waarheden vanaf zijn dagen "onder de rommel liggen", "nog eens zegepralend voor de dag zullen komen".⁹⁰ Dat is een opleving van de genadeleer door de zuivere prediking van wet en evangelie, vergezeld van de krachtige invloeden van Gods Geest.

Een evangelie ontdaan van wettische en antinomiaanse leringen, waarin Christus wordt verheerlijkt, als de enige Hoop voor verloren zondaren.

Een evangelie welke zonder voorwaarden wordt aangeboden aan vijandige en verharde mensen. Een evangelie gegrond op de enige offerande van Christus aan het kruis geschied.

Ook het godsdienstig leven in ons land is overdekt met een ontzettende duisternis. Een geoeffend kind des Heeren, Koos Vrolijk, één van de Hollandse "Men", verstond enigermate op wat voor een subtiele wijze de leer van vrije en soevereine genade wordt verdraaid, toen hij in 1918 neerschreef: " .. helaas, de leer van vrije genade en om gerechtvaardigd te worden in de vierschaar Gods, en om met Lazarus te eindigen in een eeuwige doodstaat en stinkende voor God en gebonden met de grafdoeken der zonden te worden en dan te ondervinden, dat een levende Jezus tot een dode Lazarus komt, o, dat is niet meer nodig, wij kunnen met minder ook wel zalig worden, zoals met een versje en beloften en met - en om - en door hebbelijke genadens, of zij zaligmakend zijn of niet, dat wordt zo nauw niet meer genomen. Daar al de beloften Gods, die er zijn in Christus Jezus, Ja en Amen zijn, en de zaligmakende bediening van de Heilige Geest de belofte somtijds schenkt aan een verslagen en boetvaardig zondaar om hem meer en meer te doen zien op Hem, waar de beloften hem heenwijzen, namelijk op Jezus Christus en Dien gekruist, zo wordt de waarheid in Hem "U dan die gij gelooft, is Hij dierbaar", beleefd, en zucht hij tot de plaats van toevlucht, die door God beschikt is voor zo'n arme en vermoeide ziel".⁹¹

Moge de Heere ons deze waarheid bevindelijk Ieren en doen smeken met Jesaja: **"Ontwaak, ontwaak, trek sterkte aan, gij arm des Heeren; ontwaak als in de verleden dagen, als in de geslachten vanouds ...."** (Jesaja 51:9a).

---

⁸⁹ The Rev. Mr. Lachlan, blz. 410 e.v.

⁹⁰ Edward Fisher, Het Mergh des Evangeliums, heruitgave Nederlandse vertaling van 1757, suppl. voorwoord

⁹¹ T. van Drimmeken, Ter nagedachtenis aan mijn geliefde betrekkingen en vrienden, voorwoord, blz. 1